

ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ

**Кафедра бухгалтерського обліку,
аудиту та оподаткування**

ОПОРНИЙ КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ
навчальної дисципліни

«БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК»

для студентів спеціальності
071 «Облік і оподаткування»
освітнього ступеня бакалавр

Харків 2018

Опорний конспект лекцій навчальної дисципліни «Бухгалтерський облік» напряму підготовки 071 «Облік і оподаткування» / Л.О. Кирильєва, І.Б. Чернікова, Д.Д. Шеховцова. – Х. : ХДУХТ, 2018. – с. 124

Укладачі: Л.О. Кирильєва, канд. екон. наук, доц.
І.Б. Чернікова, канд. екон. наук, проф.
Д.Д. Шеховцова, канд. екон. наук, ст. викладач

Рецензент: канд. екон. наук, проф. Н.С. Акімова

Кафедра бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування

Схвалено методичною комісією вищого навчального закладу за напрямом підготовки (спеціальністю) 071 «Облік і оподаткування»

Протокол від «27» червня 2018 року № 10

Рекомендовано до видання Вченою радою Харківського державного університету харчування та торгівлі (протокол №14 от 06.07.2018 р.)

© Л.О. Кирильєва, І.Б. Чернікова,
Д.Д. Шеховцова, 2018
© Харківський державний університет
харчування та торгівлі, 2018



ЗМІСТ

	Вступ	4
Тема 1	Бухгалтерський облік в системі господарського обліку, його суть і характеристика в історичній ретроспективі	5
Тема 2	Бухгалтерський облік в сучасній системі управління суб'єктом господарювання	8
Тема 3	Предмет і методи бухгалтерського обліку.	17
Тема 4	Бухгалтерський баланс	23
Тема 5	Рахунки бухгалтерського обліку і подвійний запис	30
Тема 6	Класифікація рахунків	42
Тема 7	Первинне спостереження: документація та документування в бухгалтерському обліку	45
Тема 8	Інвентаризація як елемент методу бухгалтерського обліку	49
Тема 9	Вартісне вимірювання об'єктів бухгалтерського обліку: оцінка та калькулювання	51
Тема 10	Облікова реєстрація та узагальнення даних бухгалтерського обліку	59
Тема 11	Облік процесу створення підприємства, формування та зміни власного капіталу	67
Тема 12	Облік процесу придбання та використання активів підприємства.	79
Тема 13	Облік процесу виробництва продукції, виконаних робіт, послуг.	85
Тема 14	Облік процесу реалізації виробництва продукції, виконаних робіт, послуг.	88
Тема 15	Визначення та відображення фінансових результатів основних господарських процесів.	90
Тема 16	Основи фінансової звітності	95
Тема 17	Сутність та принципи управлінського обліку	108
Тема 18	Міжнародна стандартизація та організація національної системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні	113
Тема 19	Загальні принципи організації бухгалтерського обліку суб'єкта господарювання	118
	Рекомендовані літературні джерела	121

ВСТУП

Сучасна система бухгалтерського обліку – важливий елемент інфраструктури ринкової економіки, що надає інформацію, яка необхідна для прийняття управлінських рішень для усіх зацікавлених користувачів фінансової звітності.

Для нормального функціонування діяльності підприємства, необхідна всебічна, об'єктивна, оперативна інформація, основним джерелом якої є дані бухгалтерського обліку. Зміни, що відбуваються у діяльності економічного суб'єкта, реєструються у бухгалтерському обліку з метою покращення роботи цього суб'єкта завдяки прийняттю правильних управлінських рішень. Це робить бухгалтерський облік частиною системи управління підприємством, яка дає інформаційне забезпечення на всіх її рівнях управління. На внутрішньому рівні (у виробничих підрозділах) використовують дані первинного обліку – від первинних документів до відповідних звітів підприємства; на загальногосподарському рівні – дані поточного бухгалтерського обліку; на зовнішньому рівнях управлінні – головним чином дані звітності.

Опорний конспект лекцій з дисципліни «Бухгалтерський облік» підготовлений з метою надання допомоги студентам щодо опанування теоретичних основ бухгалтерського обліку, методики обліку активів, зобов'язань, доходів, витрат та фінансових результатів. Основним завданням опорного конспекту є формування знань у студентів щодо відображення господарських операцій в системі рахунків бухгалтерського обліку. Використання опорного конспекту лекцій дозволяє наочно представити студентам матеріали за дисципліною та оптимізувати процес навчання.

Тема 1.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В СИСТЕМІ ГОСПОДАРСЬКОГО ОБЛІКУ, ЙОГО СУТЬ І ХАРАКТЕРИСТИКА В ІСТОРИЧНІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ

1. Еволюція бухгалтерського обліку.

Поняття, мета та значення господарського обліку.

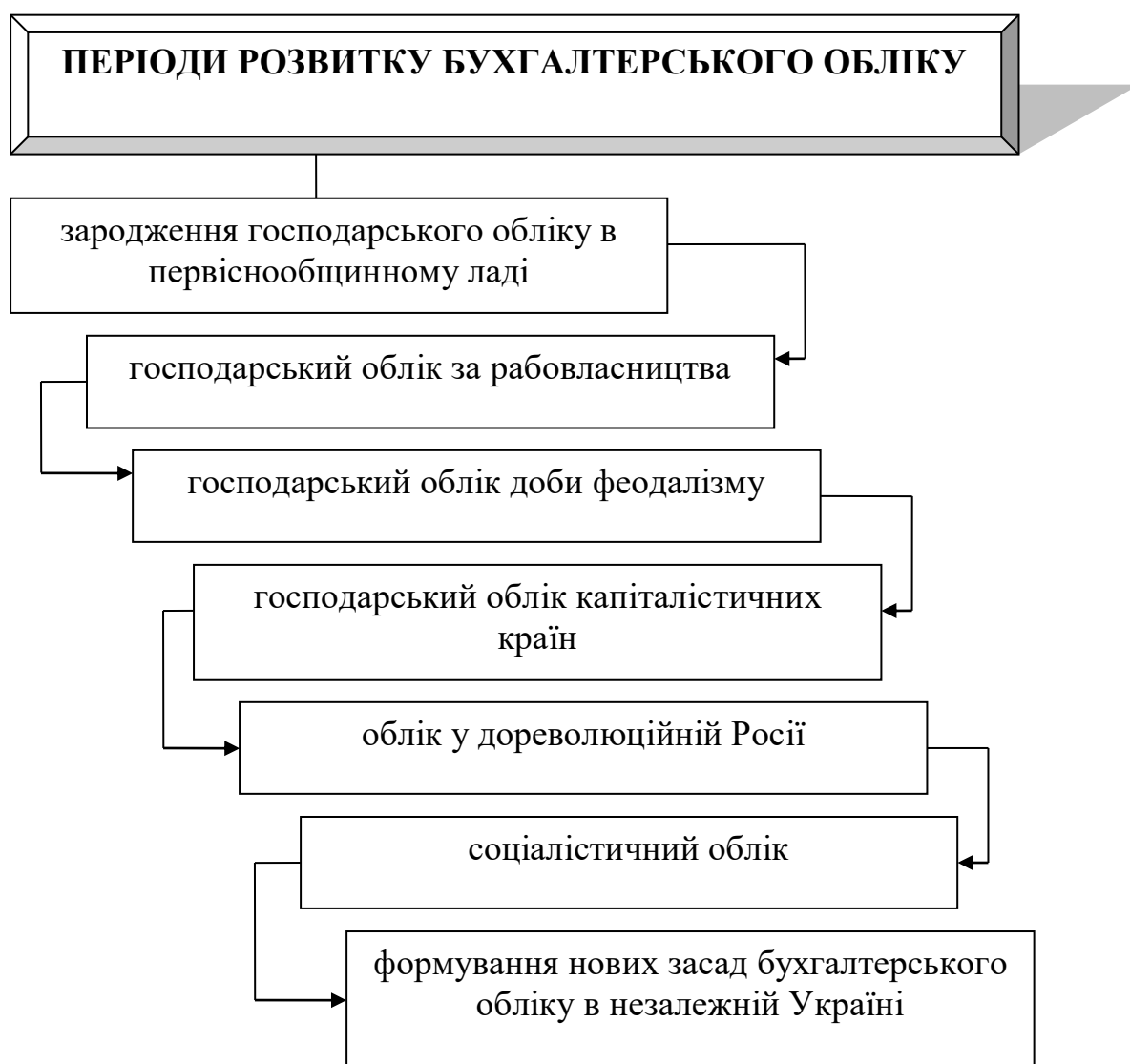


Рис. 1.1 - Періоди розвитку господарського обліку

Наявність та характер господарського обліку в різних країнах
Стародавнього світу

<i>Період</i>	<i>Країна</i>	<i>Характеристика</i>
3400-2980 рр. до н.е.	Стародавній Єгипет	Облік рухомого і нерухомого майна та видачі срібла, хліба. Вівся щодня на звитках папірусу
	Вавілонія	Факти господарської діяльності оформлялися виправдувальними документами (глиняні цеглинки-таблички), які були підставою для обліку не тільки майна, а й виконаних робіт, розрахунків за них
522-486 рр. до н.е.	Персія	Облік вели писарі, а достовірність записів перевіряли незалежні контролери. Оплата виконаних робіт здійснювалася частково грошми, частково натурою. Працівник одержував вимогу-наряд у конторі й подавав його казначею, який записував документ у платіжну відомість і робив позначку про видачу грошей. За вимогою-нарядом видавали також продукти.
	Стародавня Греція	Облік набуває правового характеру: було закріплено матеріальну відповідальність конкретних осіб за одержані цінності; підзвітних осіб вибирали тільки із заможних людей, які могли внести велику заставу. Нестачу покривали із застави або майна матеріально відповідальної особи, а якщо її було кваліфіковано як розтрату, то стягували в десятикратному розмірі. Облік вівся на вибілених гіпсом дощечках, глиняних черепках, інколи на папірусі. Греція – держава першого рахункового прибору – аббака. В Афінах існувала палата мір і ваг.
	Середньовіччя	Формується дві основні парадигми обліку — камеральна і проста бухгалтерія. Перша виходила з того, що основним об'єктом обліку є каса й очікувані надходження, а також виплати з неї. Таким чином, тут доходи і витрати були відомі. Друга пропонувала облік майна, включаючи касу, а доходи і витрати визначав обліковець. Удосконалюється форма обліку — виникає подвійна бухгалтерія
XIII ст.	Іспанія	Перша країна, яка стала на шлях державної регламентації обліку (Закон про введення облікових реєстрів (книг)).
	Німеччина	Ідея обліку зводилась не до виявлення фінансових результатів, а до розкриття внутрішніх розрахунків з матеріально відповідальними особами-факторами

Цікаво!

Лука Пачолі (1445-1515) — трактат *"Про рахунки і записи"* (1494 р.) - перша публікація на облікову тему, яка розкриває зміст бухгалтерських записів, а їх пояснення є доцільними та актуальними і для наших днів, хоча й були викладені більше 500 років тому. Складався з 36 невеликих за обсягом розділів і поділявся на дві частини. Першу з них автор назвав "інвентарем", а другу — "диспозицією". В останній докладно описуються три найголовніші купецькі книги, які є основними регістрами "венеціанського" способу рахівництва.

"Безпосередньо після інвентарю пояснюю, — зазначається у трактаті, — що для легкості та зручності потрібні три книги: одна називається Меморіалом, друга — Журналом, а третя — Зошитом". (Зошит з другої половини XVI ст. стали називати Головною книгою.)



Господарський облік — це кількісне відображення і якісна характеристика господарської діяльності з метою виявлення відхилень у реалізації планів виробничо-господарської діяльності підприємства та їхнього усунення.

Метою господарського обліку є адекватне відображення фактів господарської діяльності, надання повної і правдивої інформації для прийняття рішень.

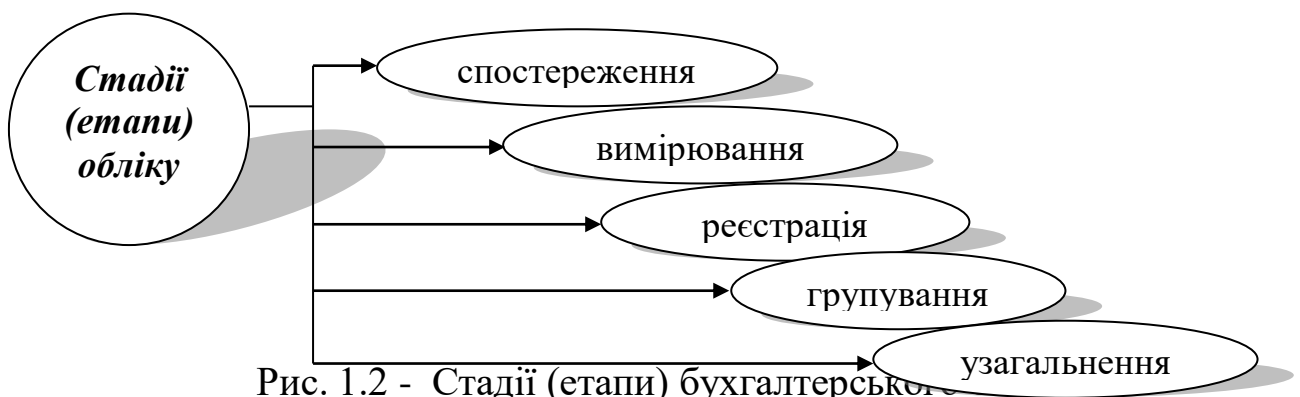
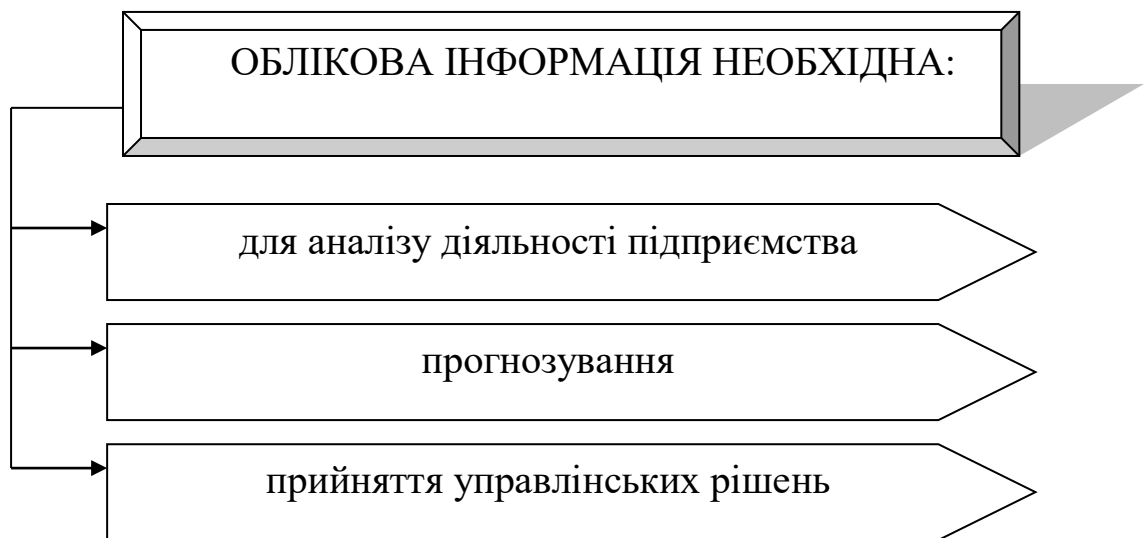


Рис. 1.2 - Стадії (етапи) бухгалтерського обліку

ТЕМА 2

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ СУБ'ЄКТОМ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1. Роль облікової інформації в управлінні підприємством



Облікова повинна бути достатньою та своєчасною.

Облікова інформація показує зв'язки підприємства з навколишнім середовищем, так і його внутрішню структуру.

Без облікової інформації не може бути прийняте жодне управлінське рішення.

2. Види господарського обліку та їх характеристика



Рис. 1.3 - Види господарського обліку

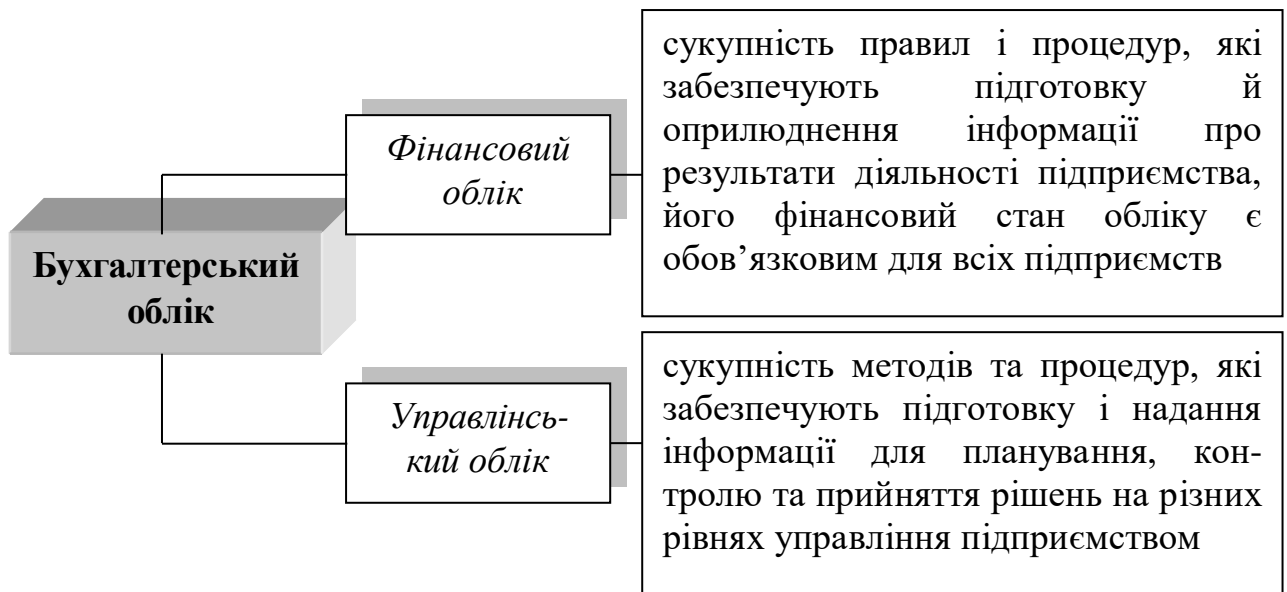


Рис. 1.4 - Види бухгалтерського обліку

Таблиця 1.2

Порівняльна характеристика фінансового і управлінського обліку

Ознака	Фінансовий облік	Управлінський облік
Головні користувачі інформації	Менеджери підприємств і зовнішні користувачі	Менеджери різних рівнів підприємства
Регламентация	Нормативні акти	Жодної регламентації
Використання вимірників	Єдиний грошовий вимірник	Різні вимірники, в т.ч. якісні показники
Об'єкт аналізу	Підприємство в цілому	Структурні підрозділи
Періодичність складання	Регулярно (квартал, рік)	Звітний інтервал (оперативна інформація)
Ціль	Оцінка минулого	Прогноз на майбутнє
Групування затрат	За елементами затрат	За статтями калькуляції
Відкритість даних	Більшість даних доступні всім	Комерційна таємниця
Обов'язковість ведення	Обов'язково	Необов'язково

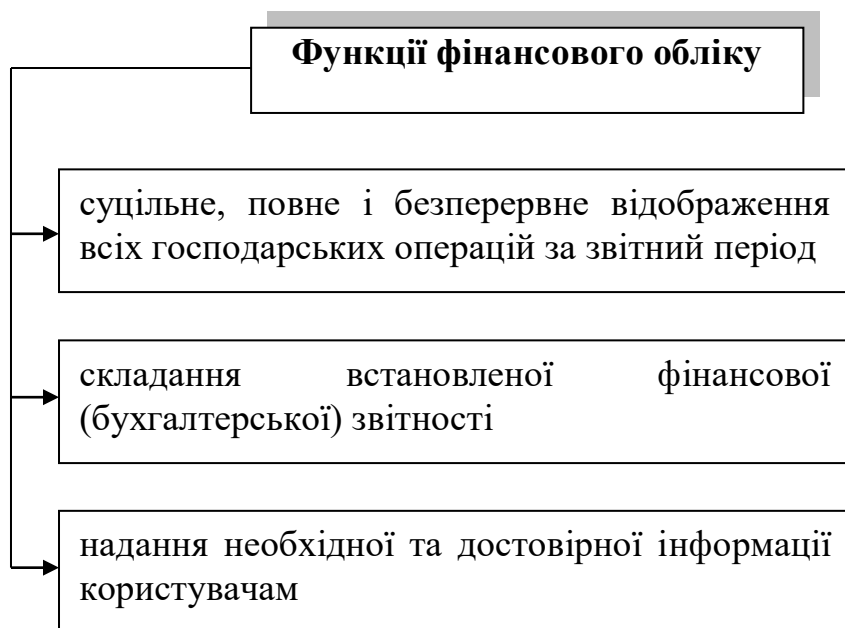


Рис. 1.5 - Функції фінансового обліку

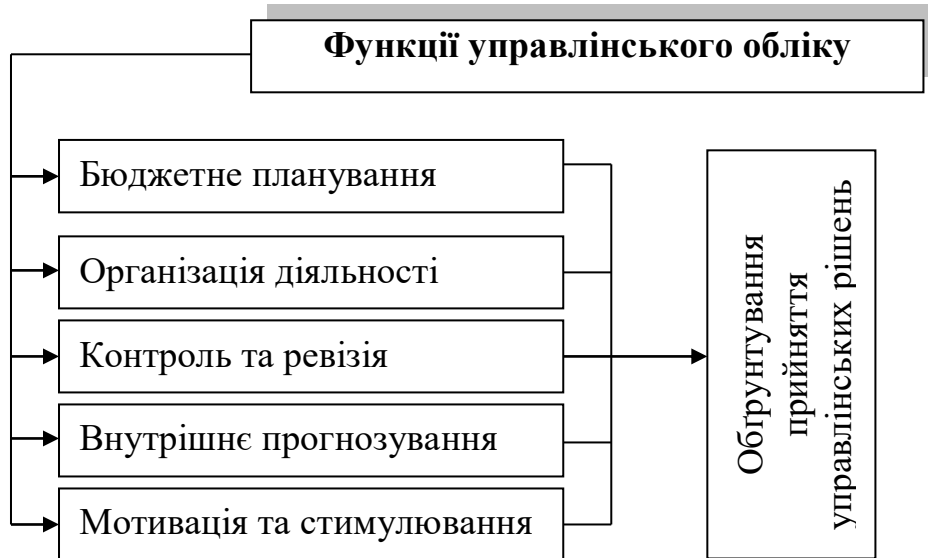


Рис. 1.6 - Функції управлінського обліку

3. Користувачі бухгалтерської інформації

Таблиця 1.3

Інтереси різних користувачів

<i>Користувачі</i>	<i>Інтереси користувачів</i>
Власники	Окупність вкладень, зростання прибутку підприємства
Працівники	Зацікавлені в інформації щодо стабільності та прибутковості роботодавців, здатності підприємства забезпечувати оплату праці, охорона праці
Позикодавці (кредитори)	Зацікавлені в інформації, яка дає змогу вивчати, чи будуть їхні позики та проценти з суми позик сплачені своєчасно (упевненість у погашенні, захист на випадок неплатежів)
Постачальники і підрядники	Зацікавлені в інформації, яка дає змогу визначити, чи будуть вчасно сплачені заборговані їм суми
Покупці	Інтерес до інформації щодо безперервності діяльності підприємства, особливо у випадках, коли вони мають дострокові угоди або залежать від підприємства
Держава	Своєчасність і повнота сплати податків; статистичні показники

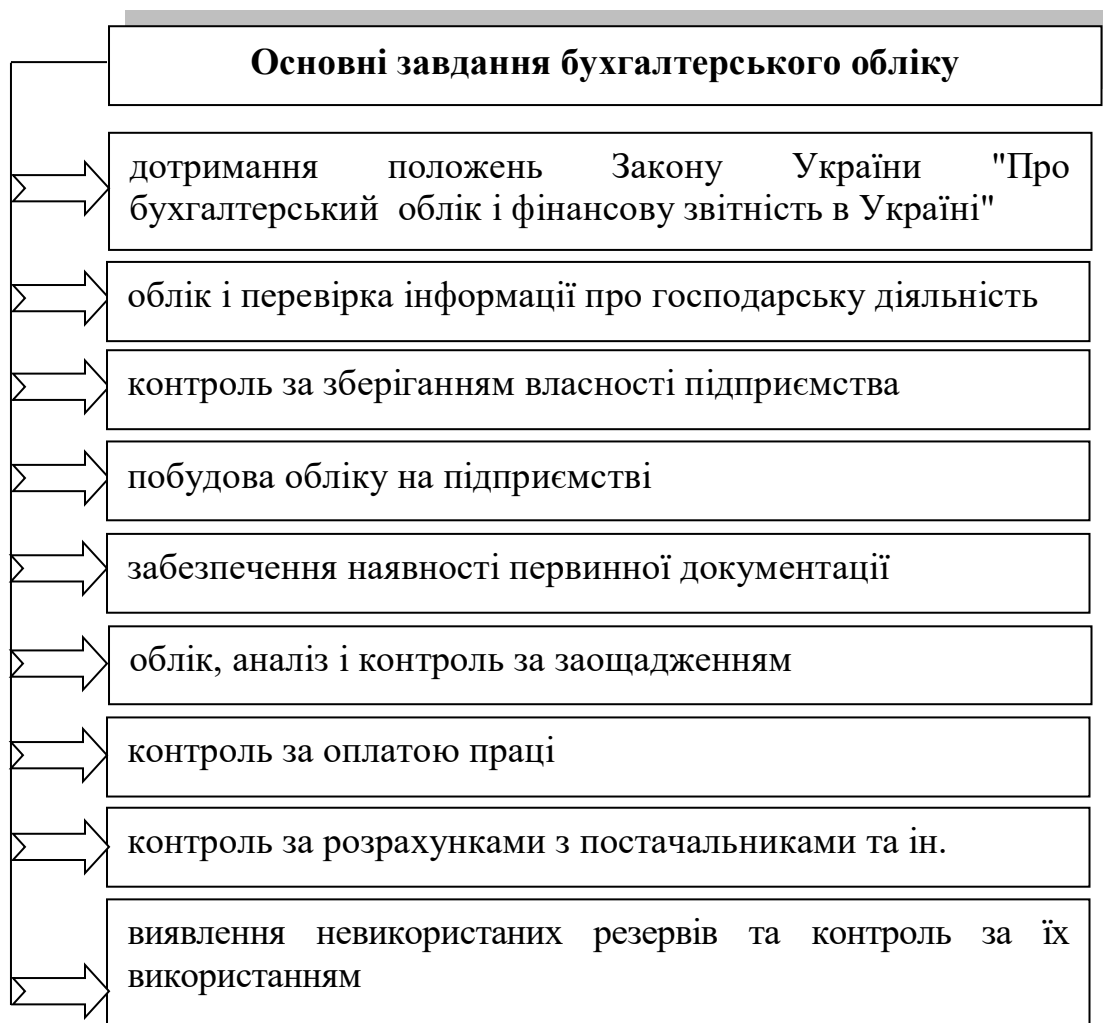


Рис. 1.7 - Користувачі бухгалтерської інформації

4. Мета, завдання та функції бухгалтерського обліку. Вимірники в обліку



Метою бухгалтерського обліку є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан і діяльність підприємства.



Таблиця 1.4

Функції бухгалтерського обліку

<i>Функція</i>	<i>Характеристика</i>
Інформаційна	полягає в забезпеченні інформації про фінансовий стан і діяльність підприємства для потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів
Контрольна	полягає в необхідності здійснення методами бухгалтерського обліку контролю збереження та ефективного використання ресурсів, виконання планових завдань, дотримання чинного законодавства й умов угод і контрактів
Аналітична	полягає в здійсненні на основі первинних та зведених даних економічного аналізу наявності, стану і руху ресурсів та результатів діяльності підприємства із широким застосуванням економіко-статистичних методів і моделювання
Оціночна	полягає у вимірі та оцінці ресурсів, визначенні вартості й собівартості виробленої продукції, розрахунку результату діяльності підприємства, його рентабельності. Оцінка є

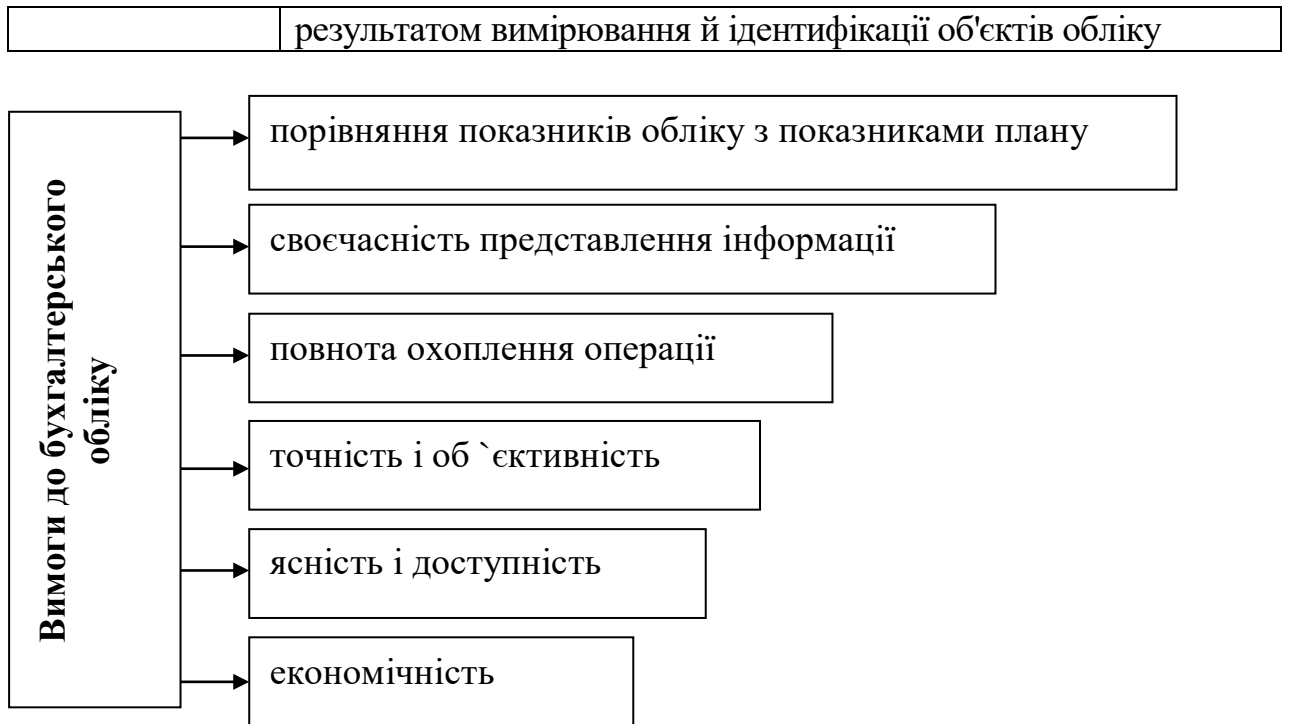


Рис. 1.9 – Вимоги до бухгалтерського обліку



Рис. 1.11 – Вимірники в обліку

5. Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку

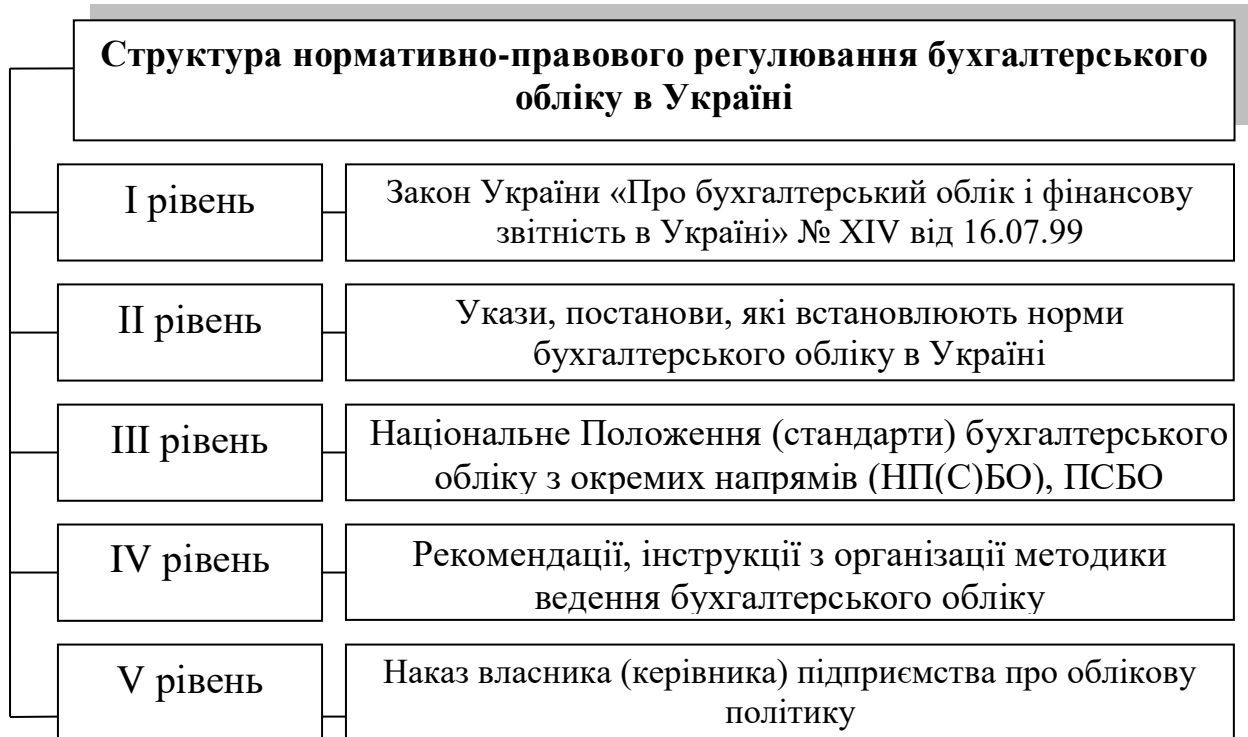


Рис. 1.10 – Законодавче і нормативне забезпечення бухгалтерського обліку в Україні



Облікова політика - сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності

6. Принципи бухгалтерського обліку та вимоги до його ведення



Принцип бухгалтерському обліку – це правило, яким слід керуватися при веденні бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності

Таблиця 1.5

Принципи бухгалтерського обліку

<i>№п/п</i>	<i>Принципи</i>	<i>Характеристика</i>
1	<i>повне висвітлення</i>	фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки господарських операцій та подій, здатних вплинути на рішення, що приймаються на її основі
2	<i>автономність</i>	кожне підприємство розглядається як юридична особа, відокремлена від її власників, у зв'язку з чим особисте майно та зобов'язання власників не повинні відображатися у фінансовій звітності підприємства
3	<i>послідовність</i>	постійне (із року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики можлива лише у випадках, передбачених національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, і повинна бути обґрунтована та розкрита у звітності
4	<i>безперервність</i>	оцінка активів та зобов'язань підприємства здійснюється виходячи з припущення, що його діяльність буде тривати далі
5	<i>нарахування</i>	для визначення фінансового результату звітного періоду необхідно порівняти доходи звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів
6	<i>превалювання над формою</i>	операції обліковуються відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми
7	<i>єдиний грошовий вимірник</i>	вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства у його фінансовій звітності здійснюється в єдиній грошовій одиниці

Тема 3. ПРЕДМЕТ ТА МЕТОД БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

1. Предмет, об'єкти та суб'єкти бухгалтерського обліку

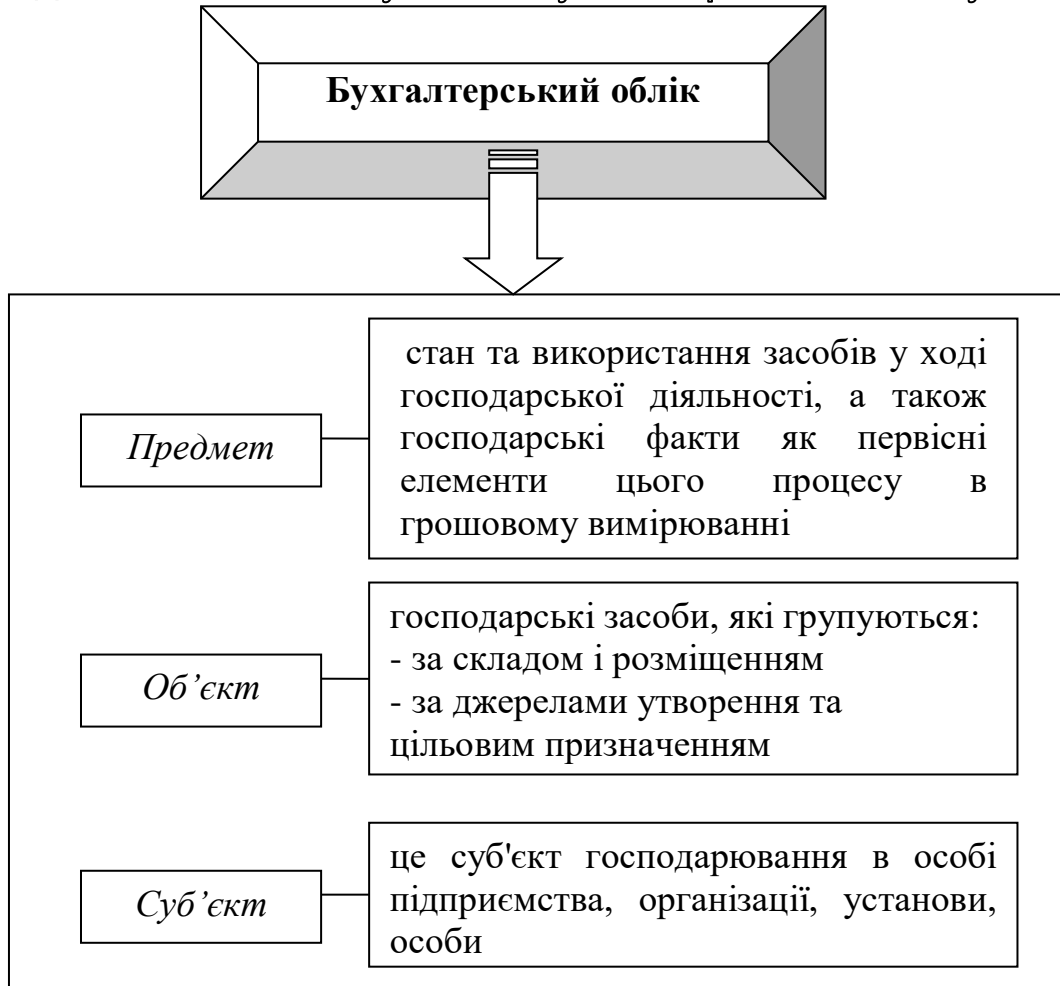


Рис. 3.1. Предмет та об'єкт бухгалтерського обліку

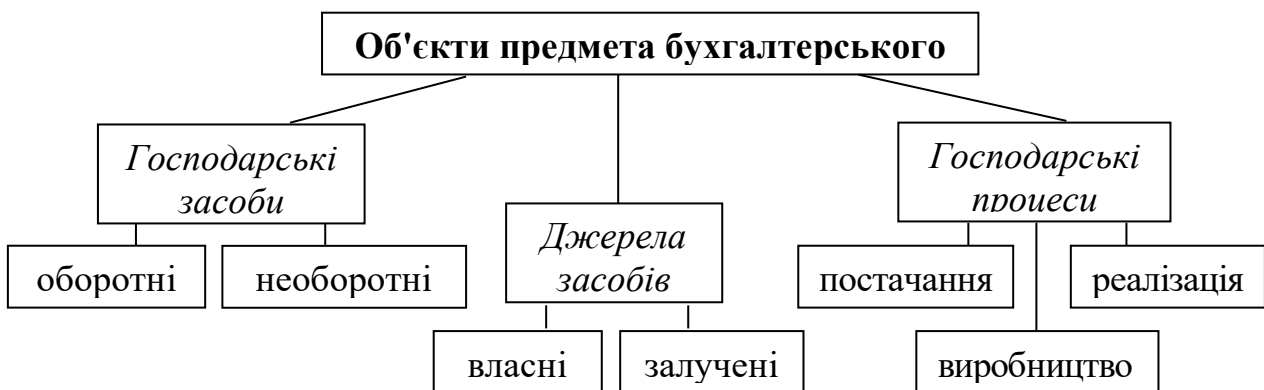


Рис. 3.2. Об'єкти бухгалтерського обліку

2. Класифікація об'єктів бухгалтерського обліку за складом та розміщенням

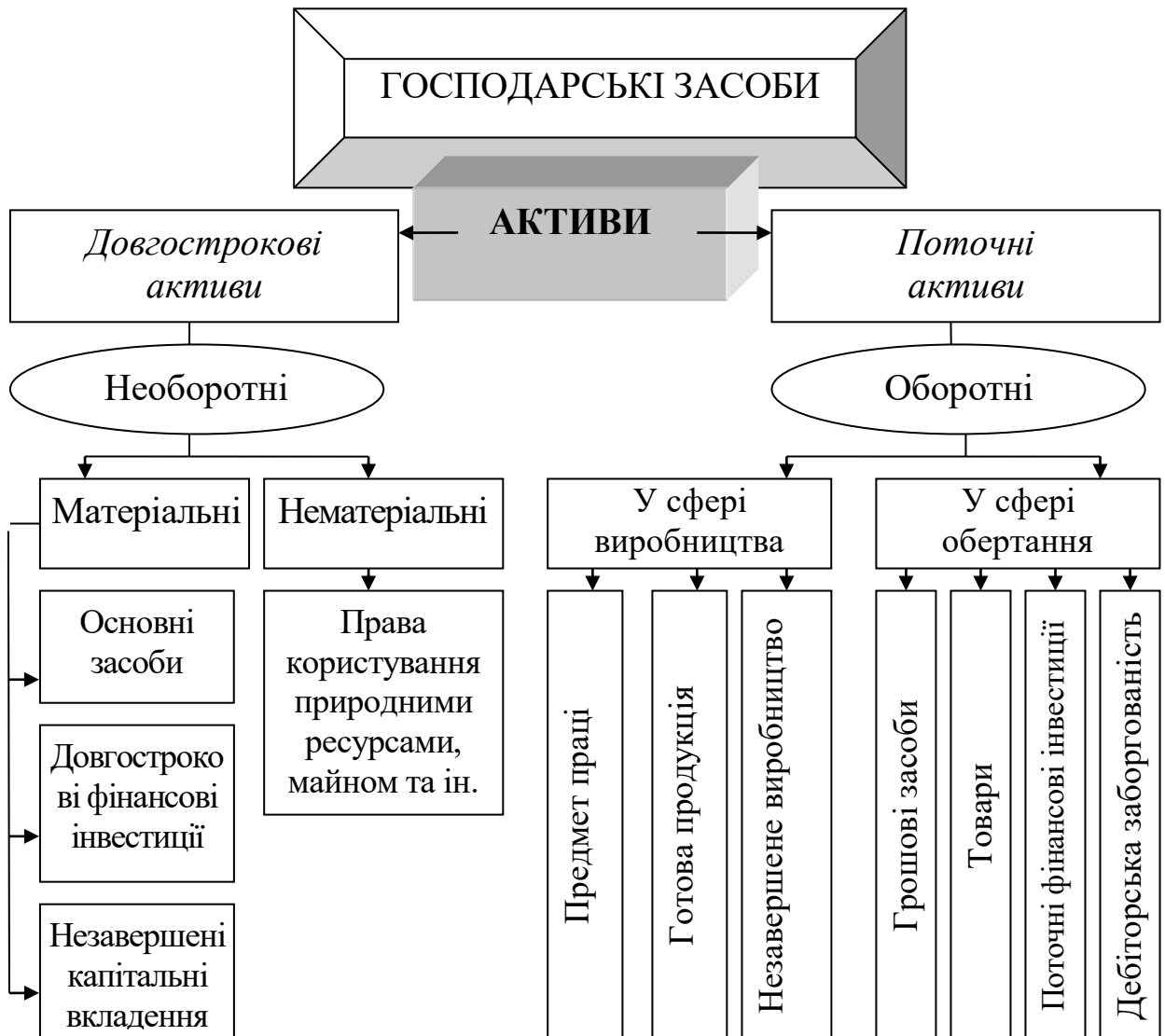


Рис. 3.3. – Класифікація господарських засобів за їх видами та розміщенням

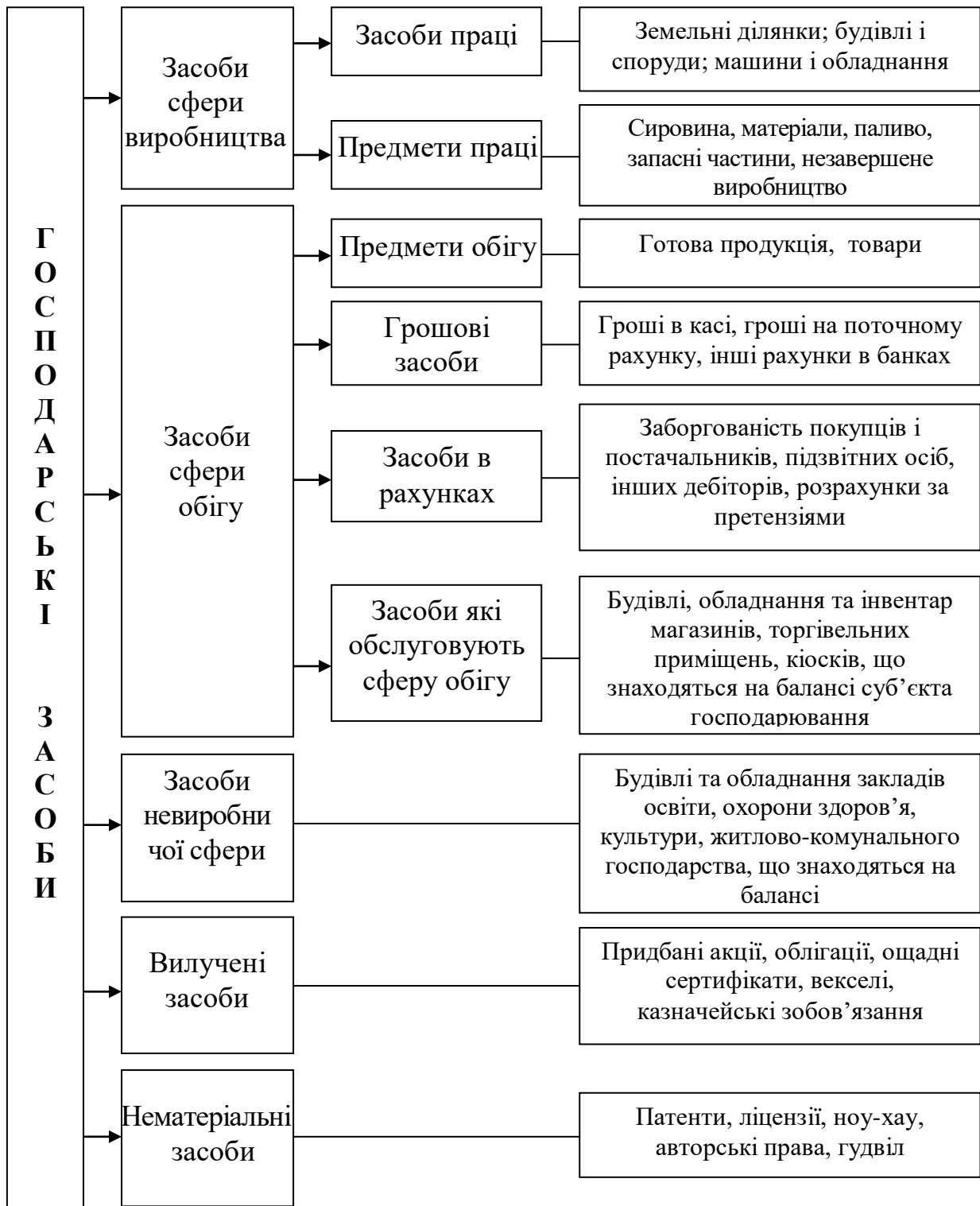


Рис. 3.4. – Класифікація господарських засобів за їх видами та розміщенням

3. Класифікація об'єктів бухгалтерського обліку за джерелами утворення

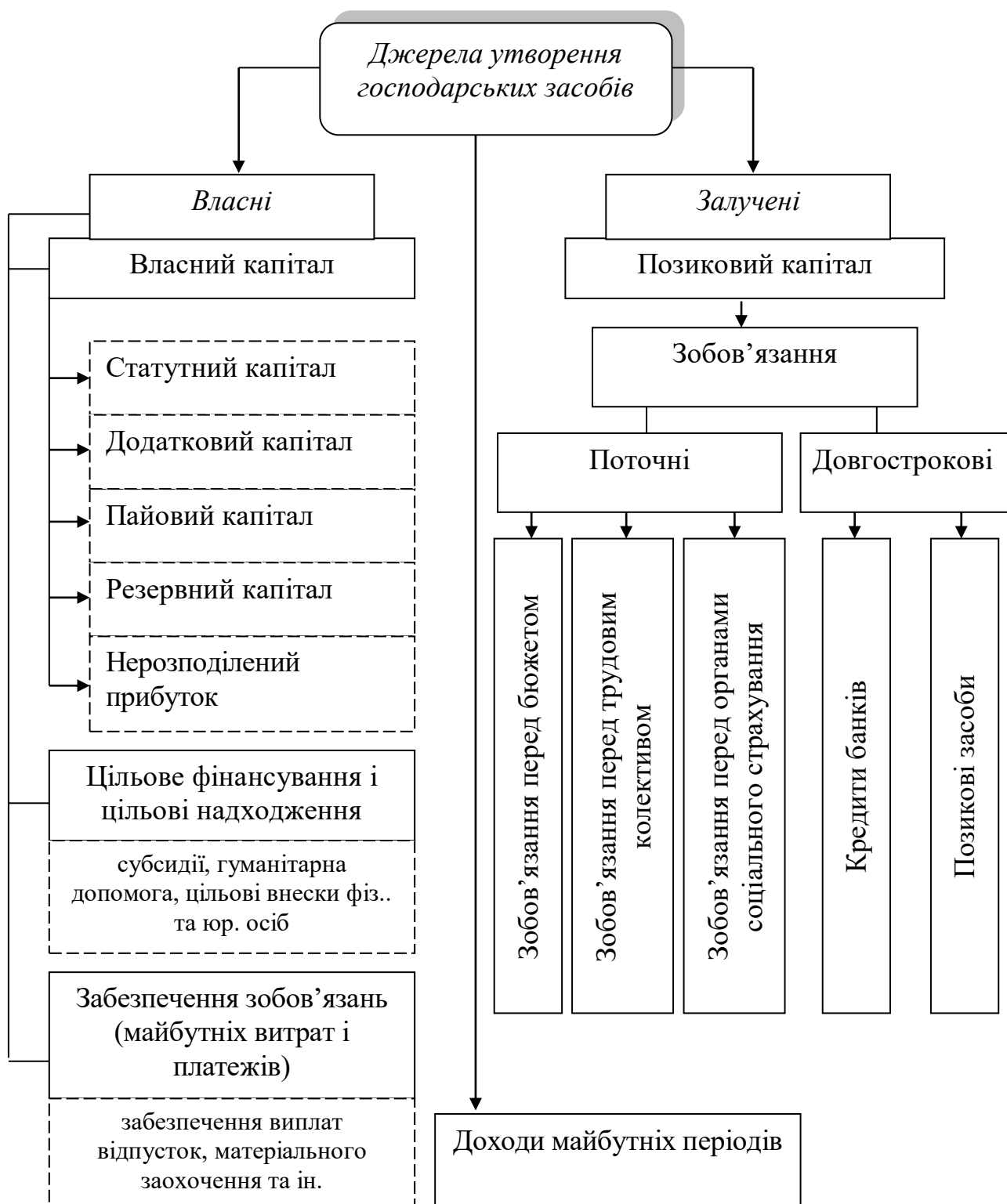


Рис. 3.5. – Структура засобів господарювання за джерелами їх утворення

4. Елементи методу бухгалтерського обліку



Метод бухгалтерського обліку – сукупність способів і прийомів, що забезпечують суцільне взаємопов'язане та об'єктивне відображення й економічне узагальнення в грошовій оцінці об'єктів бухгалтерського обліку для керівництва господарською діяльністю

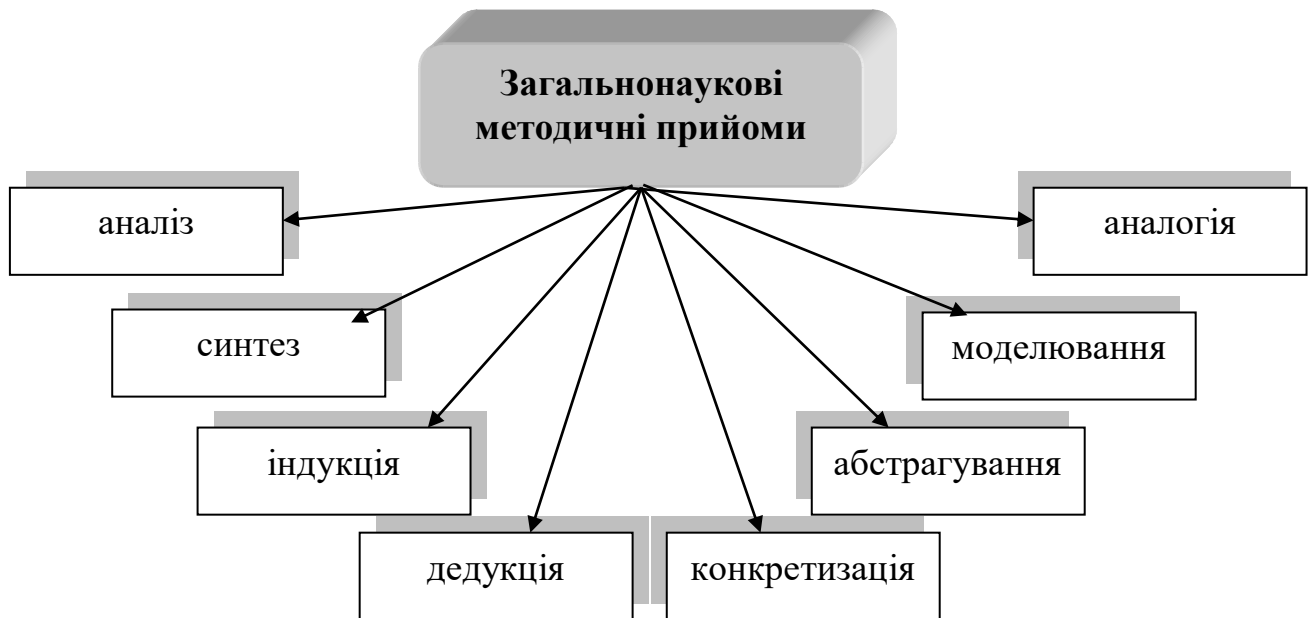


Рис. 3.6 – Прийоми бухгалтерського обліку

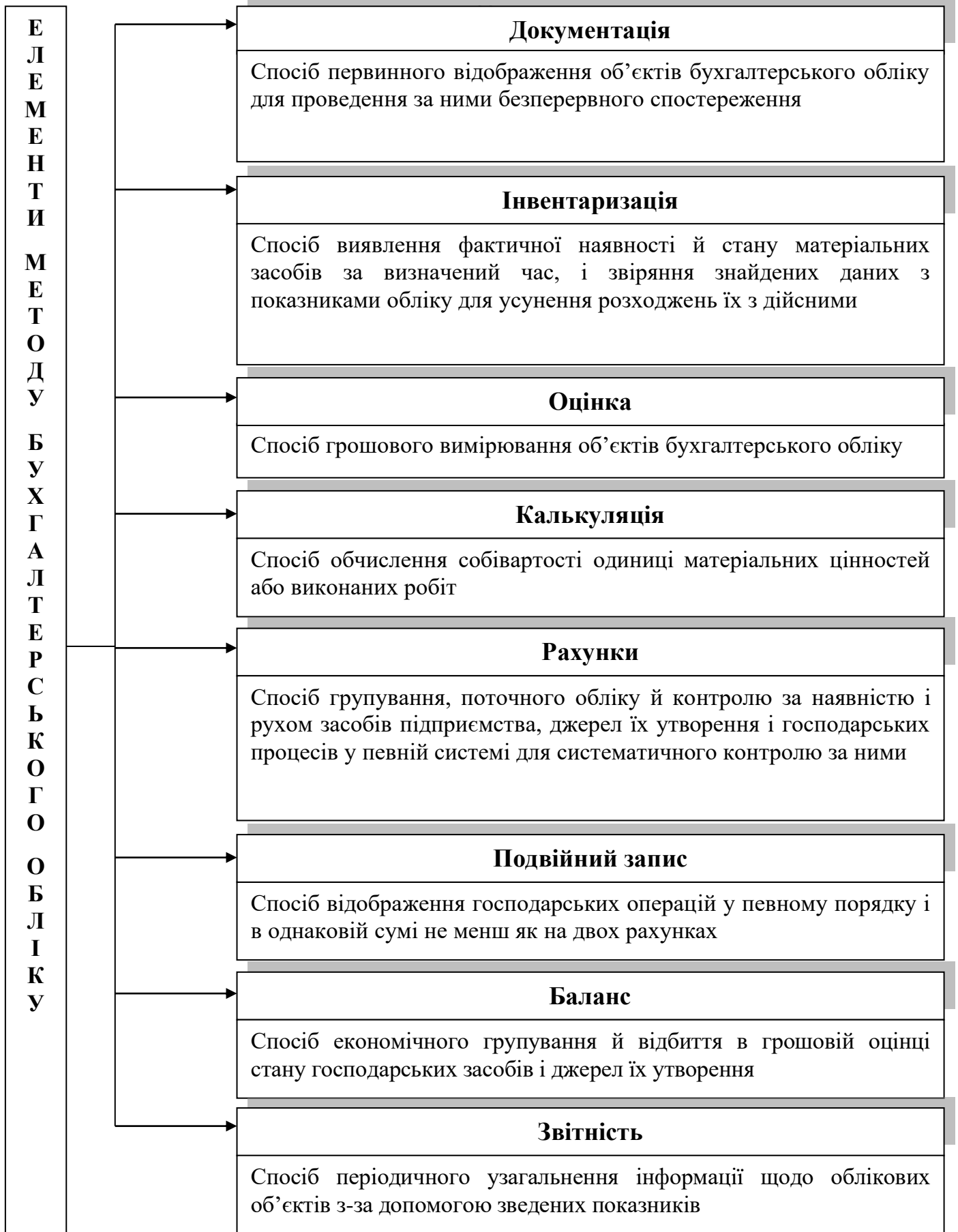


Рис. 3.7 – Класифікація елементів методу бухгалтерського обліку

Тема 4. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ БАЛАНС

1. Сутність та призначення бухгалтерського балансу

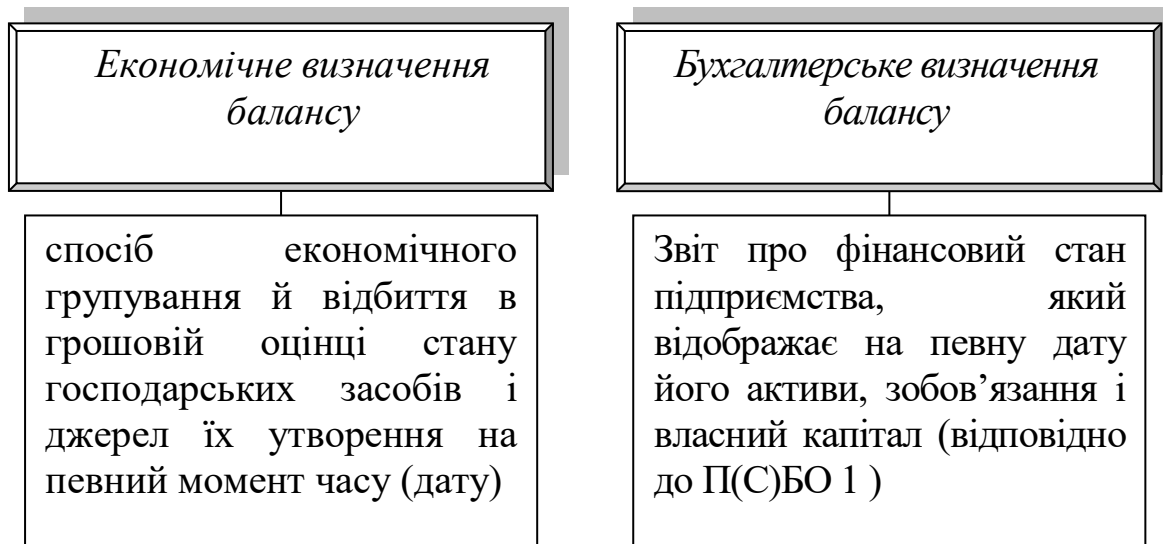


Рис. 4.1 – Визначення балансу



Рис. 4.2 – Значення балансу

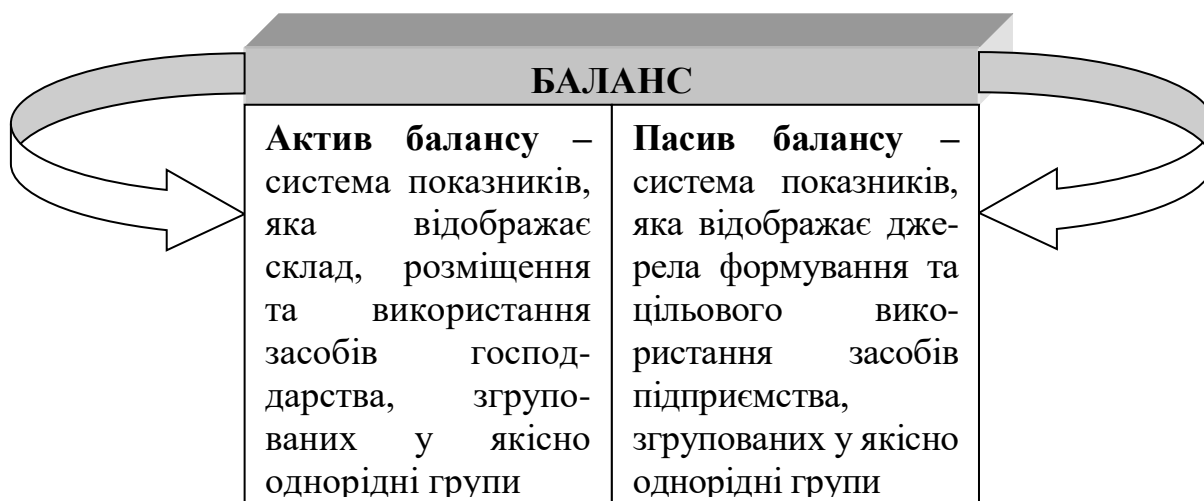


Рис. 4.3 – Поділ балансу



Стаття балансу — це показник, який відображає величину певного економічно однорідного виду засобів, джерел їх утворення та коштів у грошовому вираженні на певну дату. Грошове вираження називають оцінкою статті.

2. Структура бухгалтерського балансу

Таблиця 4.1.

Структура балансу (Звіту про фінансовий стан)

БАЛАНС	
АКТИВ	ПАСИВ
I. Необоротні активи	I. Власний капітал
II. Оборотні активи	II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення
III. Необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття	III. Поточні зобов'язання і забезпечення
	IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття



АКТИВИ

=

ВЛАСНИЙ
КАПІТАЛ

+

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

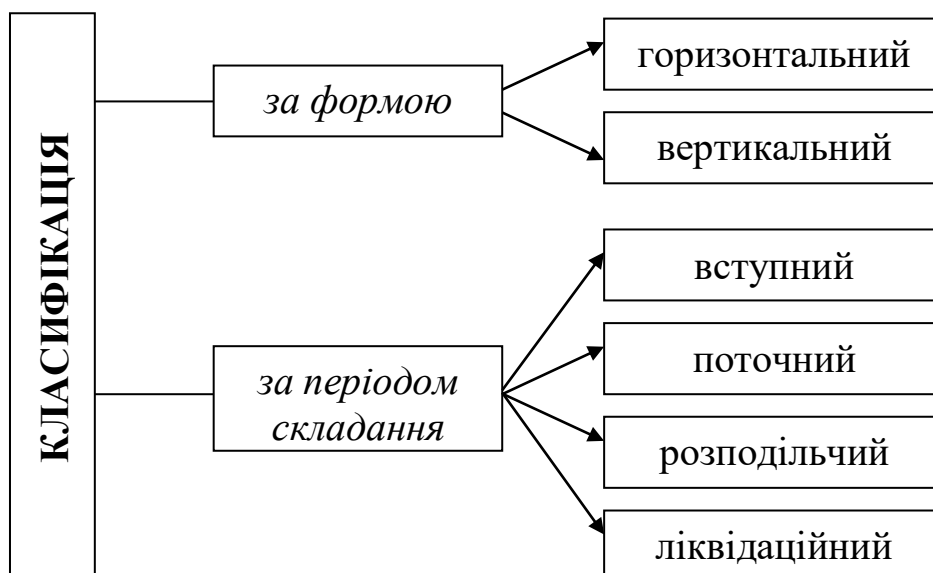


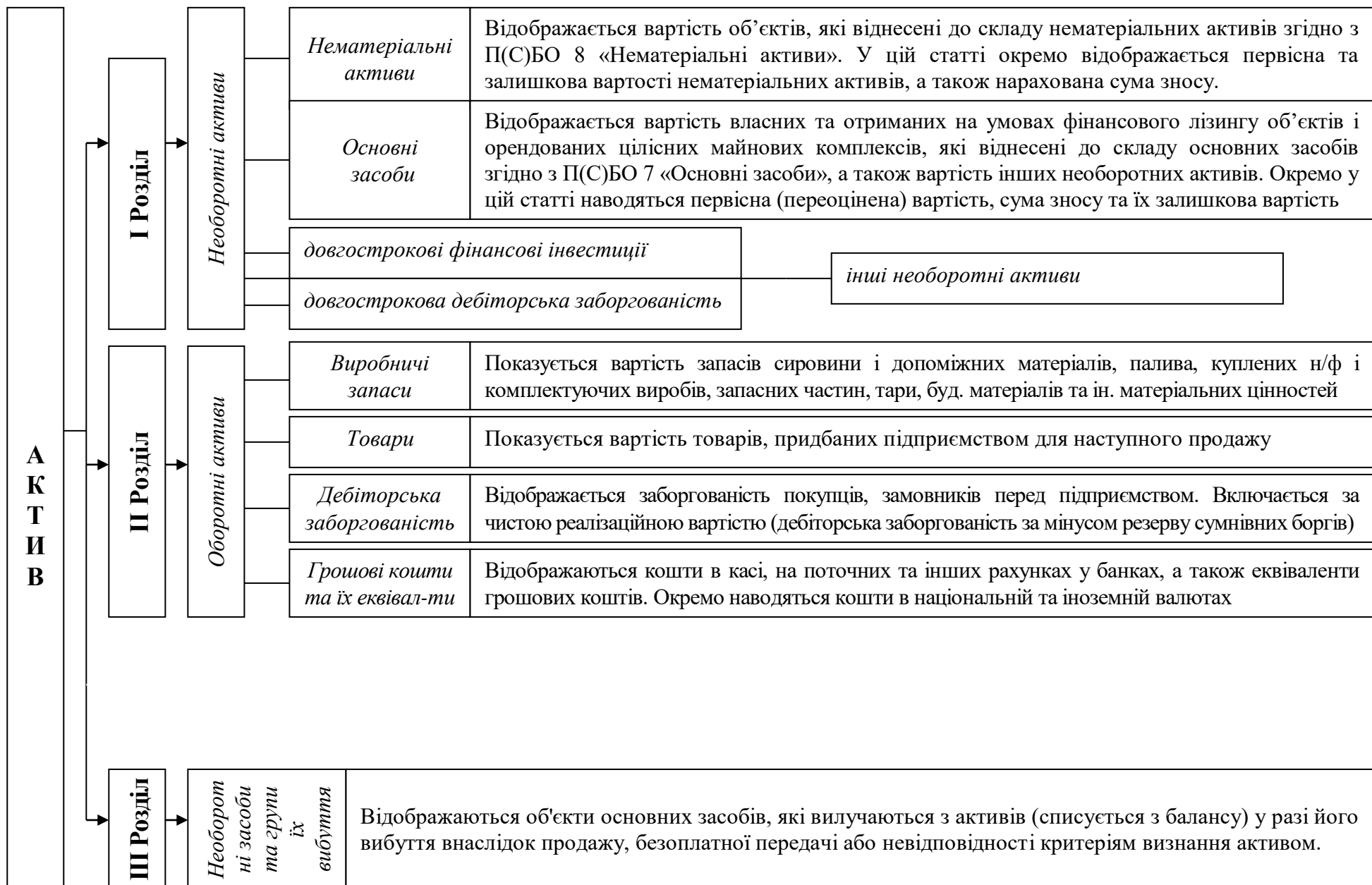
Рис. 4.4 – Класифікація балансів



Рис. 4.5 – Класифікаційні ознаки балансів

БАЛАНС (принципова побудова діючої системи)

Актив	Сума, грн	Пасив	Сума, грн
1. Необоротні активи		1. Власний капітал	
- Нематеріальні активи		- Зареєстрований капітал	40000
- Незавершене будівництво		- Додатковий капітал	1000
- Основні засоби :		- Резервний капітал	3000
Залишкова вартість	10000	- Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	16000
Первісна вартість*	12000		
Знос*	(2000)	Усього за розділом I	60000
-Довгострокові фінансові інвестиції		II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	
Усього за розділом I	10000	- Забезпечення виплат персоналу	
II. Оборотні активи		- Цільове фінансування	
- Запаси	1500	- Довгострокові кредити банків	
- Векселі одержані		Усього за розділом II	
- Дебіторська заборгованість за товари	5000	III. Поточні зобов'язання і забезпечення	
-Дебіторська заборгованість за розрахунками	700	- Короткострокові кредити банків	7300
- Грошові кошти та їх еквівалент	53200	- Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	3000
Усього за розділом II	60400	- Поточні зобов'язання за розрахунками	
III. Необоротні засоби та групи їх вибуття	300	Усього за розділом III.	10300
		IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	
Баланс	70700	Баланс	70700





3. Види балансових змін, зумовлені господарськими операціями



Господарська операція – це діяльність, яка зумовлює зміни у фінансовому стані, активах та пасивах підприємства, установи, організації.

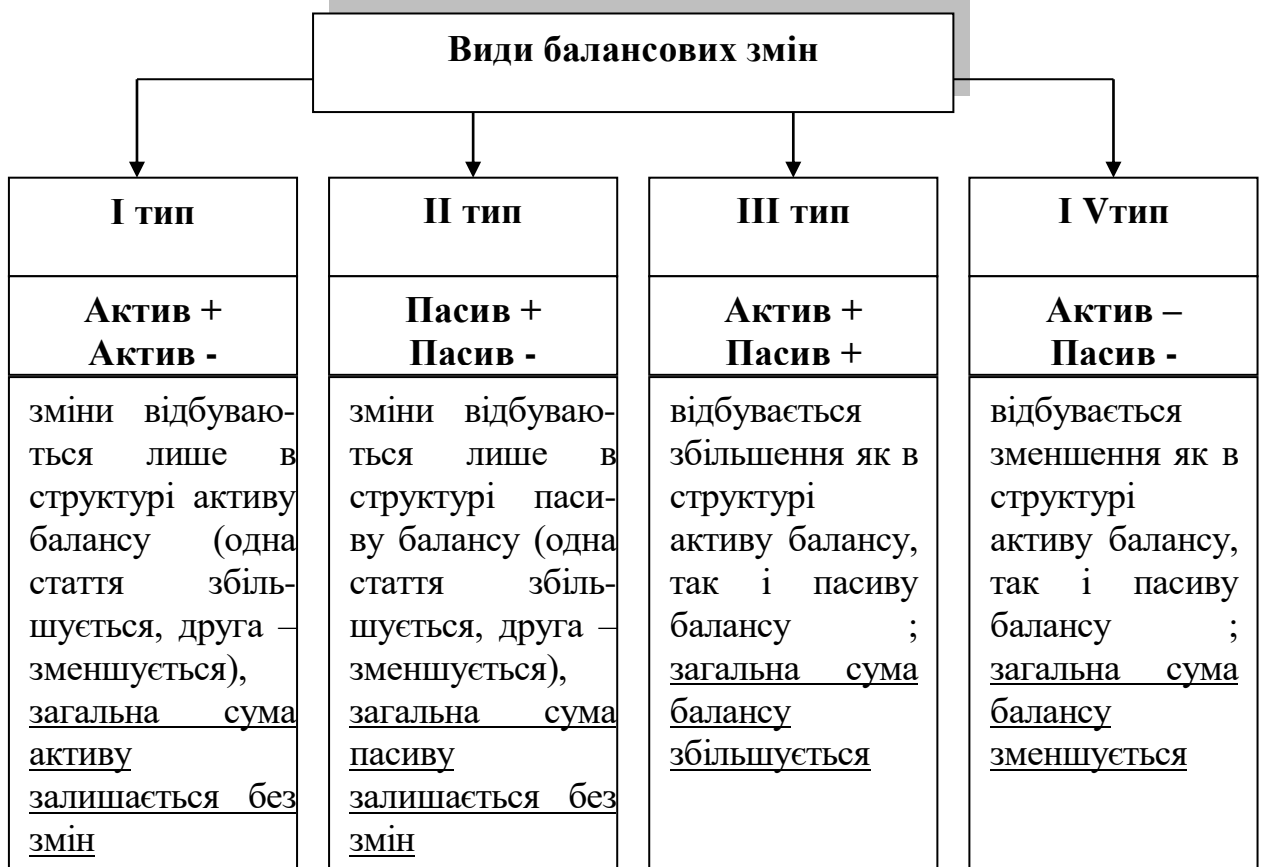


Рис. 4.8. Типи балансових змін

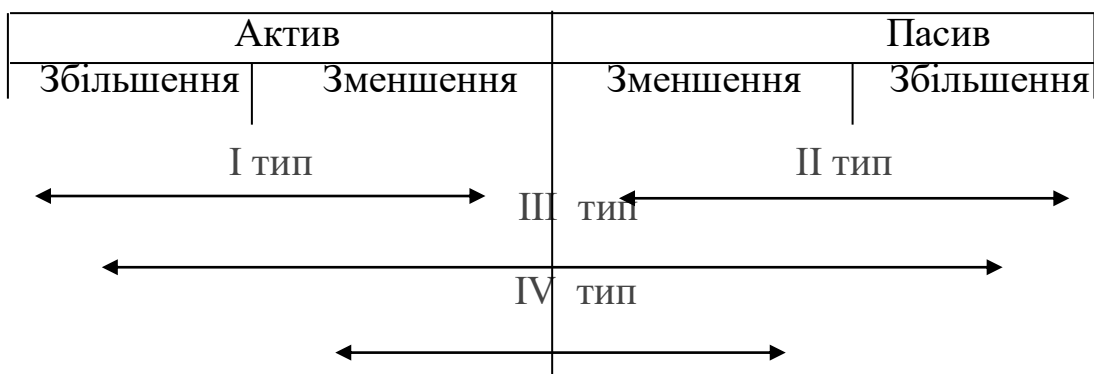


Рис. 4.9. Схема чотирьох типів операцій та їх вплив на зміни в балансі



Висновок:

- **кожна операція змінює не менше ніж дві статті балансу;**
- **при будь-якому типі операцій рівність загального підсумку активу та пасиву не порушується.**

Тема 5. Рахунки бухгалтерського обліку та подвійний запис

1. Поняття бухгалтерських рахунків, їх призначення та структура



Рахунки бухгалтерського обліку – це спосіб поточного обліку, контролю та групування за економічно однорідними видами господарських засобів, їх джерел та операцій

Рахунокназва	
Дебет	Кредит

Рис. 5.1 – Схематична модель побудови рахунка бухгалтерського обліку

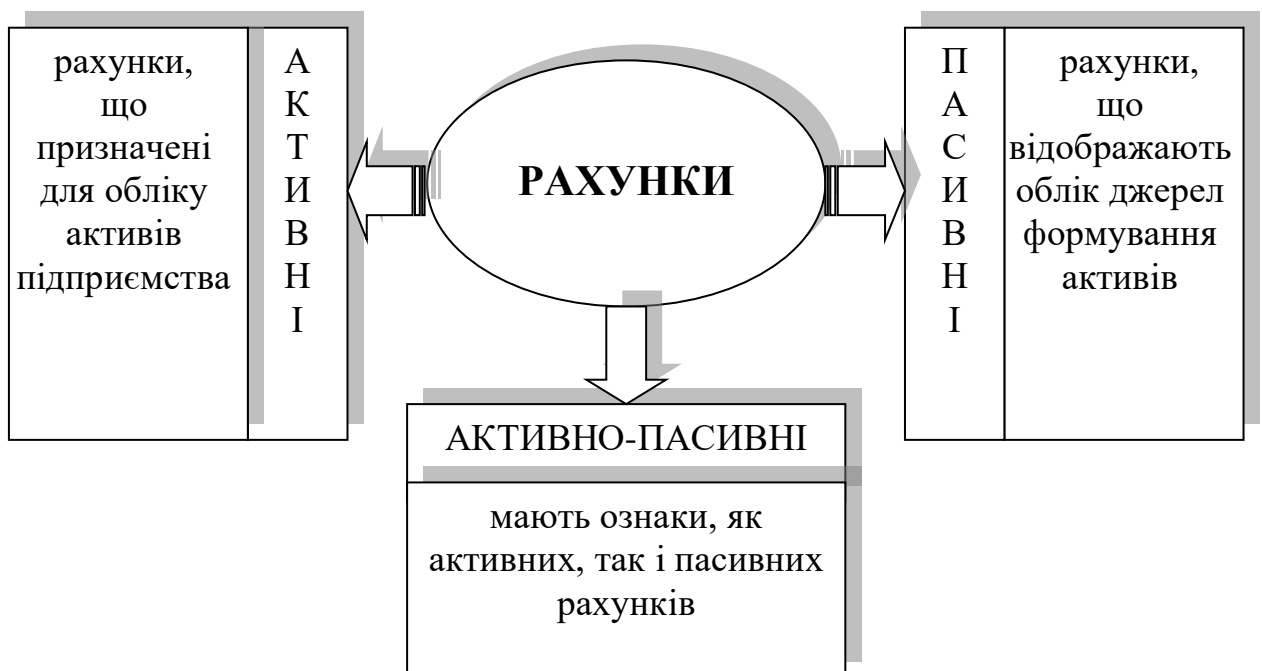


Рис. 5.2 – Види рахунків бухгалтерського обліку

Структура активного рахунка

Дебет	рахунок	Кредит
Сальдо на початок		
Збільшення «+»		Зменшення «-»
Сальдо на кінець		
↓		
Дебетовий оборот		

Структура пасивного рахунка

Дебет	рахунок	Кредит
	Сальдо на початок	
Зменшення «-»		Збільшення «+»
	Сальдо на кінець	
↓		
Кредитовий оборот		

Рис. 5.3 – Загальна система активного та пасивного рахунку



Сальдо на кінець є узагальнення даних, відповідно за дебетом і кредитом рахунків, і визначається за таким алгоритмом:

В активних рахунках

$$C_{\text{на кінець}} = C_{\text{на початок}} + \text{оборот за дебетом} - \text{оборот за кредитом}$$

У пасивних рахунках

$$C_{\text{на кінець}} = C_{\text{на початок}} + \text{оборот за кредитом} - \text{оборот за дебетом}$$

Таблиця 5.1

Загальна схема активного рахунку

Дебет	Кредит
Сальдо на початок: 215000	
Надходження грошей: 8000	Витрачено грошей: 5600
Всього надійшло: 220600	Всього витрачено: 5600
Сальдо на кінець: 217400	

Таблиця 5.2

Загальна схема пасивного рахунку

Дебет	Кредит
	Сальдо на початок: 15000
Погашено заборгованість: 5000	Нараховано постачальникам: 7000
Всього погашено: 5000	Всього нараховано: 7000
	Сальдо на кінець: 17000

2. Сутність подвійного запису та його значення в бухгалтерському обліку



Подвійний запис – відображення кожної господарської операції одночасно у дебеті і кредиті відповідних рахунків в однакових сумах, що зумовлює рівність оборотів.

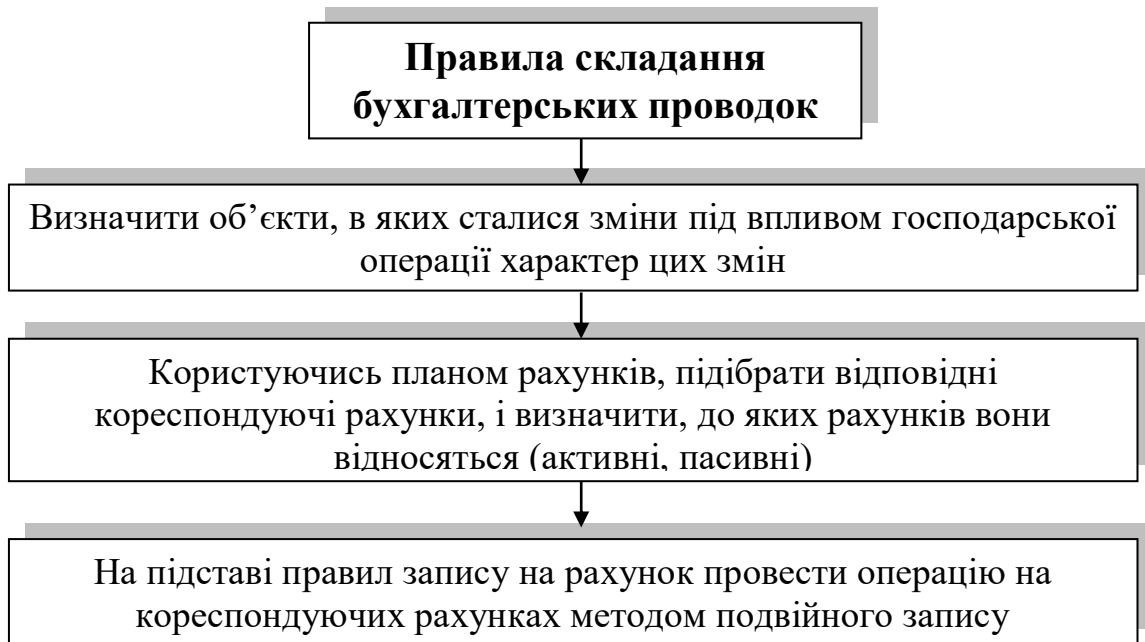


Рис. 5.7 – Правила складання бухгалтерських проводок

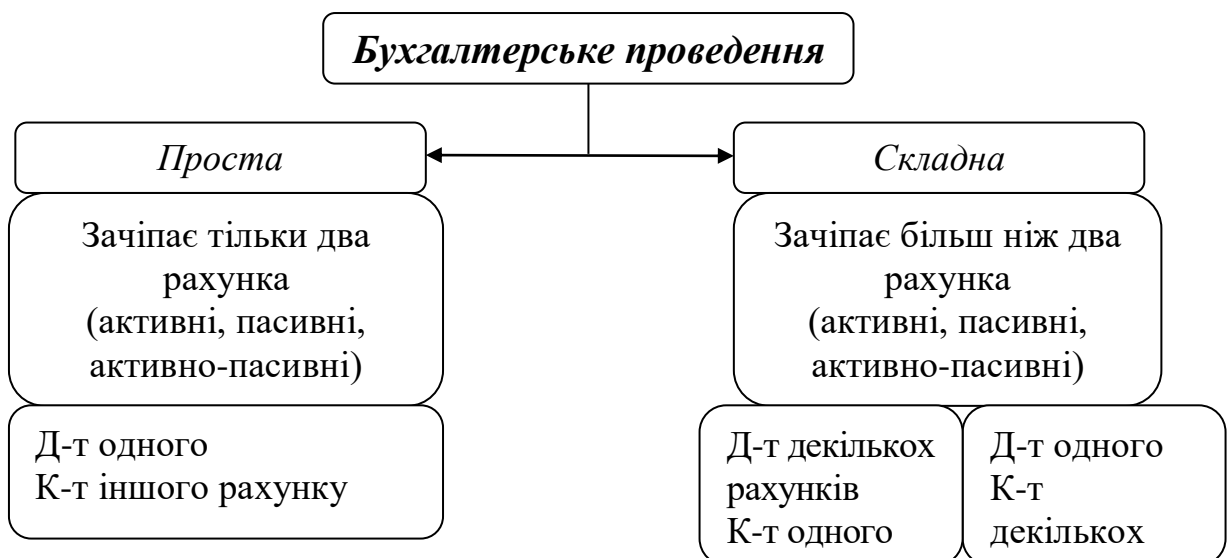


Рис. 5.8 – Види бухгалтерських проведення

Цікаво !

У бухгалтерському обліку застосовується також відображення операцій на рахунках способом від'ємних чисел (червоного сторно) за допомогою якого виправляють помилкові записи в системі рахунків шляхом відрахування

3. Синтетичні та аналітичні рахунки, їх взаємозв'язок



Рис. 5.9 – Види бухгалтерських проводок

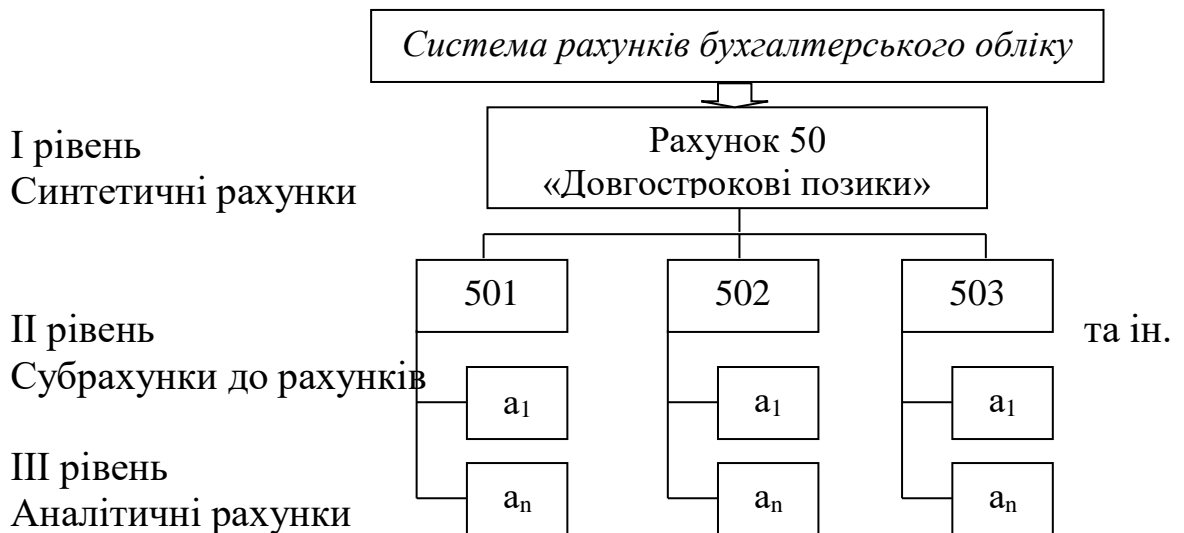


Рис. 4.10 – Вертикальна структура обліку

Таблиця 4.5

Синтетичний облік

Дебет	Кредит
Сальдо на початок 01.07: 800,00	
1. 12.07: 1000,00	3. 12.07: 800,00
2. 20.07: 300,00	4. 15.07: 150,00
Всього : 1300,00	Всього нараховано: 950,00
Сальдо на кінець: 1150,00	

Аналітичний облік

Дт	Болишев О.О.	Кт
	Сальдо на початок: 600,00	
12.07:	850,00	12.07: 600,00
	Всього: 850,00	Всього: 600,00
	Сальдо на кінець: 850,00	

Дт	Алексенко Л.Б.	Кт
	Сальдо на початок: 200,00	
12.07:	150,00	12.07: 200,00
20.07:	300,00	15.07: 150,00
	Всього: 450,00	Всього: 350,00
	Сальдо на кінець: 300,00	

Таблиця 4.7

Аналітичний облік

Дт	ТДВ «Непал»	Кт
	Сальдо на початок: 2800,00	
12.03:	2000,00	10.03: 2600,00
	Всього: 2000,00	Всього: 2600,00
	Сальдо на кінець: 3400,00	

Дт	ТОВ «Лілея»	Кт
	Сальдо на початок: 4200,00	
07.03:	1500,00	01.03: 1500,00
	Всього: 1500,00	Всього: 1500,00
	Сальдо на кінець: 4200,00	

Дт	АТ «Ромашка»	Кт
	Сальдо на початок: 1000,00	
10.03:	1500,00	03.03: 2500,00
	Всього: 1500,00	Всього: 2500,00
	Сальдо на кінець: 2000,00	



Субрахунки – рахунки другого порядку, призначені для додаткового групування в середині синтетичного рахунку та є доповнюючим групуванням показників окремих аналітичних рахунків у межах відповідного синтетичного рахунку



Рис. 4.11 – Порядок здійснення записів на аналітичних рахунках

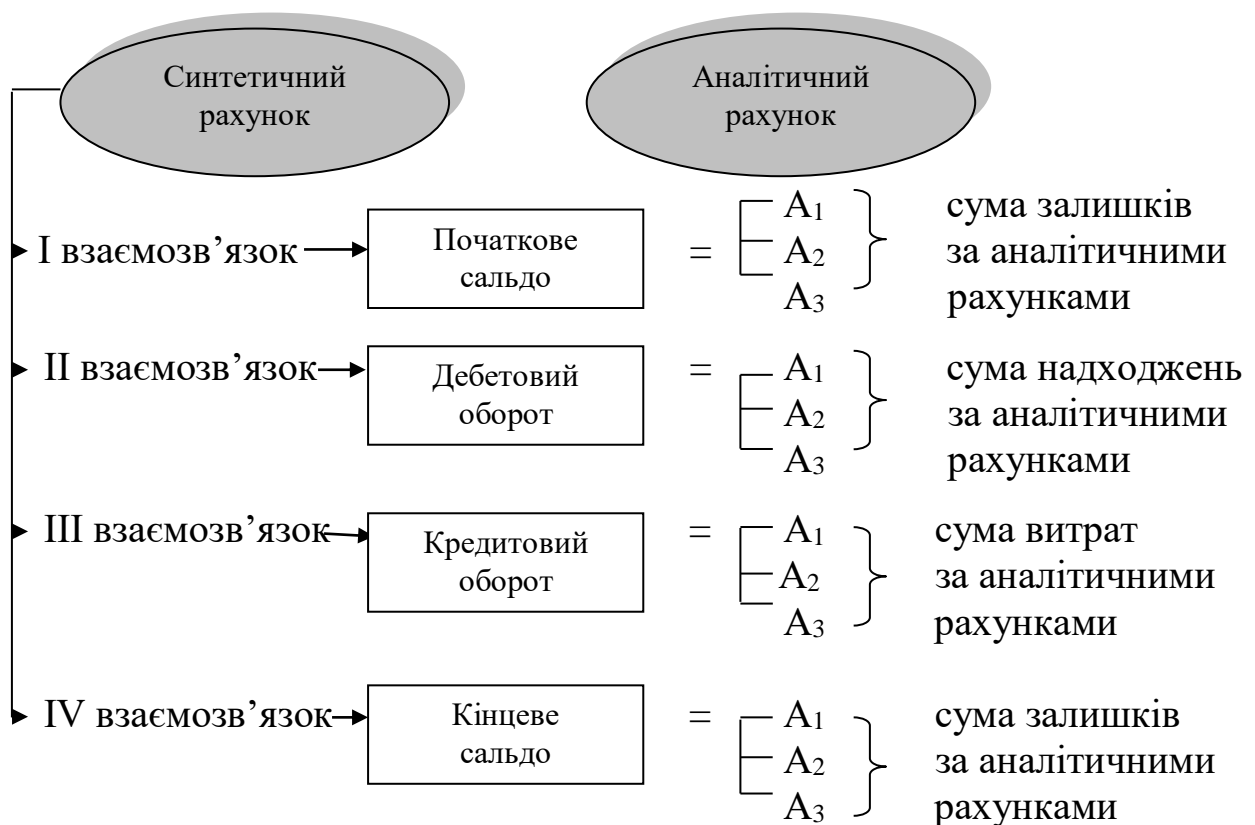


Рис. 4.12 – Взаємозв'язок аналітичного та синтетичного обліку

4. Узагальнення даних поточного обліку

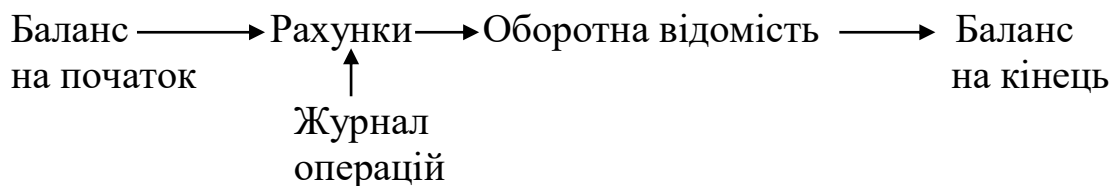


Рис.4.13 - Бухгалтерське узагальнення поточних облікових даних



Оборотні відомості є способом, узагальнення оборотів і залишків за звітний період (місяць), а також засобом взаємозв'язку між балансом, і рахунками, що має важливе значення для контролю правильності облікових записів.



Рис. 4.14 – Види оборотних відомостей

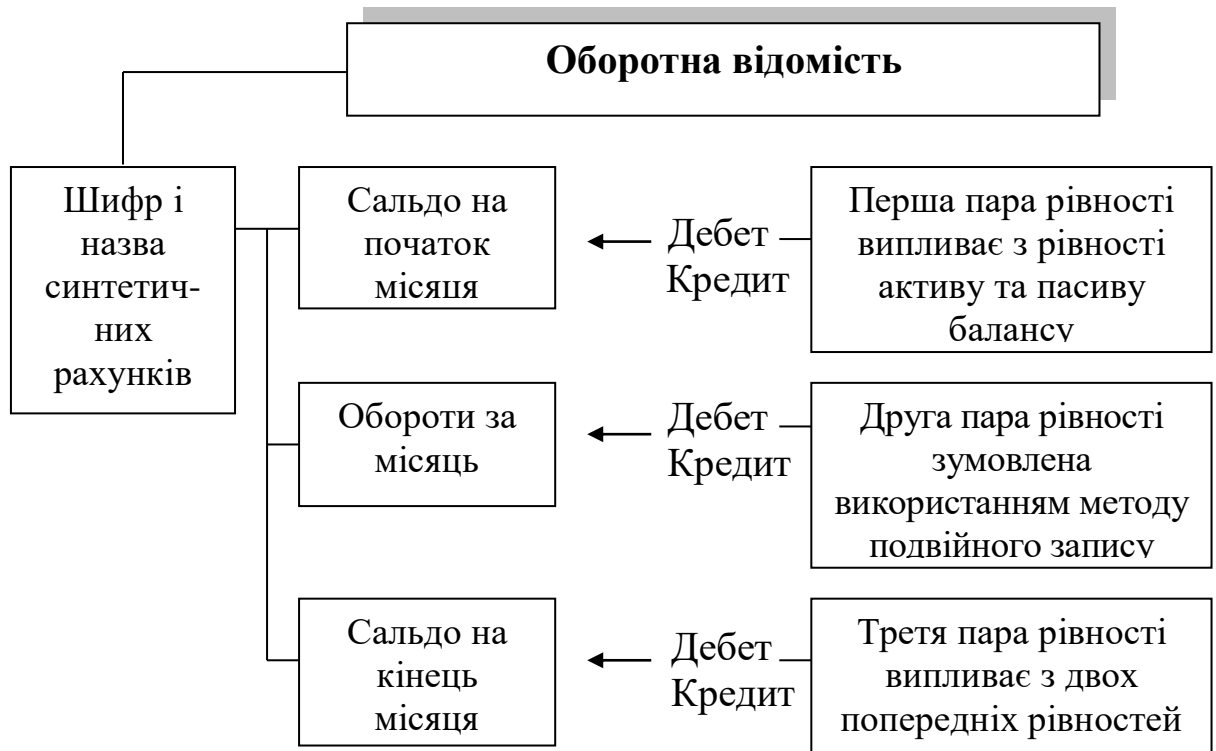


Рис. 4.15 – Три пари рівностей оборотної відомості

Таблиця 4.6

Оборотна відомість синтетичного обліку

Шифр рахунка	Назва рахунка	Сальдо на початок звітного періоду		Оборот за місяць		Сальдо на кінець звітного періоду	
		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
28	Товари	10000	-	5000	4000	11000	-
63	Розрахунки з постачальниками	-	35000	30000	5000	-	10000
...	...						
	Всього:						

Таблиця 4.7

Шахова оборотна відомість

Дебет	Кредит									Сума за дебетом
	10	20	23	30	31	36	40	63	91	
10							21000			21000
20			15000						4200	19200
31						400		25000		25400
36				500	80000					80500
40	2000									2000
63		50000								50000
91			5500							5500
Сума за кредитом	2000	50000	20500	500	80000	400	21000	25000	4200	203600

Оборотна відомість за рахунками товарно-матеріальних цінностей

№ з / п	Найменування товару	Од. виміру	Ціна, грн.	Сальдо на початок звітнього періоду		Оборот за місяць				Сальдо на кінець звітнього періоду	
				К-ть	Сума	Надійшло		Вибуло		К-ть	Сума
						К-ть	Сума	К-ть	Сума		
1	Борошно	кг	6,0	100	600	50	300	50	300	100	600
2	Цукор	кг	10,0	400	4000	100	1000	50	500	450	4500
3	Масло	кг	45,0	-	-	100	4500	50	2250	50	2250
..	...										
	Всього:				4600		5800		3050		7350

Таблиця 4.9.

Оборотна відомість за розрахунковими рахунками

Рахунки	Сальдо на початок періоду		Обороти за місяць		Сальдо на кінець періоду	
	Д-т	К-т	Д-т	К-т	Д-т	К-т
Підприємство А		2400	2000	400		800
Підприємство Б		3600	3000	2000		2600
Разом	—	6000	5000	2400	—	3400

Таблиця 4.10.

**Головна книга
Рахунок 28 «Товари»**

Місяця	Оборот за дебетом рахунку 28 «Товари» з кредитом рахунків					Оборот за кредитом	Дебетове сальдо
	63	30	Всього за дебетом		
Залишок на 01.01							10 000
Січень	3000	2000			5000	4000	11000
Лютий							
...							

5. План рахунків бухгалтерського обліку: принципи його побудови та класифікація



План рахунків – систематизований перелік найменувань і кодів рахунків, субрахунків бухгалтерського обліку, що використовуються для відображення діяльності підприємства,

Таблиця 5.3.

Структура Плану рахунків

<i>№ класу</i>	<i>Найменування рахунка</i>
1	Необоротні активи
2	Запаси
3	Кошти, розрахунки та інші активи
4	Власний капітал та забезпечення зобов'язань
5	Довгострокові зобов'язання
6	Поточні зобов'язання
7	Доходи і результати діяльності
8	Витрати за елементами
9	Витрати діяльності
0	Позабалансові рахунки

Таблиця 5.4

Характеристика та призначення рахунків бухгалтерського обліку

<i>Клас</i>	<i>Назва</i>	<i>Характеристика</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
1 клас	Необоротні активи	призначені для узагальнення інформації про наявність і рух основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів, довгострокових фінансових інвестицій, капітальних інвестицій, довгострокової дебіторської заборгованості та інших необоротних активів, а також зносу необоротних активів
2 клас	Запаси	призначені для узагальнення інформації про наявність і рух належних підприємству готової продукції, товарів, предметів праці, що призначені для обробки, переробки, використання у виробництві та для господарських потреб, а також засобів праці, які підприємство включає до малоцінних та швидкозношуваних предметів

Продовження таблиці 5.4

3 клас	Кошти, розрахунки та інші активи	призначенні для узагальнення інформації про наявність і рух грошових коштів (у національній та іноземній валюті в касах, на розрахункових, валютних та інших рахунках у банках), грошових документів, короткострокових векселів одержаних і фінансових інвестицій, дебіторської заборгованості, резерву сумнівних боргів і витрат майбутніх періодів
4 клас	Власний капітал та забезпечення зобов'язань	призначенні для узагальнення інформації про стан та рух коштів різновидностей власного капіталу — статутного, пайового, додаткового, резервного, вилученого, неоплаченого, а також нерозподілених прибутків (непокритих збитків), цільових надходжень, забезпечень майбутніх витрат і платежів
5 клас	Довго-строкові зобов'язання	призначенні для обліку даних та узагальнення інформації про: заборгованість підприємства банкам за отримані від них кредити, яка не є поточним зобов'язанням; заборгованість підприємства щодо зобов'язань із залученням позикових коштів (крім кредитів банків), на які нараховуються відсотки; суму податку на прибуток, що підлягають сплаті в майбутніх періодах внаслідок тимчасової різниці між обліковою та податковою базами оцінки; заборгованість за виданими векселями й облігаціями
6 клас	Поточні зобов'язання	призначенні для обліку даних та узагальнення інформації про зобов'язання щодо короткострокових позик, довгострокових зобов'язань, що стали поточною заборгованістю із строком погашення на дату балансу не більше 12 місяців, короткострокових векселів виданих, розрахунків з постачальниками та підрядниками, розрахунків з податків і платежів, за страхуванням, з оплати праці, учасниками, а також інших розрахунків та операцій, доходів майбутніх періодів
7 клас	Доходи і результати діяльності	призначенні для узагальнення інформації про доходи від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства, а також від надзвичайних подій
8 клас	Витрати за елементами	призначенні для узагальнення інформації про витрати підприємства протягом звітного року за елементами витрат: матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація та інші операційні витрати

Продовження таблиці 5.4

9 клас	Витрати діяльності	призначенні для узагальнення інформації про витрати операційної, інвестиційної, фінансової діяльності підприємства та витрати на запобігання надзвичайним подіям і ліквідацію їх наслідків
0 клас	Поза- балансові рахунки	призначенні для обліку і узагальнення інформації про наявність і рух: цінностей, що не належать підприємству, але тимчасово перебувають у його користуванні, розпорядженні або на зберіганні; умовних прав і зобов'язань підприємства (застави, гарантії); бланків суворого обліку; списаних активів (нестачі цінностей, дебіторська заборгованість) для спостереження за можливістю їх відшкодування винними особами (боржниками); амортизаційних відрахувань

Тема 6

Класифікація рахунків

1. Класифікація рахунків за економічним змістом



Під класифікацією рахунків розуміють їх групування за певними однорідними ознаками

Класифікація рахунків за економічним змістом встановлює, що саме обліковується на даному рахунку, які конкретні об'єкти відображаються на ньому залежно від їхнього економічного змісту; спрямована на встановлення номенклатури бухгалтерських рахунків, необхідної для відображення господарської діяльності економічного суб'єкта

Класифікація рахунків за призначенням і структурою показує, для одержання якої інформації призначені ті або інші рахунки та яка їхня структура, тобто зміст дебету і кредиту та характер залишку (сальдо). Однакові за структурою рахунки можуть відображати різні за економічним змістом господарські засоби і процеси

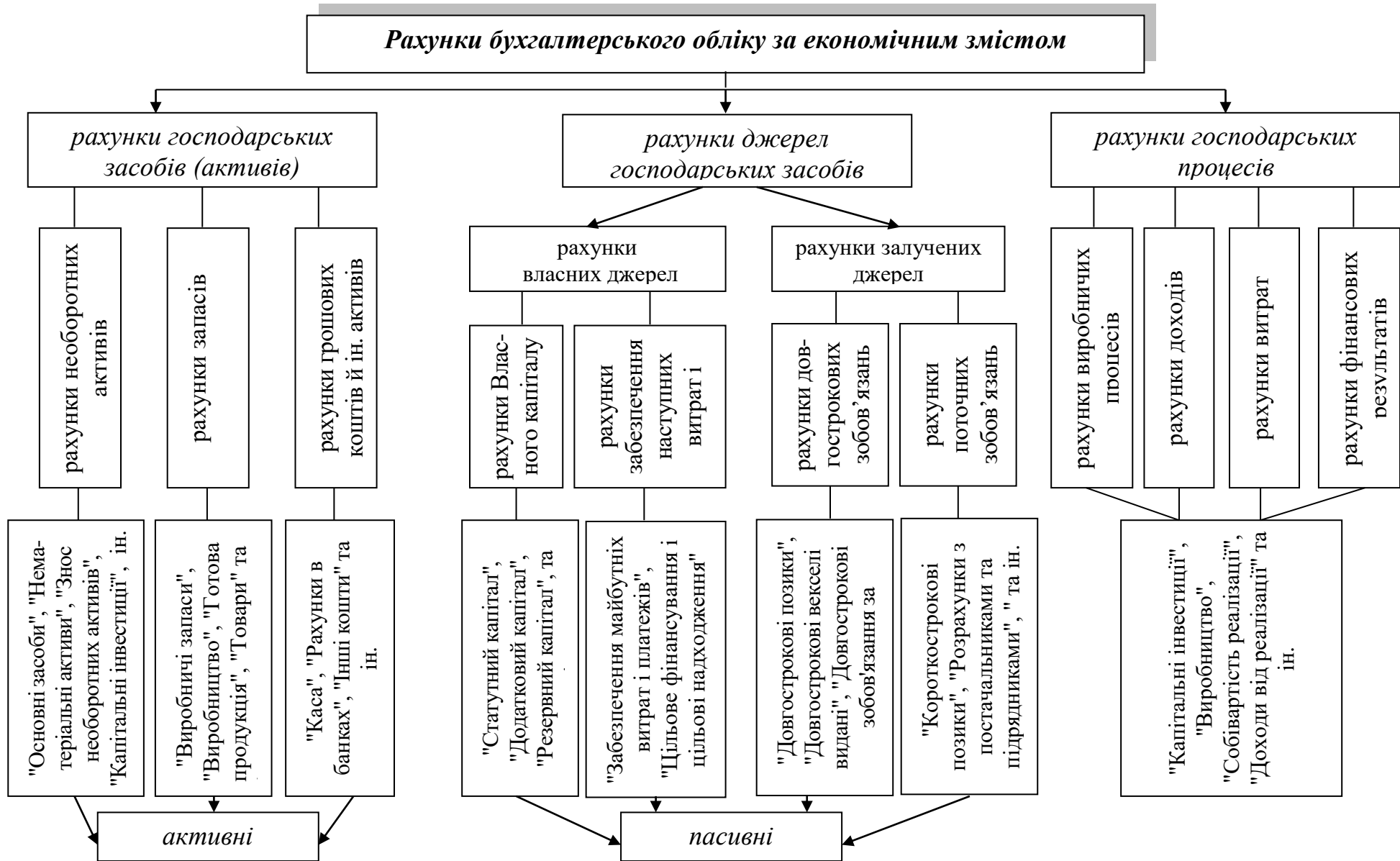


Рис. 5.5. Класифікація рахунків за економічним змістом

2. Класифікація рахунків за призначенням і структурою

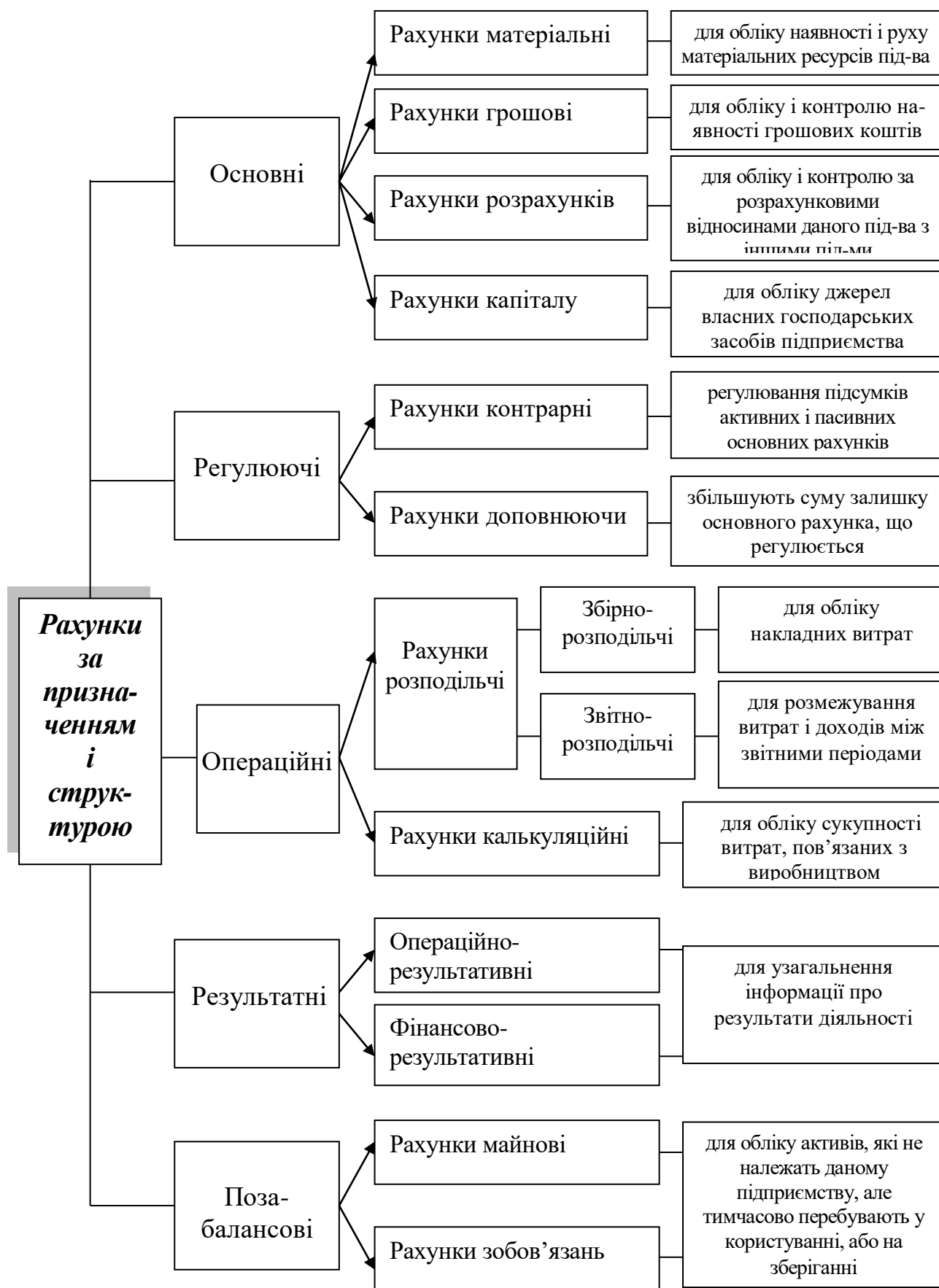


Рис. 5.6 - Класифікація рахунків за структурою та їх призначенням

Тема 7.

Первинне спостереження: документація та документування в бухгалтерському обліку

1. Поняття документів та їх класифікація.

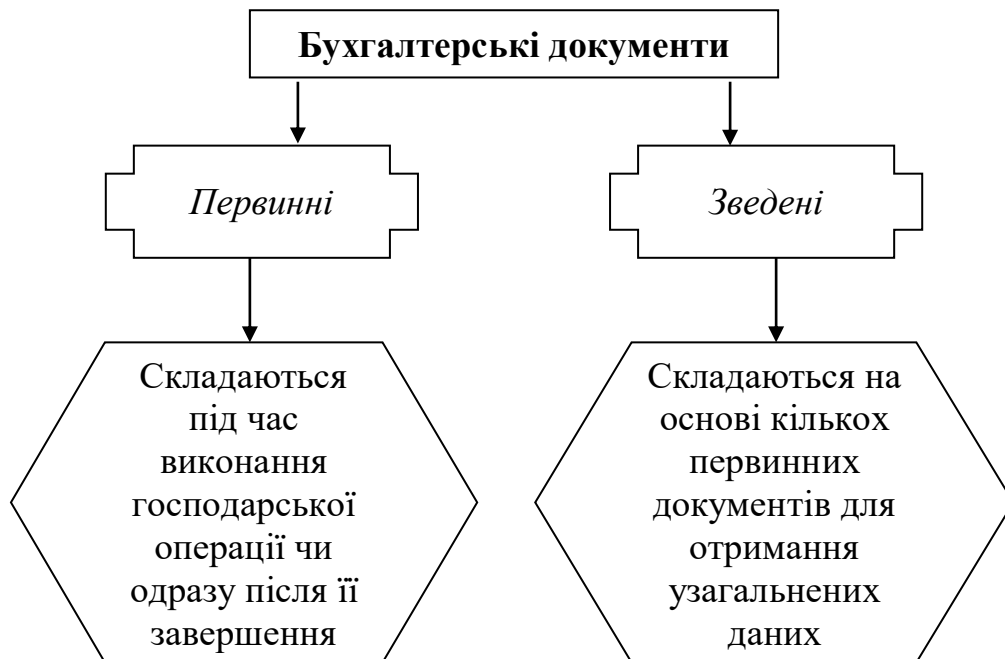
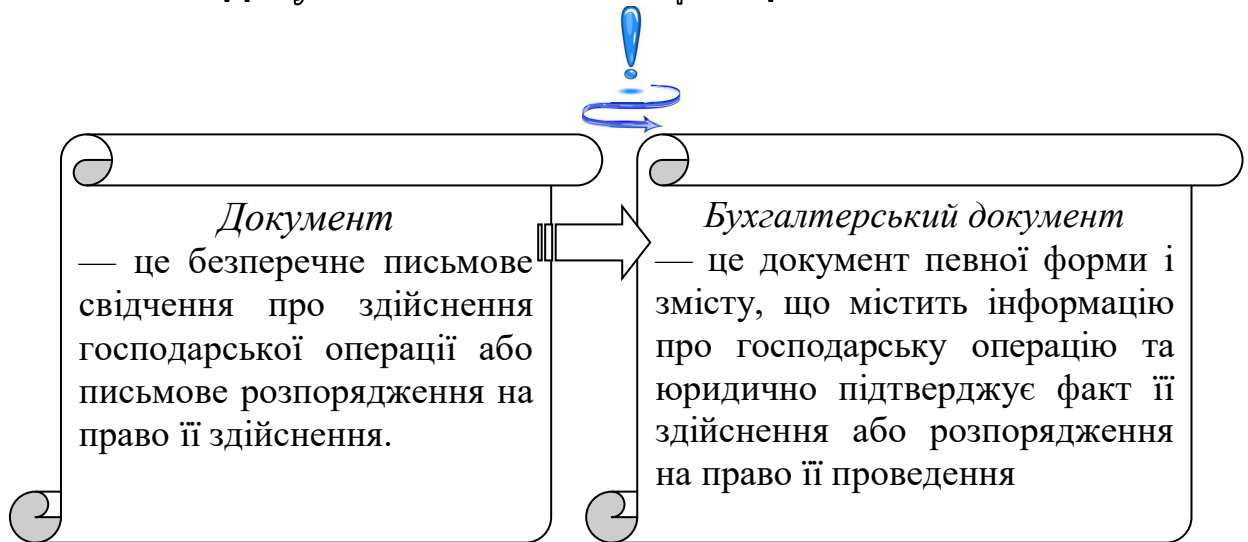


Рис. 7.1 –Бухгалтерські документи підприємства



Документація — спосіб суцільного відображення господарських операцій для отримання даних, необхідних для ведення поточного бухгалтерського обліку й контролю за ними

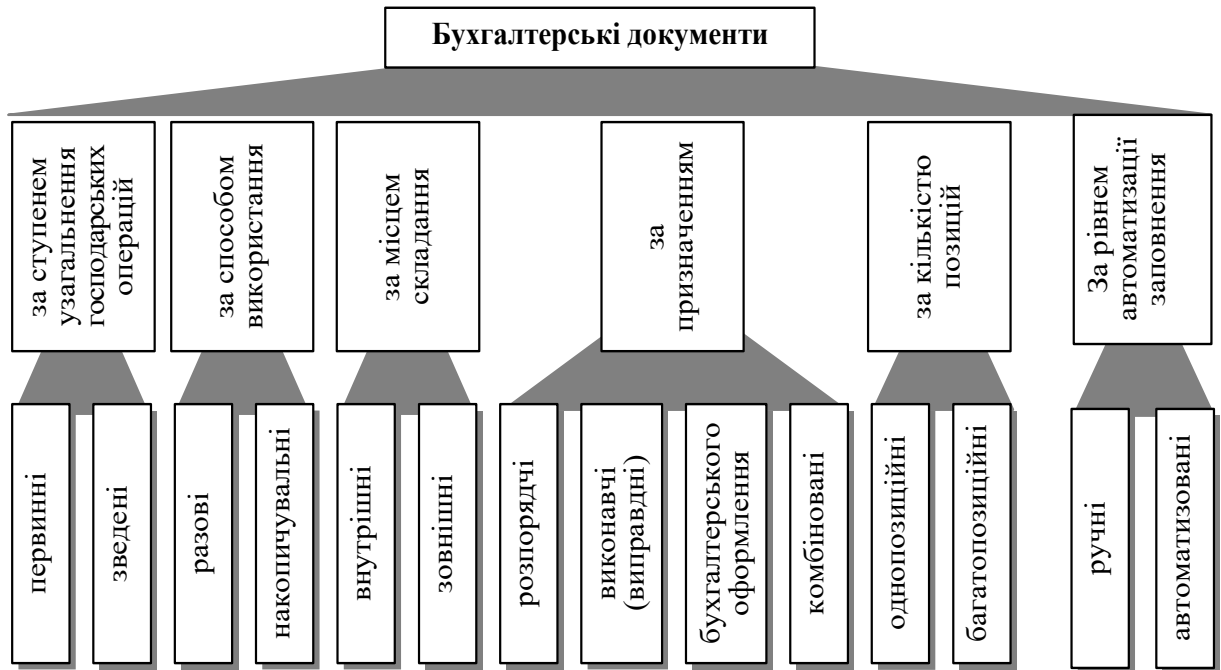


Рис. 7.2 – Класифікація бухгалтерських документів

2. Основні вимоги до змісту й оформлення документів

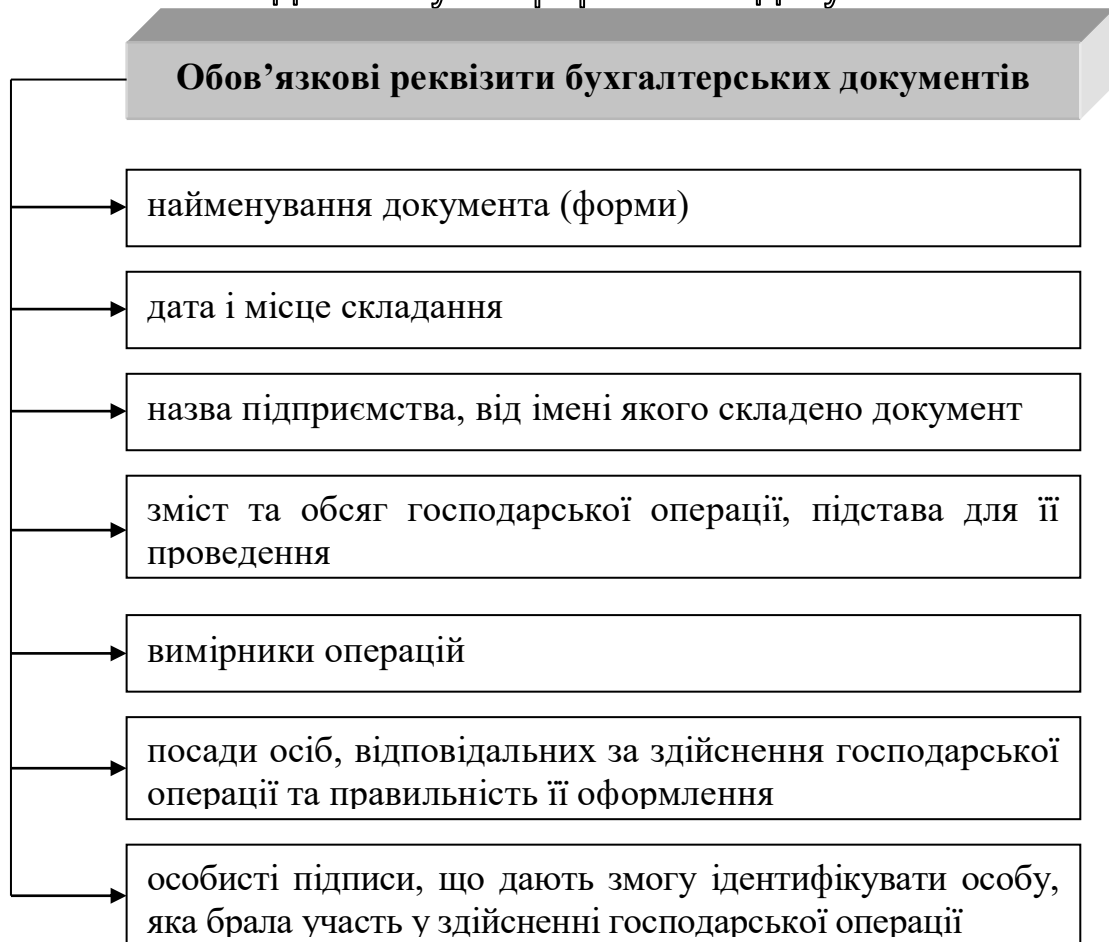


Рис. 7.3 – Обов'язкові реквізити бухгалтерських документів

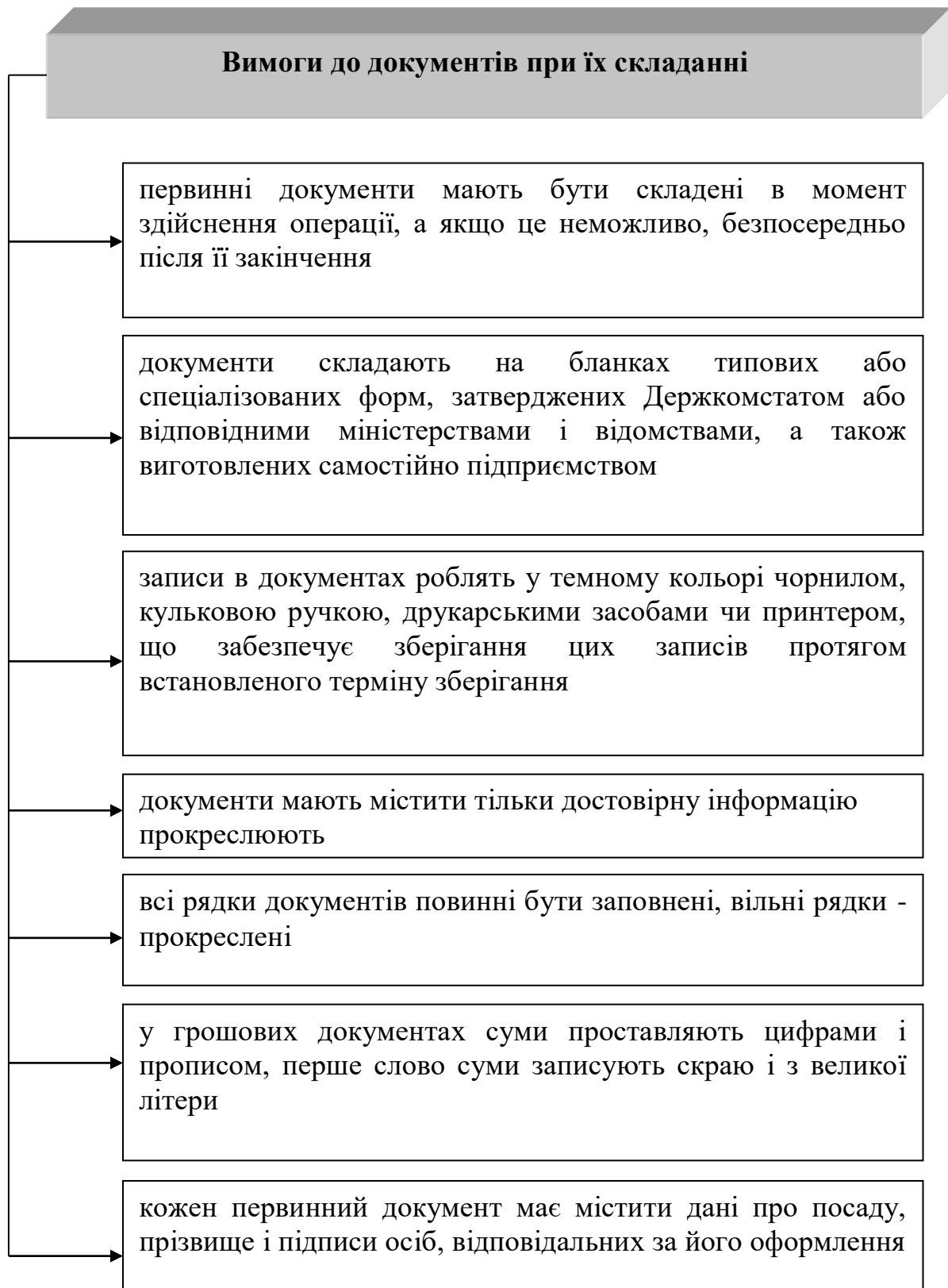


Рис. 7.4 – Обов’язкові реквізити бухгалтерських документів

Тема 8

Інвентаризація як елемент методу бухгалтерського обліку

1. Інвентаризація, її види та значення



Інвентаризація — співставлення даних бухгалтерського обліку з фактичною наявністю об'єктів обліку для виявлення відхилень, виправлення помилок та контролю за збереженням цінностей.

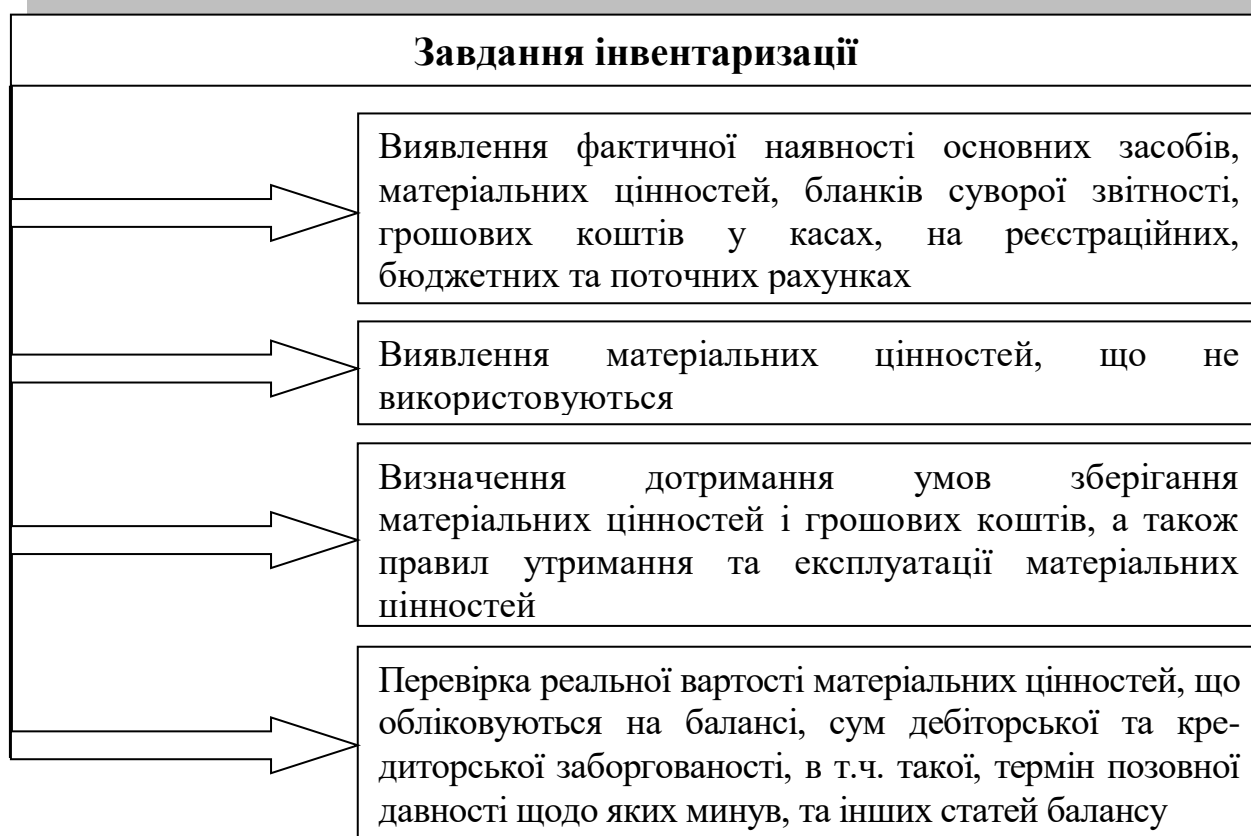


Рис. 7.6 – Основні завдання інвентаризації

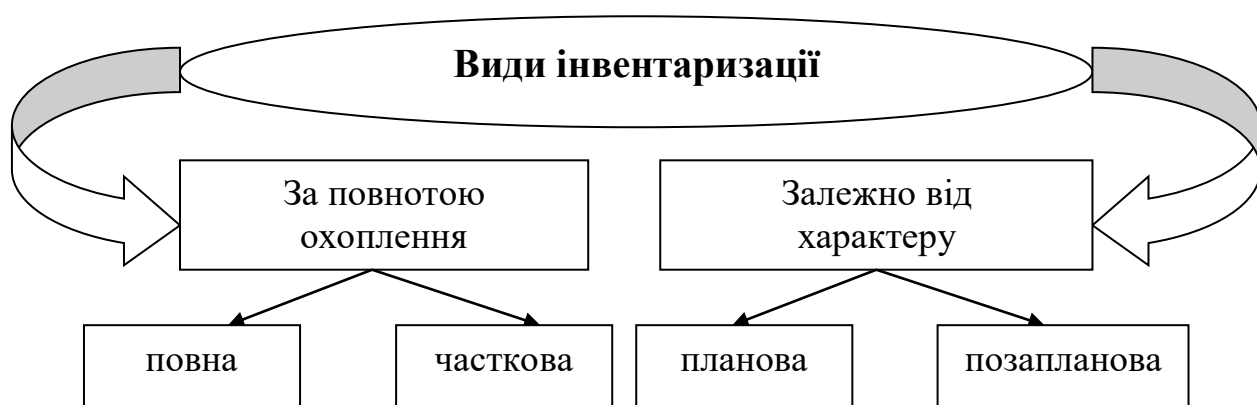


Рис. 7.7 – Види інвентаризацій

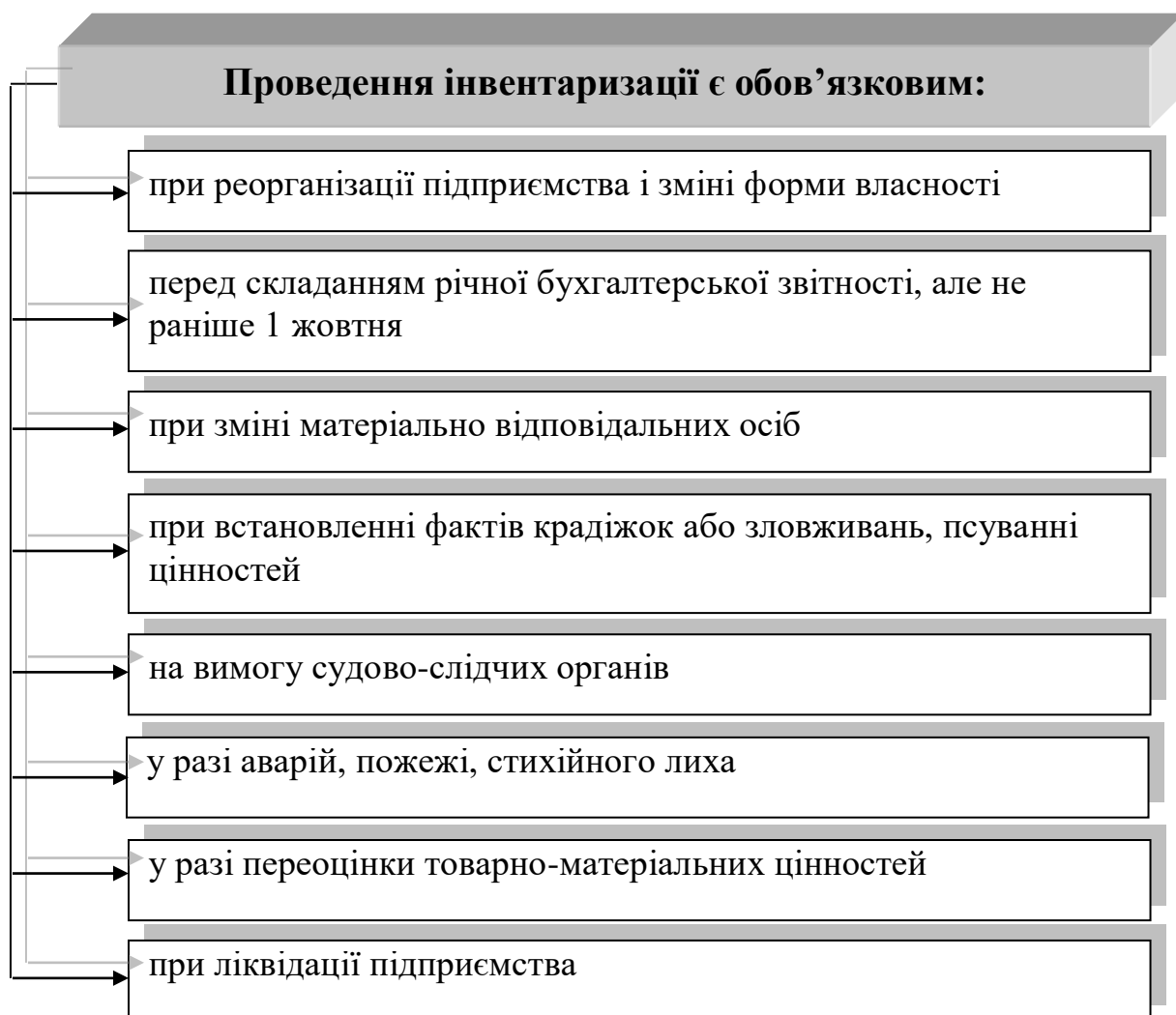


Рис. 7.8 – Випадки, коли проведення інвентаризації є обов'язковим

Тема 9.

Вартісне вимірювання об'єктів бухгалтерського обліку: оцінка та калькулювання

1. Суть та значення оцінювання. Оцінка об'єктів обліку та її види

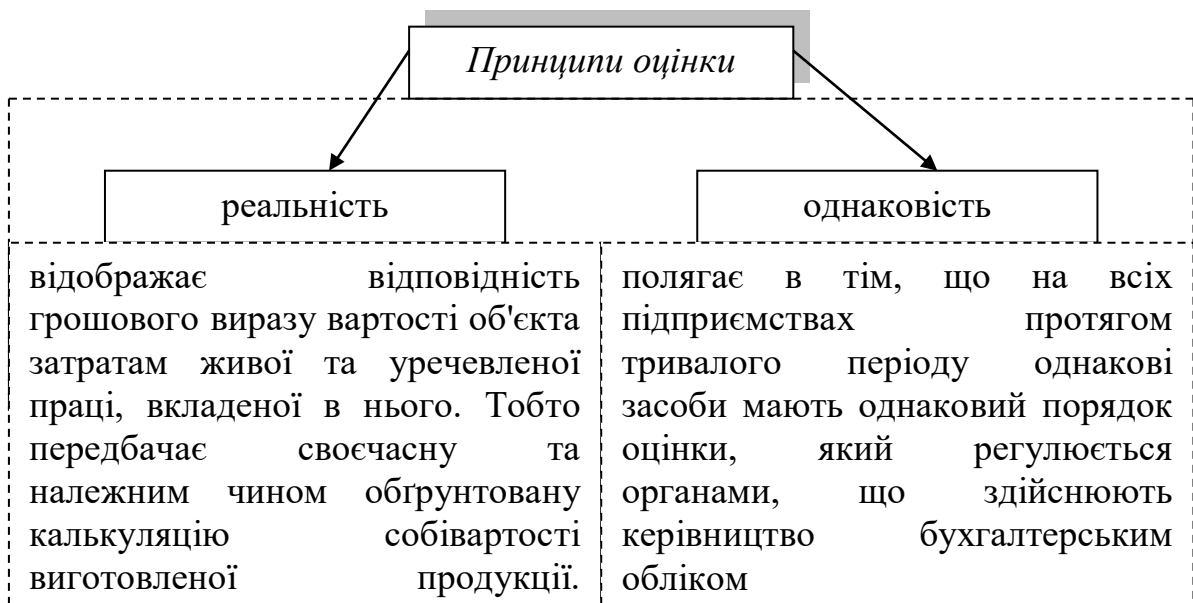
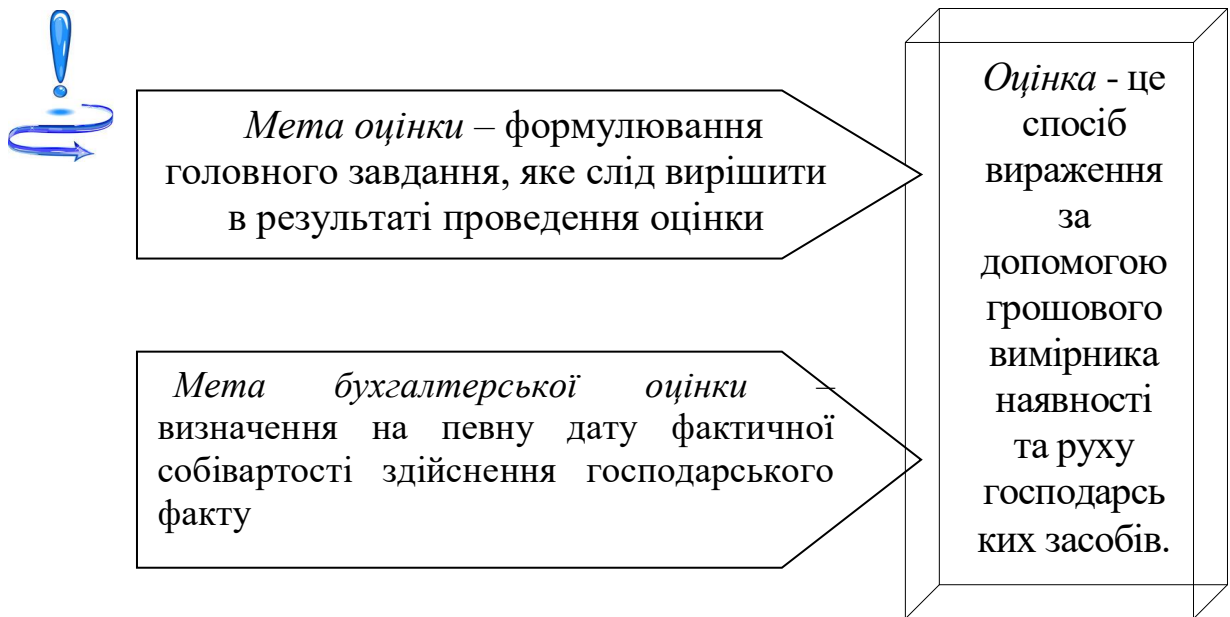


Рис. 9.1 – Принципи оцінки

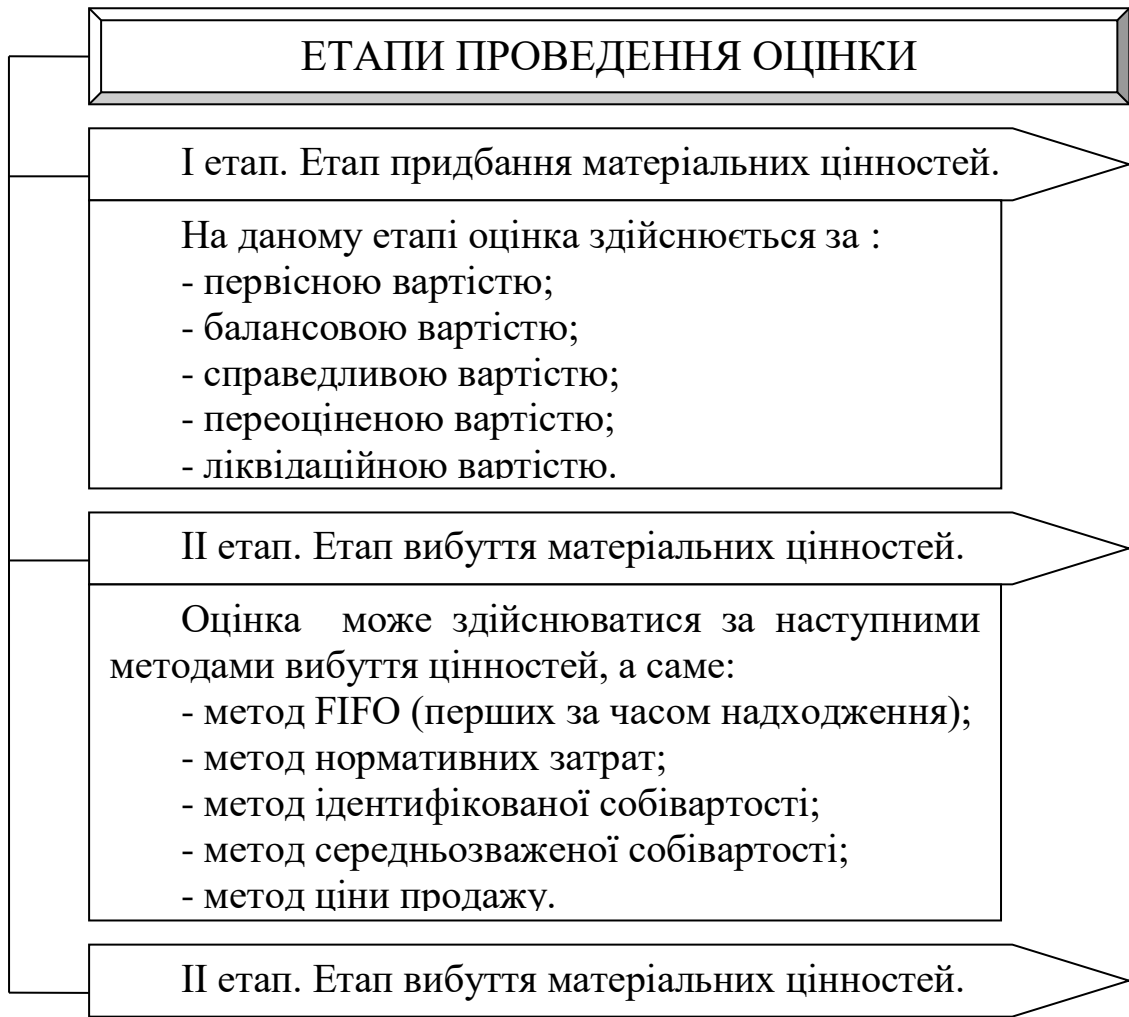


Рис. 9.2 Етапи проведення оцінки

2. Калькуляція в системі бухгалтерського обліку. Методи калькулювання



Калькуляція - спосіб вимірювання собівартості, її розрахунок, визначення величини витрат на виготовлену продукцію, виконані роботи чи надані послуги

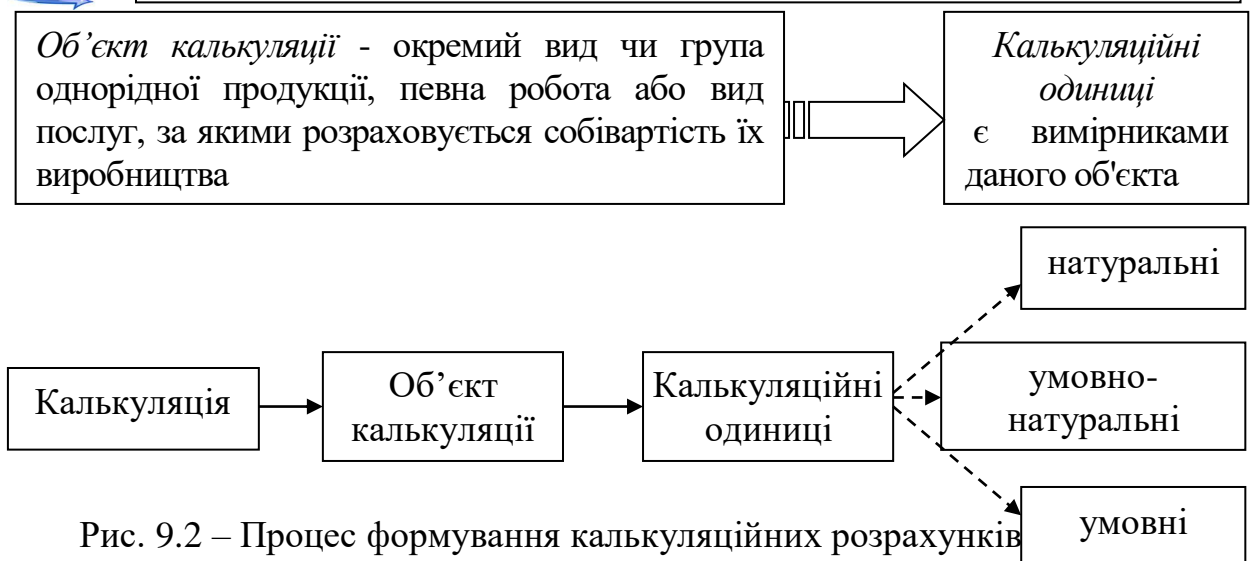


Рис. 9.2 – Процес формування калькуляційних розрахунків

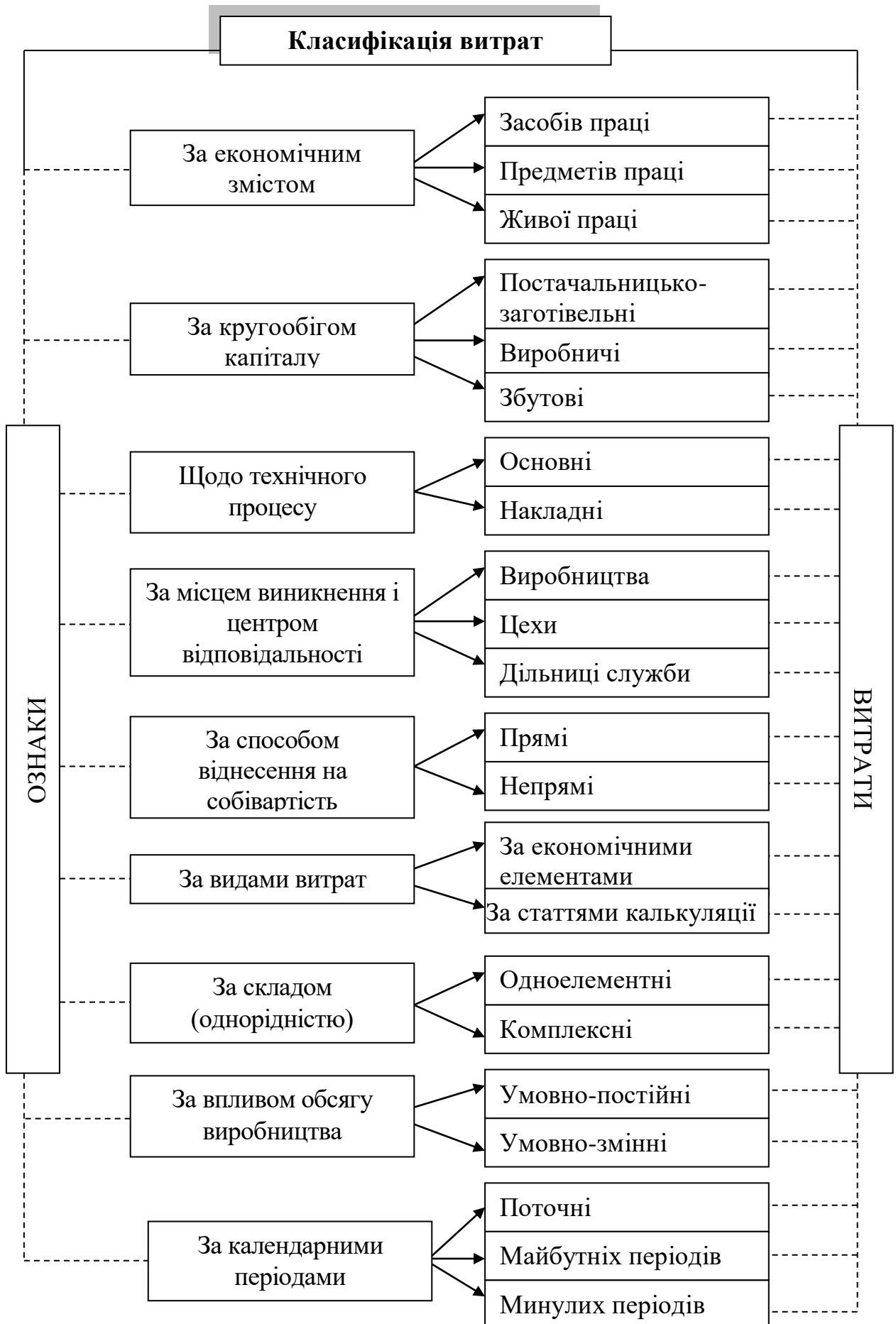


Рис. 9.4 - Класифікація витрат

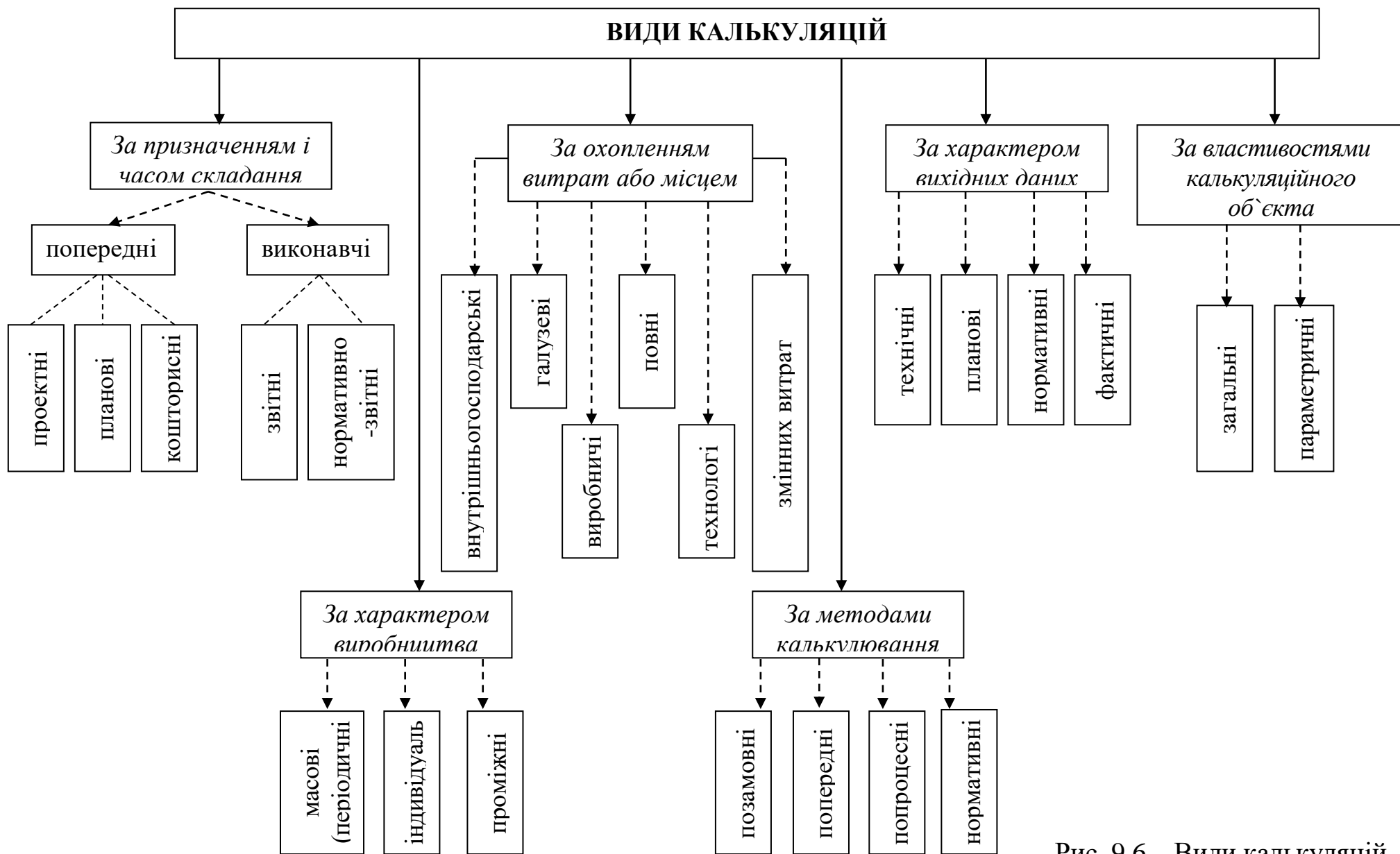


Рис. 9.6 – Види калькуляцій



Рисунок 9.5 - Варіанти структурної побудови калькуляції

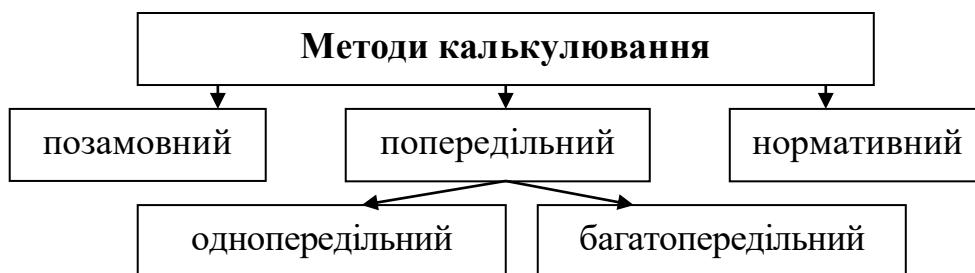


Рис. 9.8 – Основні методи калькулювання собівартості

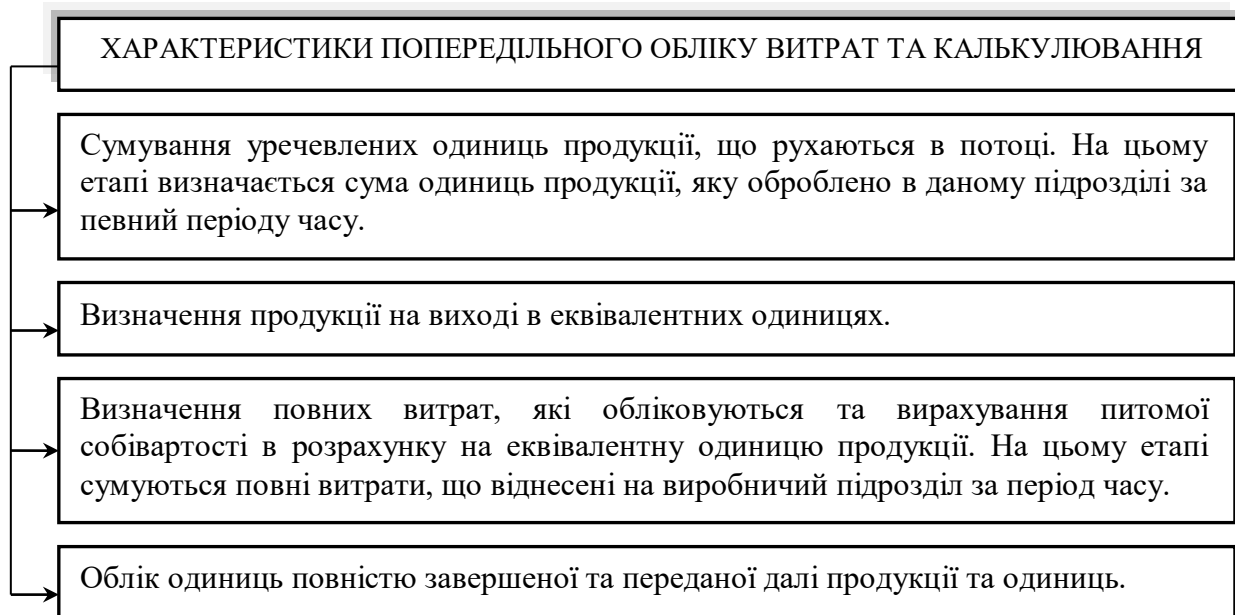


Рис. 9.8 Характеристики попередільного обліку витрат та калькулювання

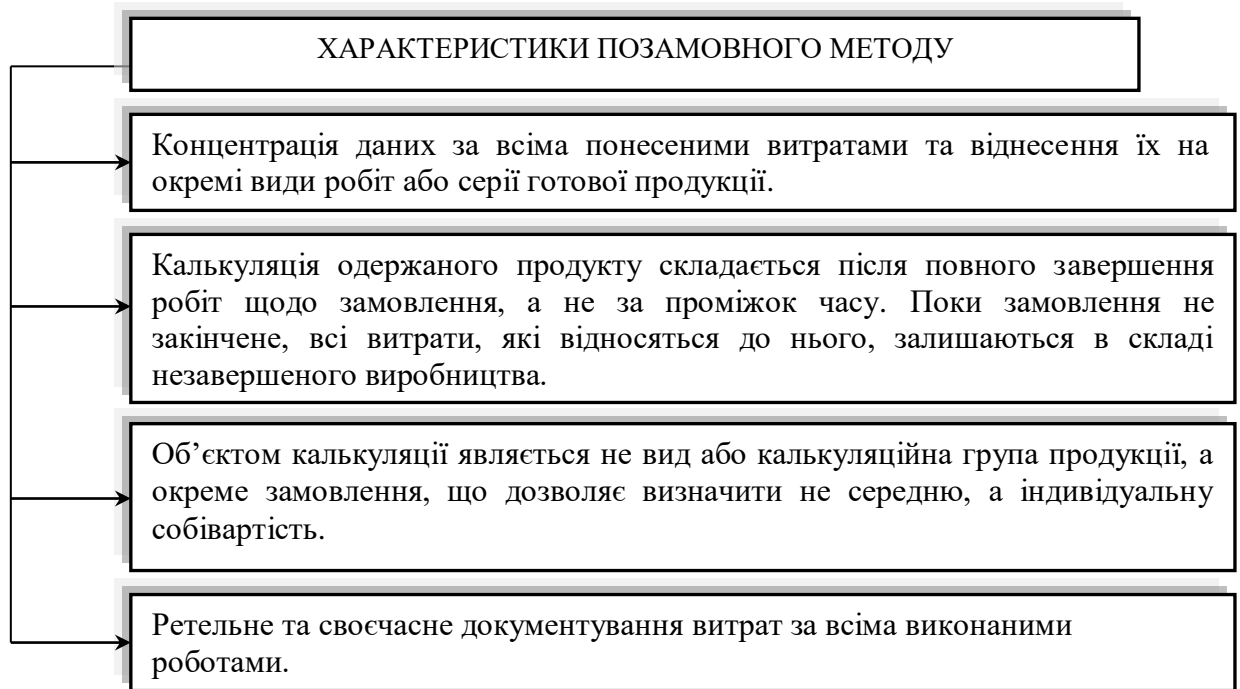


Рис. 9.9 Характеристика позамовного методу обліку витрат і калькулювання

Затверджую: _____

Директор фірми «Кристал»

Калькуляція 1 одиниці ялинкової прикраси 65Д0153 «Сонечко»
за березень 2019р.

№ з/п	Найменування	Норма матеріалів (кг)	Ціна за 1 кг	Сума (грн.)
1	склотрубка	0,002	20,00	0,04
2	срібло	0,0018	183,75	0,033
3	каталізатор	0,0018	183,75	0,033
4	кайзер-лак	0,005	36,666	0,0018
5	розчинник	0,002	5,70	0,0114
6	дротик	1	0,025	0,025
7	ковпачок	1	0,025	0,025
8	присипка	0,004	67,50	0,27
9	клей ПВА	0,003	6,30	0,0189
10	водоємільсія	0,0014	3,00	0,0042
11	шпаклівка	0,017	5,00	0,0085
12	корекс	0,2	0,15	0,03
13	упаковка	0,2	0,35	0,07
14	лак «Глассарт»	0,0014	110,84	0,159
15	Всього матеріалів			0,73
16	заробітна плата відділу складувів			0,193
17	заробітна плата відділу металізації			0,02
18	заробітна плата відділу окунки			0,033
19	заробітна плата відділу обрізки			0,084
20	заробітна плата відділу збірки			0,072
21	заробітна плата відділу розмальовки			0,15
22	заробітна плата відділу упаковки			0,081
23	Всього заробітна плата виробничих робітників			0,633
24	Нарахування ЄСВ			0,14
25	амортизація			0,003
26	газ			0,004
27	Електроенергія			0,002
28	Накладні витрати 56,3%			0,36
29	Всього виробнича собівартість			1,87
30	Рентабельність 25%			0,49
	Ціна виробу			2,36

Головний бухгалтер: _____

Склав

Затверджую: _____
 Директор фірми «Кристал»

Калькуляція наданих послуг одиниці ялинкової прикраси 65Д0153
 «Сонечко» за березень 2019р.

№ з/п	Найменування витрат	Сума (грн.)
1	Відділ складувів	0,193
2	Відділ металізації	0,02
3	Відділ окунки	0,033
4	Відділ обрізки	0,084
5	Відділ збірки	0,072
6	Відділ розмальовки	0,15
7	Відділ упаковки	0,081
8	Всього	0,633
9	Нарахування ЄСВ	0,14
10	Амортизація	0,003
11	Газ	0,004
12	Електроенергія	0,002
13	Накладні витрати	0,36
14	Всього виробнича собівартість послуг	1,14
15	Рентабельність 25%	0,30
Загальна сума послуг		1,44

Головний бухгалтер: _____

Склав : _____

Тема 10. Облікова реєстрація та узагальнення даних бухгалтерського обліку

1. Облікові регістри та їх класифікація.



Облікові регістри — таблиці спеціальної форми, призначені для поточних записів за рахунками бухгалтерського обліку на основі первинних носіїв інформації



Рис. 10.1 – Класифікація облікових регістрів

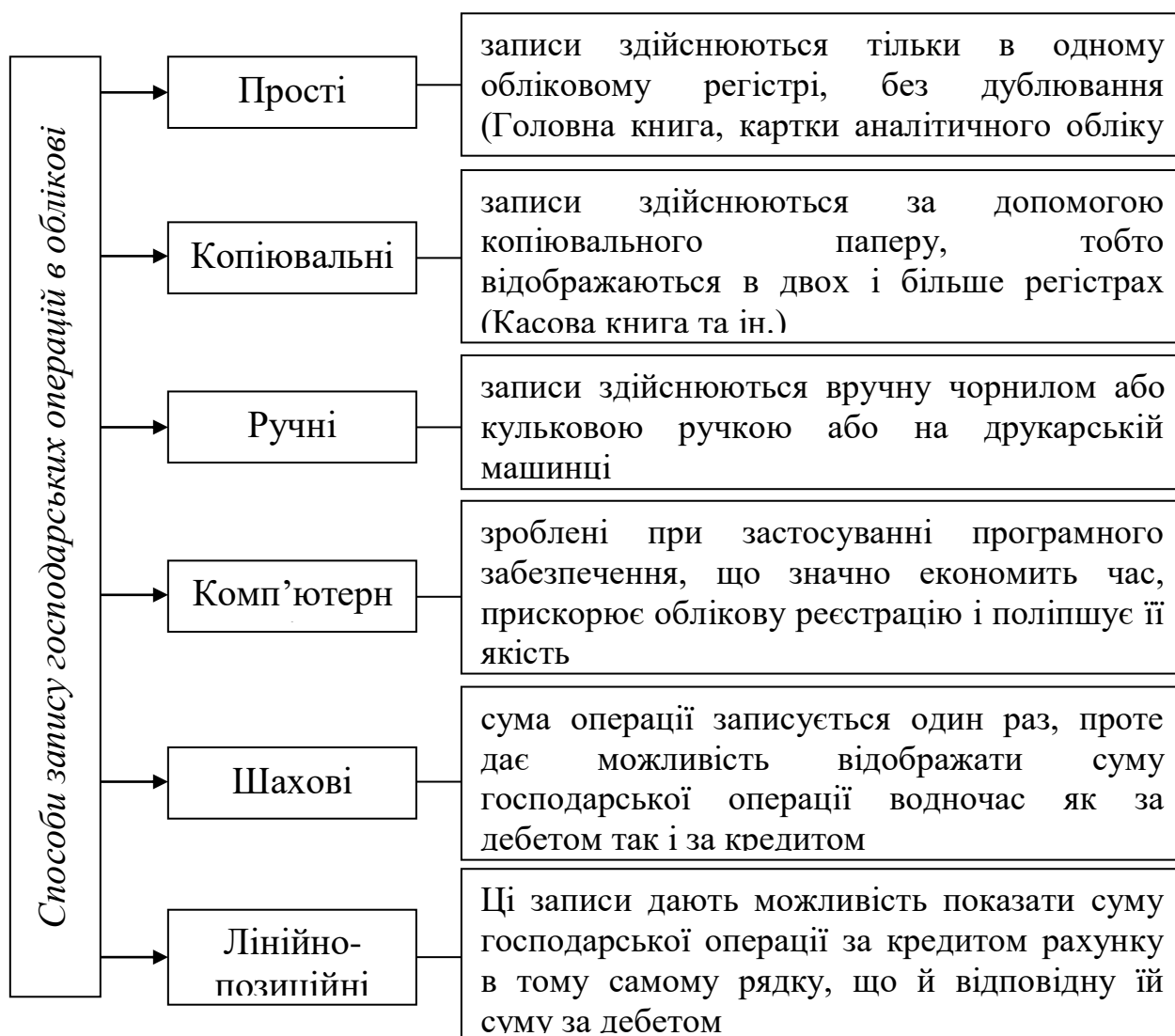


Рис. 10.2 – Способи запису господарських операцій в облікові реєстри

2. Форми бухгалтерського обліку



Форми обліку:

- меморіально-ордерна,
- журнально-ордерна,
- спрощена,
- комп'ютерна (автоматизована).

Меморіально-ордерна форма бухгалтерського обліку полягає в тому, що на підставі оформлених, перевірених і згрупованих документів складають меморіальні ордери, в яких вказують короткий зміст і підставу здійснення господарської операції, кореспондуючі рахунки за даною операцією та суму.

Таблиця 10.1.

Меморіальний ордер № ____ від " __ " _____ 20__ р.

№ п/п	Дата	Зміст операції, підстава її здійснення	Дебет	Кредит	Сума

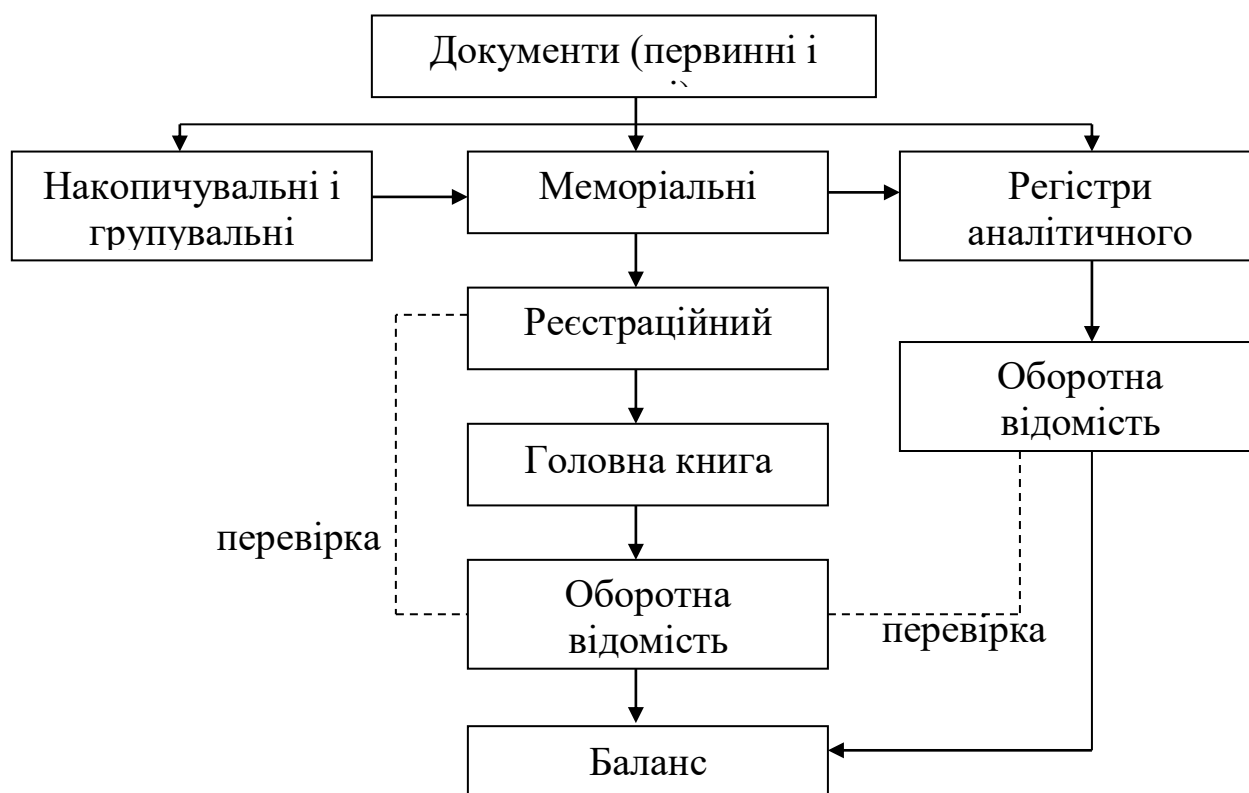


Рис. 10.3 – Меморіально-ордерна форма в системі бухгалтерського обліку

Меморіально-ордерна форма	
<i>Переваги</i>	<i>Недоліки</i>
простота, наочність, гнучкість, впорядкування синтетичного обліку	велика кількість меморіальних ордерів
можливість застосування підприємствами різних форм власності	множинна записів господарських операцій
надійний самоконтроль шляхом проведення звіряння облікових записів в різних регістрах	розрив синтетичного та аналітичного обліку
	необхідність виконання великої кількості роботи в кінці місяця
	недостатньо пристосована до потреб складання звітності, аналізу і контролю



Журнально-ордерна форма обліку являє собою сукупність облікових регістрів, які зібрані в єдиній системі, взаємопов'язані між собою, поєднують хронологічні і систематичні записи, надають можливість зовнішнім і внутрішнім користувачам отримувати необхідну інформацію.

Журнально-ордерна форма обліку включає в себе комплект регістрів, до якого входять:

- журнали-ордери;
- допоміжні відомості;
- Головна книга.

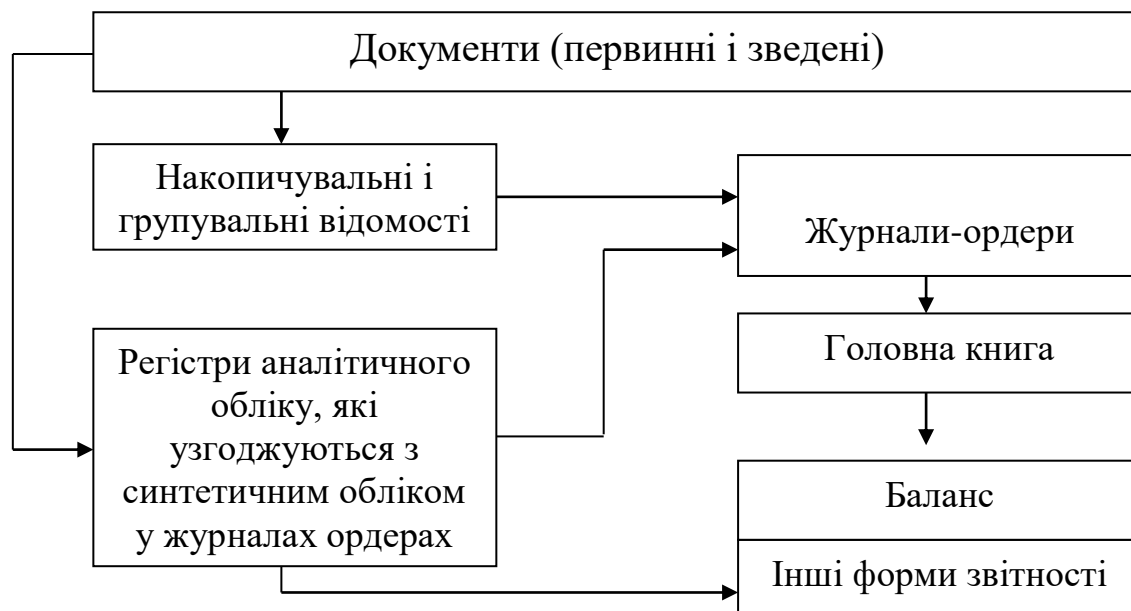


Рис. 10.4 – Журнально-ордерна форма бухгалтерського обліку

Переваги та недоліки журнально-ордерної форми представлені в табл. 10.3.

Таблиця 10.3.

Журнально-ордерна форма	
<i>Переваги</i>	<i>Недоліки</i>
скорочення кількості облікових реєстрів	побудова журналів-ордерів не відображає нові форми організації обліку
можливість гнучкого пристосування типових форм до особливостей технології виробництва та побудови обліку на підприємстві	склад аналітичних даних не відповідає сучасному рівню потреб в інформаційному забезпеченні управління підприємством
поєднання синтетичного та аналітичного обліку	складність і громіздкість деяких журналів-ордерів не дає можливості зробити повну автоматизацію обліку
можливість розподілення облікових робіт	

Спрощена форма обліку використовується підприємствами малого та середнього бізнесу та передбачає два варіанта ведення бухгалтерського обліку:

- а) проста форма бухгалтерського обліку;
- б) форма бухгалтерського обліку з використанням (веденням) реєстрів обліку малого підприємництва.

Журнал обліку господарських операцій

Реєстрація операція				Кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку							
№ п/п	Дата і номер документа	Зміст операції	Сума	10 «Основні засоби»		131 «Знос основних засобів»		20 «Виробничі запаси»		Інші рахунки	
1											
2											
...											
Всього оборотів за місяць	по дебету										
	по кредиту										
Сальдо на поч. місяця											
Сальдо на кін. місяця											



Підприємства ведуть наступні реєстри бухгалтерського обліку:

- відомість 1-м (для обліку грошових коштів і їх еквівалентів);
- відомість 2-м (для обліку запасів);
- відомість 3-м (для обліку розрахунків з дебіторами і кредиторами за податками і - платежами, довгостроковим зобов'язанням і доходів майбутніх періодів, а також для обліку розрахунків з оплати праці);
- відомість 4-м (для обліку необоротних активів і амортизації, обліку відомість 5-м (для обліку витрат, витрат на виробництво, доходів і фінансових результатів, власного капіталу, витрат майбутніх періодів, забезпечення майбутніх витрат і платежів);
- оборотно-сальдова відомість. капітальних і фінансових інвестицій і інших необоротних активів);

Комп'ютерна (автоматизована) форма обліку передбачає збір, передачу, систематизацію, обробку бухгалтерської інформації з-за допомогою програмного забезпечення.

Таблиця 10.5.

Програмне забезпечення бухгалтерського обліку при використанні інформаційних технологій

№	Найменування	Стисла характеристика
1	2	3
1	1С: Бухгалтерія 7.7	Універсальна бухгалтерська програма, використовується на підприємствах різних видів діяльності. автоматизація всіх ланок бухгалтерського обліку, облік витрат у розрізі бухгалтерських рахунків/субрахунків, фінансова звітність, фінансовий аналіз
2	Галактика	Корпоративний продукт для комплексного управління підприємства. Вирішує завдання бухгалтерського та оперативного обліку, фінансового та економічного аналізу
3	Парус	Інтегрована система управління підприємством. Вирішує завдання бухгалтерського та оперативного обліку, фінансового та економічного аналізу
4	BEST-PRO	Професійна програма класу MRP-II для торгівлі. Здійснює планування, облік продажу, облік витрат, управління персоналом, фінансове планування та облік
5	БЕСТ-2 + DOC	Простий в експлуатації програмний продукт для бухгалтерського та складського обліку малих та середніх підприємств
6	Моноліт	Інтегрована система управління підприємством. Вирішує завдання бухгалтерського та оперативного обліку, фінансового та економічного аналізу
7	Інфо- Бухгалтер	Компактна програма, що легко адаптується до будь-яких методик обліку невеликих підприємств. Має потужний генератор звітних форм, широкі можливості для фінансового аналізу, можливість графічних зображень результатів
8	Флагман	Інтегрована система управління підприємством. Включає підсистеми: Документообіг, Виробництво, торгівля, бухгалтерський облік, фінансовий аналіз, техніко-економічне планування
9	Інтегратор	Автоматизація всіх ланок бухгалтерського обліку, облік витрат у розрізі бухгалтерських рахунків/субрахунків, фінансова звітність,

		фінансовий аналіз
10	Турбо-бухгалтер (DOC, Windows)	Гнучка бухгалтерська програма для малих та середніх підприємств. Має найрізноманітніші можливості налаштувань
11	Інфін-бухгалтерія (DOC)	Програма для підприємств з будь-якими обсягами товарообороту
12	ЛокОФФІС	Автоматизація бухгалтерського обліку, фінансове планування, фінансова звітність, фінансовий аналіз
13	ФинЕксперт (Windows)	Професійна програма фінансового аналізу стану підприємства та прогнозу його розвитку. В ній використовуються кращі методики вітчизняного досвіду
14	Помічник бухгалтера (CD-Windows)	Інформаційно-консультаційна система для організації та ведення бухгалтерського обліку
15	Помічник керівника (DOC)	Автоматизація звітів для керівника по майже любых напрямках діяльності
16	PlatinumSQL	Інтегрована система управління підприємством. Вирішує завдання бухгалтерського та оперативного обліку, фінансового та економічного аналізу
17	Инотек-Бухгалтер (Windows)	Комплексна система для ведення бухгалтерського обліку на малих та середніх підприємствах

Управлінські інформаційні системи:

«Системи підтримки прийняття рішень» (DSS),
«Планування ресурсів підприємства» (ERP),
«Системи планування ресурсів підприємства, синхронізованого зі споживачами» (CSRP),
«Розвинуті системи планування» (APS) та інші.

Тема 11.

Облік процесу створення підприємства, формування та зміни власного капіталу

1. Облік процесу створення підприємства

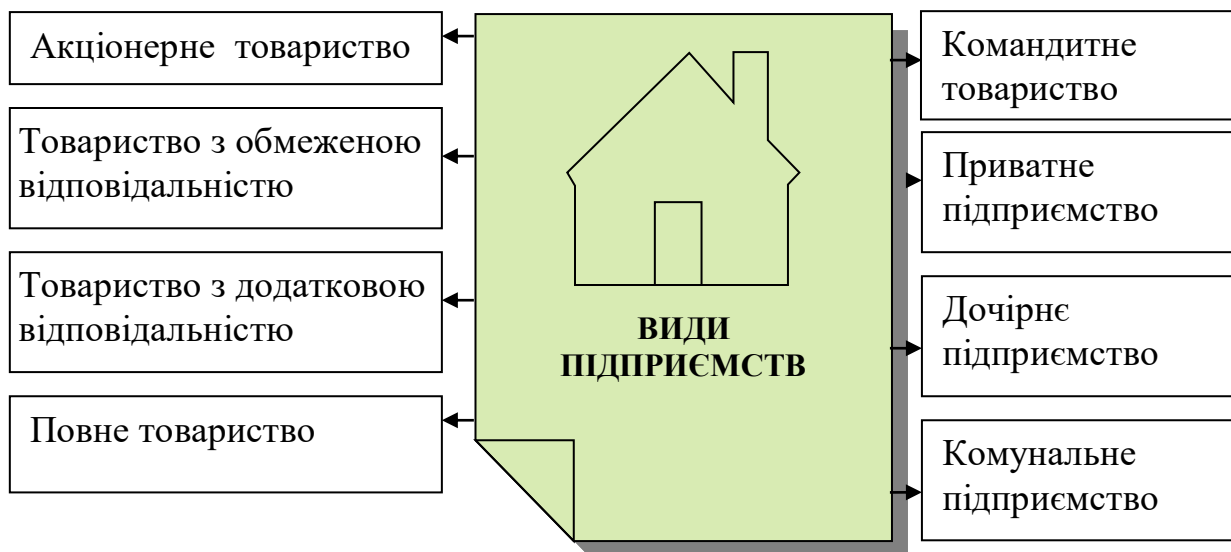


Рис. 11.1 Види підприємств

Документальне підтвердження операцій, пов'язаних зі створенням підприємства:

- Статут підприємства
- Прибутковий касовий ордер
- Виписка банку
- Накладна
- Акти прийому передачі основних засобів
- Довідки та розрахунки бухгалтерії

Рис. 11.2 Документальне підтвердження операцій, пов'язаних зі створенням підприємства



Рис. 11.3 Загальний порядок створення та реєстрації підприємства

В установчих документах (в договорі учасників і статуті господарського товариства) фіксують і реєструють статутний капітал.

Статутний капітал – це зафіксована в установчих документах загальна вартість активів, які є внеском власників (учасників) до капіталу підприємства

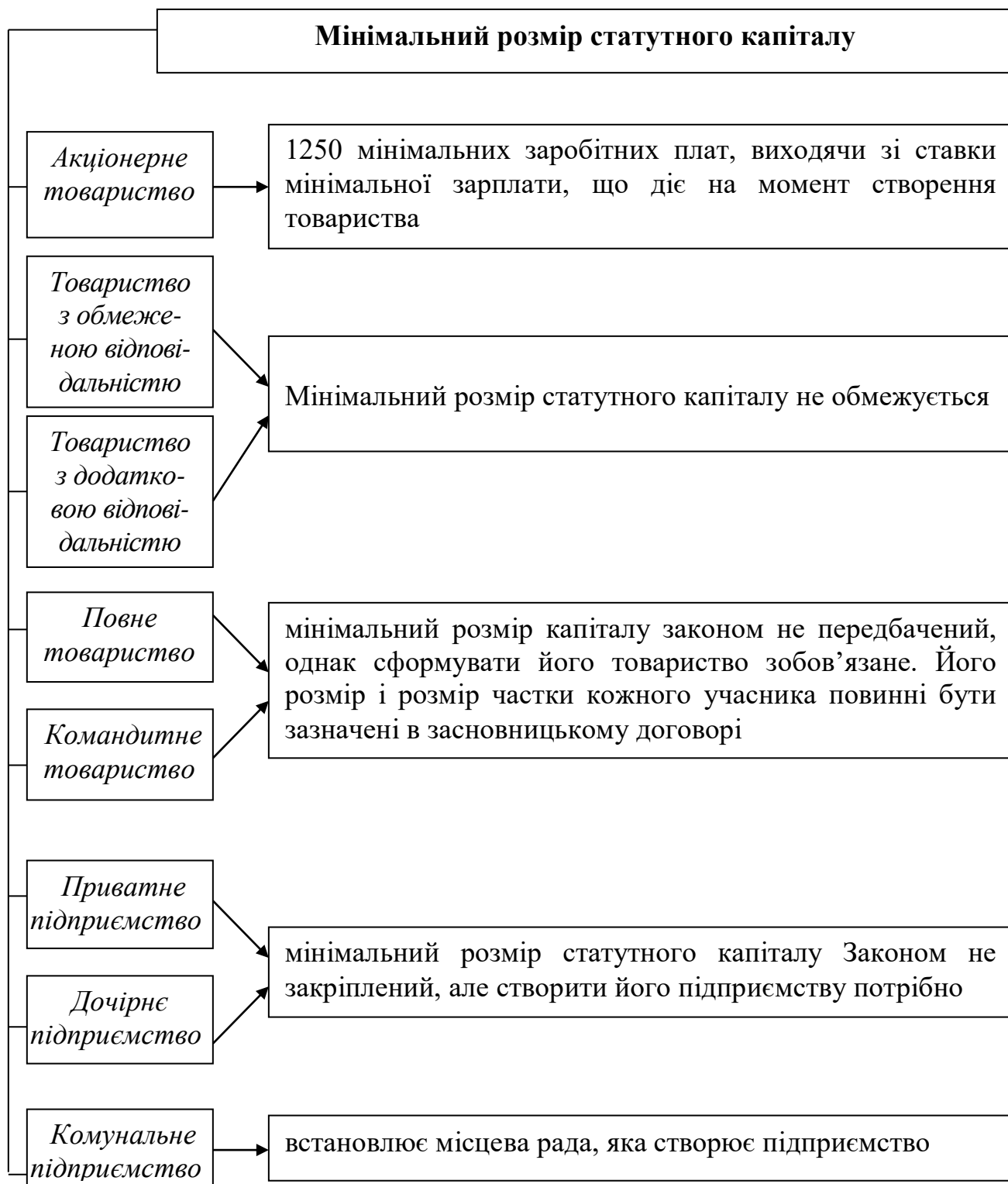


Рис. 11.4 – Мінімальний розмір статутного капіталу



Вкладом до статутного капіталу можуть бути:

- гроші;
- цінні папери;
- інші речі або майнові чи інші відчужувані права, що мають грошову оцінку, якщо інше не встановлено законом.

Можливості та обмеження щодо оплати статутного капіталу

<i>Можливі види внесків до статутного капіталу</i>	<i>Обмеження щодо оплати статутного капіталу</i>
<ul style="list-style-type: none"> - будинки, споруди, обладнання й інші матеріальні цінності - цінні папери (крім боргових емісійних цінних паперів); - право користування майном, водою та іншими природними ресурсами, будинками, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права (в тому числі на інтелектуальну власність); - грошові кошти, в тому числі в іноземній валюті 	<ul style="list-style-type: none"> - бюджетні кошти; - кошти, отримані в кредит, або під заставу; - векселі (як внесок до статутного капіталу господарського товариства)

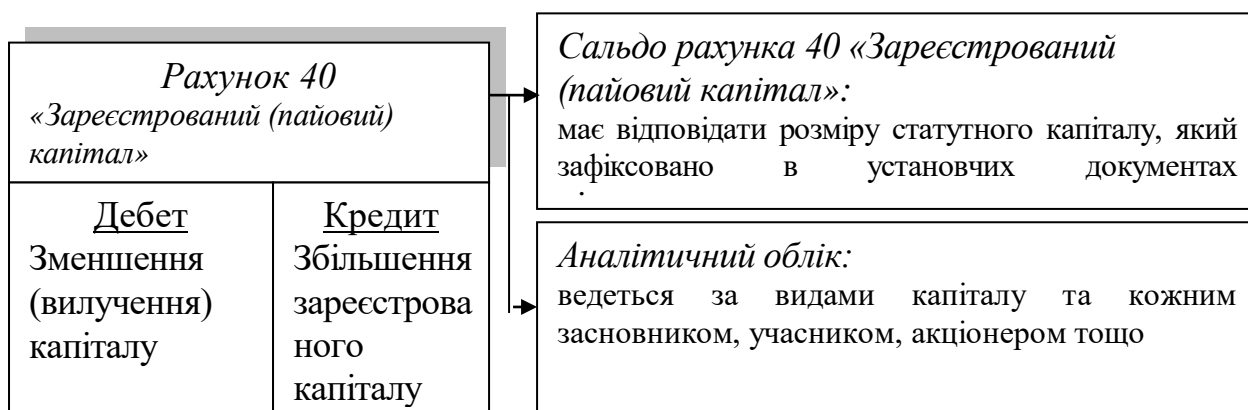


Рис. 11.5 – Структура рахунка 40 «Статутний (пайовий) капітал»

2. Облік формування та зміна власного капіталу



Власний капітал – це частина в активах підприємства, що залишається після відрахування його зобов'язань



Рис. 11.6 – Роль власного капіталу в діяльності підприємства

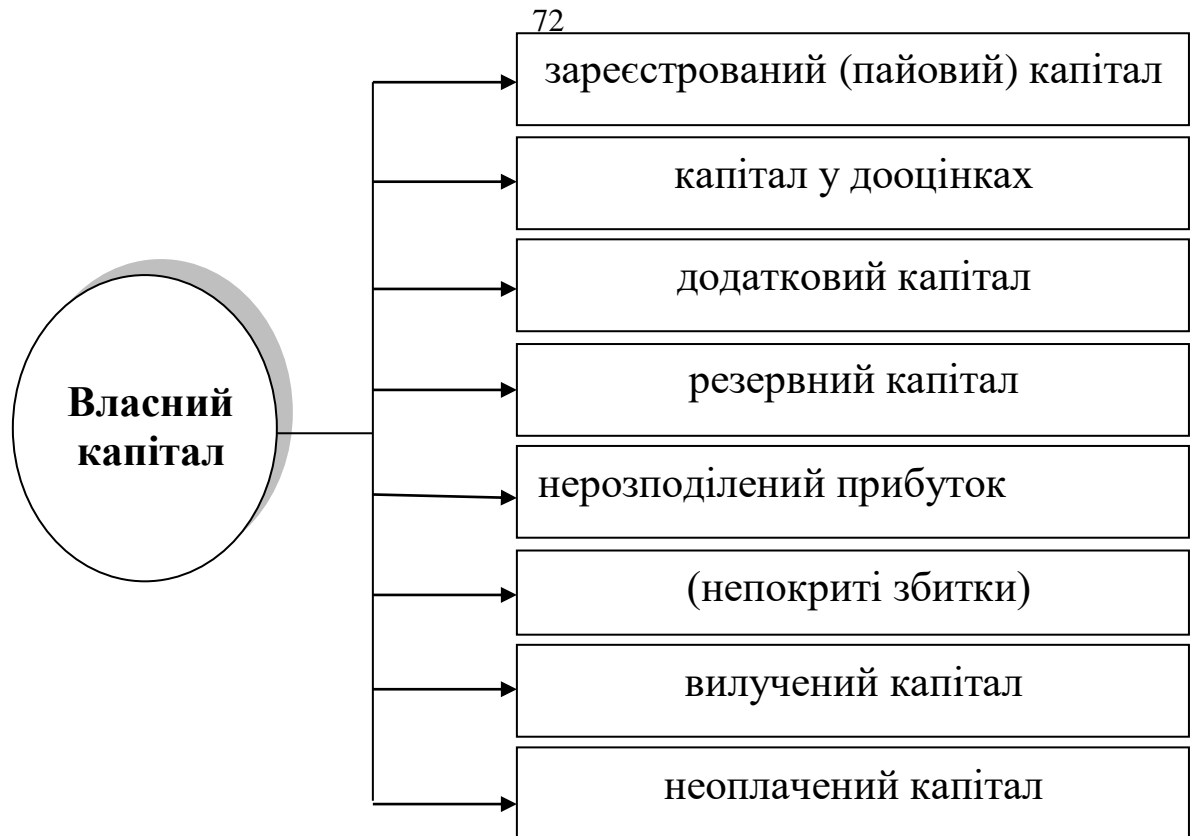


Рис. 11.7 – Форми власного капіталу

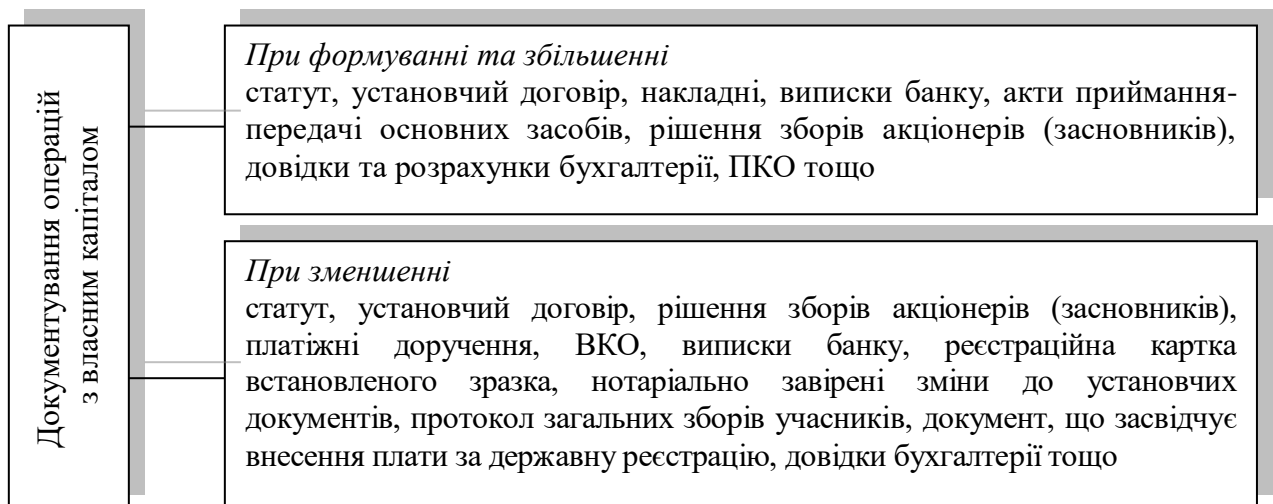


Рис. 11.8 – Документування операцій з власним капіталом

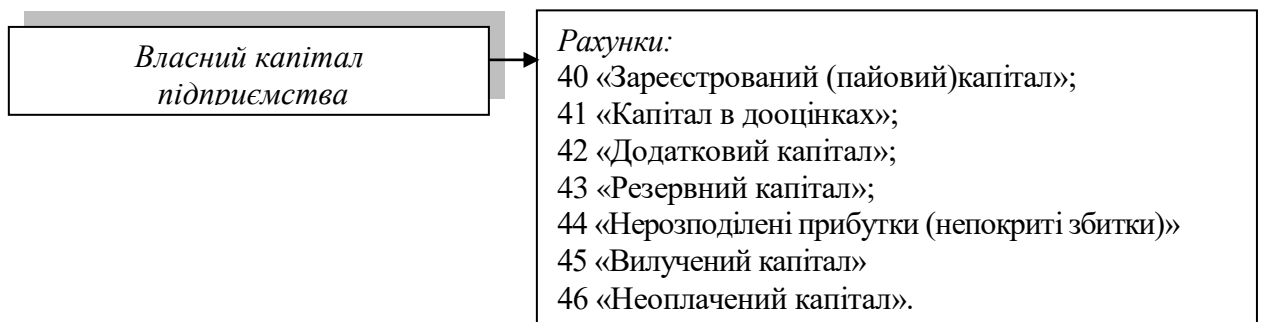


Рис.11.9 – Рахунки з обліку власного капіталу

Таблиця 11.1

Характеристика рахунків з обліку власного капіталу

<i>Рахунок</i>	<i>Призначення рахунку</i>	<i>За дебетом відображається</i>	<i>За кредитом відображається</i>	<i>Облікови й реєстр</i>	<i>Місце у звітності</i>
40 «Зареєстрований (пайовий) капітал»	Облік і узагальнення інформації про стан і рух статутного й іншого зареєстрованого капіталу підприємства, пайового капіталу підприємства відповідно до законодавства і установчих документів, а також внесків до оголошеного, але ще не зареєстрованого статутного капіталу.	Зменшення (вилучення) капіталу	Збільшення статутного (пайового) капіталу, а також надходження внесків до оголошеного, але ще не зареєстрованого статутного капіталу	Журнал-ордер №12	Баланс; Звіт про Власний капітал (№4)
41 «Капітал в дооцінках»	Призначено для обліку і узагальнення інформації про дооцінки (уцінки) необоротних активів і фінансових інструментів, які відповідно до НП(С)БО відображаються у складі власного капіталу і розкриваються у звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід). Залишок на цьому рахунку зменшується у разі уцінки та вибуття зазначених активів, зменшення їх корисності тощо.	Зменшення капіталу	Збільшення капіталу в дооцінках	Журнал-ордер №12	Баланс; Звіт про Власний капітал (№4)
42 «Додатковий капітал»	Узагальнення інформації про суми, на які вартість реалізації випущених акцій перевищує їхню номінальну вартість, вартість необоротних активів отриманих безкоштовно, накопичені курсові різниці та інші види додаткового капіталу	Зменшення додаткового капіталу	Збільшення додаткового капіталу	Журнал-ордер №12	Баланс; Звіт про Власний капітал (№4)
43 «Резервний капітал»	Для узагальнення інформації про стан і рух резервного капіталу підприємства	Використання резервів	Створення резервів	Журнал-ордер №12	Баланс; Звіт про Власний капітал (№4)
44 «Нероз-	Облік нерозподілених прибутків чи непокритих	Збитки і	Збільшення при-	Журнал-	Баланс; Звіт про

поділені прибутки»	збитків поточного і минулих років, а також використання в поточному році прибутку	використання прибутку	бутку від усіх видів діяльності	ордер №12	Власний капітал (№4)
45 Вилучений капітал»	Облік вилученого капіталу у випадку викупу власних акцій (частин) в акціонерів з метою їхнього перепродажу, анулювання (зменшення статутного капіталу) та ін.	Фактична собівартість акцій власної емісії чи частин, викуплених товариством у його учасників	Вартість анульованих чи перепроданих акцій (частин)	Журнал-ордер №3	Баланс; Звіт про Власний капітал (№4)
46 «Неоплачений капітал»	Облік розрахунків із засновниками (учасниками) підприємства за внесками у статутний капітал підприємства	Заборгованість засновників (учасників) за внесками у статутний капітал підприємства	Погашення заборгованості засновників товариства за внесками до статутного капіталу	Відомість до ЖО №8	Баланс; Звіт про Власний капітал (№4)

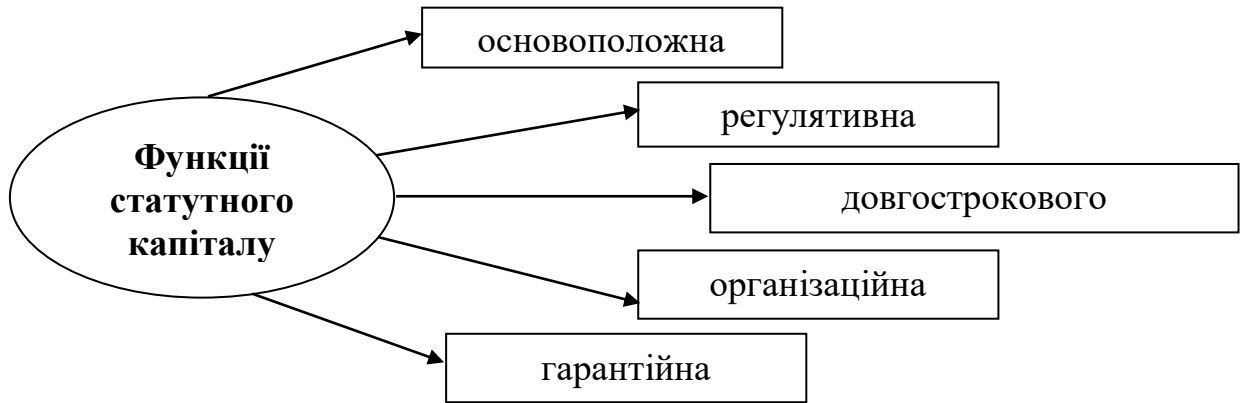


Рис. 11.10 – Функції статутного капіталу в господарських товариствах

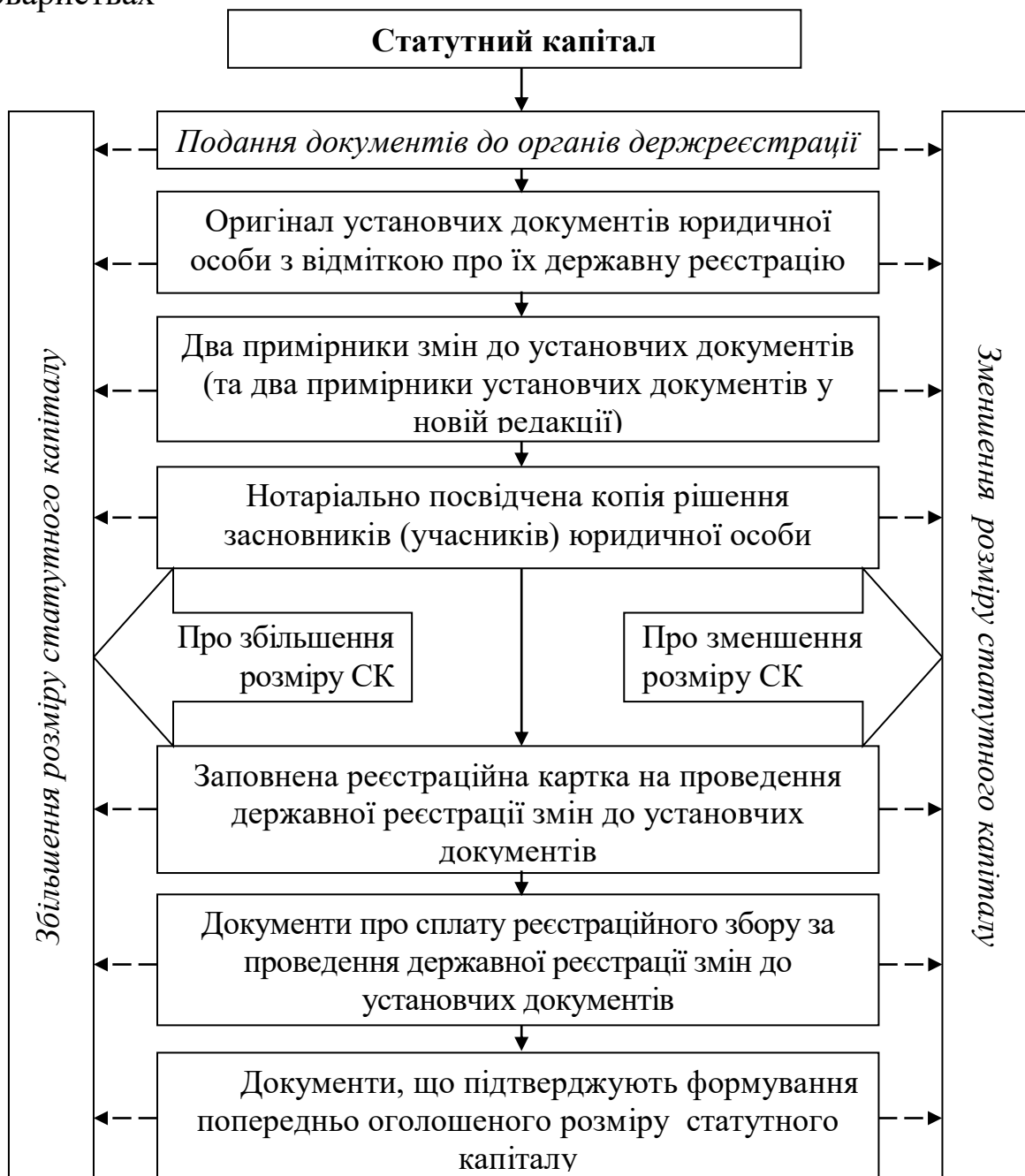


Рис. 11.12 – Порядок реєстрації змін статутного капіталу (ПАТ, ТОВ)



Неоплачений капітал – сума заборгованості власників (учасників) за внесками до статутного капіталу.

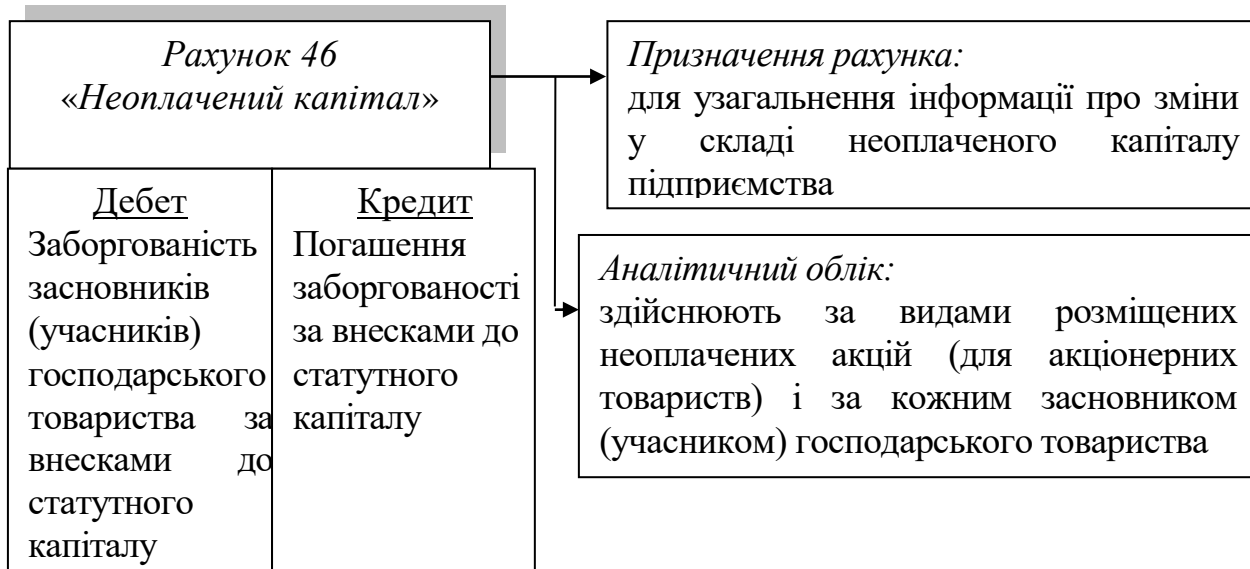


Рис. 11.13 - Структура рахунку 46 «Неоплачений капітал»



Вилучений капітал – фактична собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених товариством у його учасників.



Рис. 11.14 - Структура рахунку 45 «Вилучений капітал»

Рахунок 41 «Капітал у дооцінках» має такі субрахунки:

411 «Дооцінка (уцінка) основних засобів» (узагальнюється інформація про дооцінки об'єктів основних засобів, уцінки таких об'єктів в межах сум раніше проведених дооцінок, віднесення сум дооцінки до нерозподіленого прибутку).

412 «Дооцінка (уцінка) нематеріальних активів» (узагальнюється інформація про дооцінки об'єктів нематеріальних активів, уцінки таких об'єктів в межах сум раніше проведених дооцінок, віднесення сум дооцінки до нерозподіленого прибутку).

413 «Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів» (узагальнюється інформація про зміну балансової вартості об'єкта хеджування при значенні коефіцієнта ефективності хеджування грошових потоків у межах, визначених національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, та віднесення сум до первісної вартості фінансових активів чи фінансових зобов'язань або до складу інших доходів (витрат).

414 «Інший капітал у дооцінках» (узагальнюється інформація про інший капітал у дооцінках, не відображений на інших субрахунках).



Додатковий капітал – сума, на яку вартість реалізації випущених акцій перевищує їхню номінальну вартість в акціонерних товариствах та суму капіталу, який вкладено засновниками понад статутний капітал на інших підприємствах, вартість необоротних активів, безкоштовно отриманих підприємством від інших юридичних або фізичних осіб, накопичені курсові різниці та інші види додаткового капіталу

Рахунок 42 «Додатковий капітал»		<p>Субрахунки:</p> <p>421 «Емісійний дохід»</p> <p>422 «Інший вкладений капітал»</p> <p>423 «Накопичені курсові різниці»</p> <p>424 «Безоплатно одержані необоротні активи»</p> <p>425 «Інший додатковий капітал».</p>
<u>Дебет</u> Зменшення додаткового капіталу	<u>Кредит</u> Збільшення додаткового капіталу	

Рис. 11.15 - Характеристика рахунку 42 «Додатковий капітал»



Резервний капітал – сума резервів, створених відповідно до чинного законодавства або установчих документів, за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства

<i>Рахунок 43</i> «Резервний капітал»	
<u>Дебет</u>	<u>Кредит</u>
Використання створених резервів для покриття непередбачених витрат, збитків, для оплати боргів підприємства у разі його ліквідації	Створення резервів

Призначення рахунка:
для узагальнення інформації про стан та рух резервного капіталу підприємства, створеного відповідно до чинного законодавства та установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку

Сальдо рахунка:
відображає залишок резервного капіталу на кінець звітного періоду

Рис. 11.16 - Характеристика рахунку 43 «Резервний капітал»

Тема 12.

Облік процесу придбання та використання активів підприємства

1. Господарські процеси основної діяльності підприємства.

Під господарським процесом розуміють сукупність однорідних операцій, спрямованих на виконання певного господарського завдання.

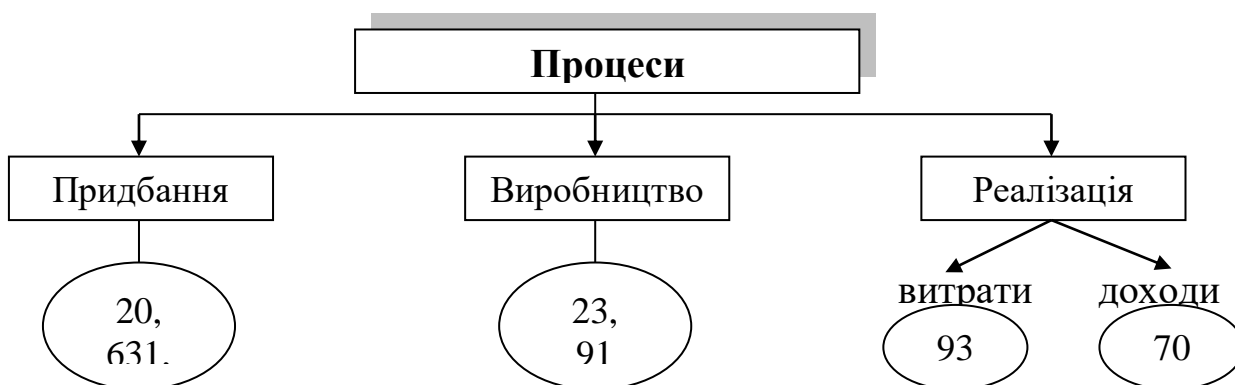


Рис. 12.1 – Процеси господарської діяльності підприємства



Рис. 12.2 – Економічна доцільність господарських процесів

2. Облік процесу придбання активів.



Процес придбання (постачання)

– забезпечення підприємства необхідними для його діяльності засобами: сировиною та матеріалами, паливом і запасними частинами, іншими матеріальними цінностями відповідно до укладених угод і договорів щодо матеріально-технічного забезпечення підприємства.

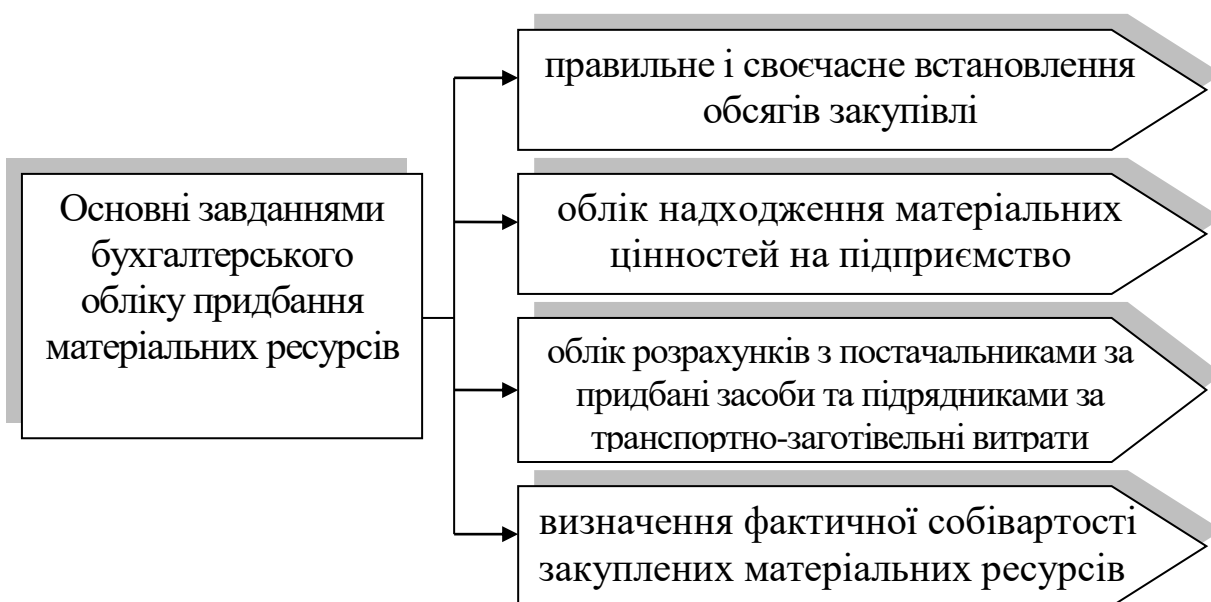


Рис. 12.3 Основні завдання бухгалтерського обліку придбання матеріальних ресурсів

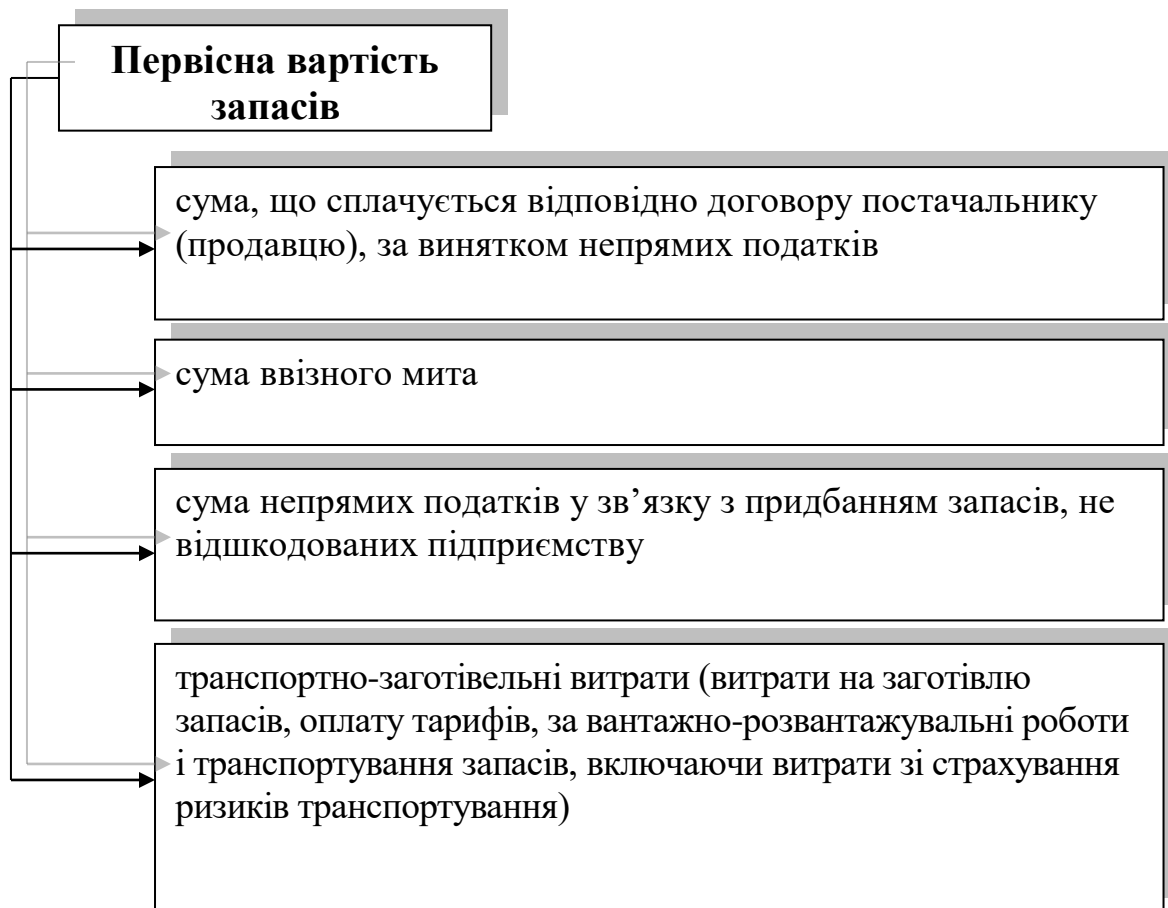


Рис. 12.4 – Формування первісної вартості запасів

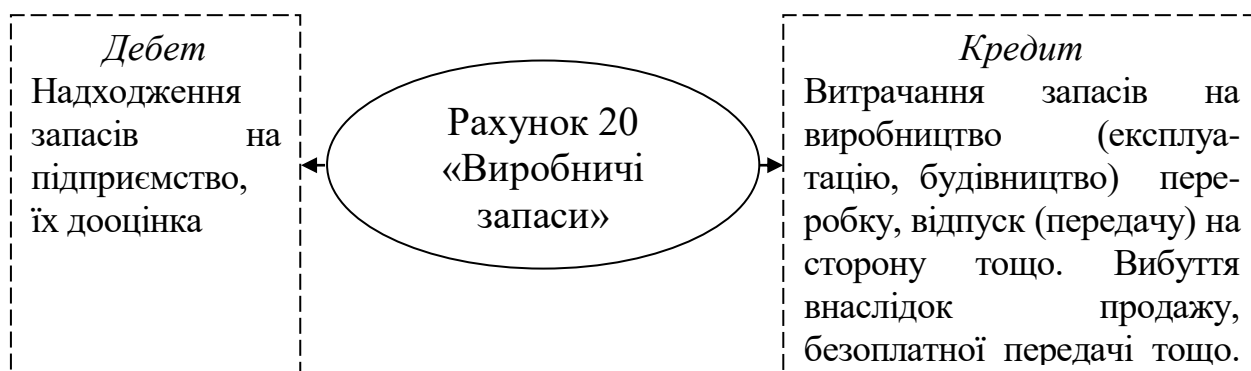
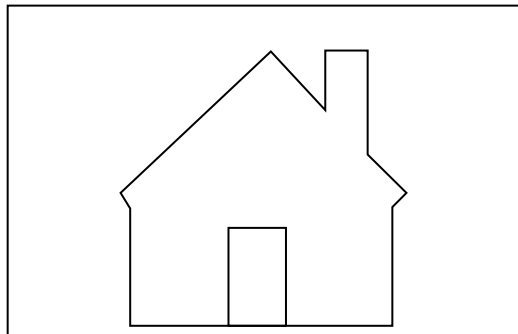


Рис. 12.5 - Структура рахунка 20 «Виробничі запаси»



Підприємство придбало сировину й матеріали на суму 24 000 грн., в т.ч. ПДВ 20%. Транспортні витрати склали 600 грн., в т.ч. ПДВ 20%.

- 1) Оприбутковано сировину й матеріали:
 Дт 201 «Сировина і матеріали»
 Кт 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками» - 20000 грн.;
 ПДВ:
 Дт 641 «Розрахунки за податками»
 Кт 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками» - 4000 грн.;
- 2). Відображено транспортно-заготівельні витрати:
 Дт 201 «Сировина і матеріали»
 Кт 685 «Розрахунки з іншими кредиторами» - 500 грн.;
 ПДВ:
 Дт 641 «Розрахунки за податками»
 Кт 685 «Розрахунки з іншими кредиторами» - 100 грн.

3. Облік процесу використання активів.

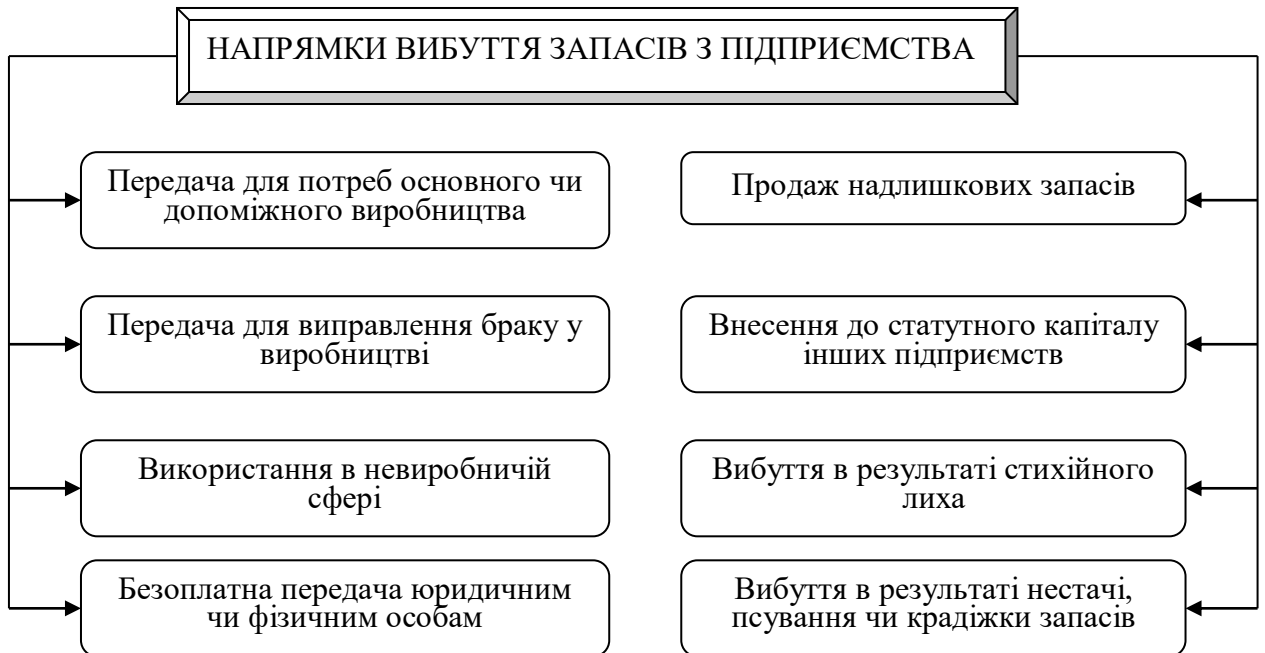


Рис. 12. 6 Напрямки використання активів

Методи вибуття запасів

Методи	Характеристика та сфера його застосування
Ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів	Запаси, які випускаються, та послуги, що виконуються для спеціальних замовлень і проектів, а також запаси, які не замінюють один одного, оцінюються за ідентифікованою собівартістю (виробництво кораблів, літаків, при торгівлі нерухомістю, авто)
Середньозваженої собівартості	Оцінка проводиться по кожній одиниці запасів діленням сумарної вартості залишку таких запасів на початок місяця і вартості одержаних у звітному місяці запасів на сумарну кількість запасів на початок місяця і одержаних у звітному місяці
Собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО)	Запаси використовуються у тій послідовності, в якій вони надходили на підприємство, тобто запаси, які першими відпускаються оцінюються за собівартістю перших за часом надходження запасів. При цьому вартість залишку запасів на кінець звітного місяця визначається за собівартістю останніх за часом надходжень запасів
Нормативних затрат	Оцінка полягає у застосуванні норм витрат на одиницю продукції (робіт, послуг), які встановлені підприємством з урахуванням нормальних рівнів використання запасів, праці, виробничих потужностей і діючих цін. Для забезпечення максимального наближення нормативних затрат до фактичних норм затрат та ціни у нормативній базі повинні регулярно перевірятися та переглядатися
Ціни продажу	Оцінка заснована на застосуванні підприємствами роздрібною торгівлі середнього відсотка торговельної націнки товарів. Застосовують підприємства, що мають значну і змінну номенклатуру товарів з приблизно однаковим рівнем торговельної націнки. Собівартість реалізованих товарів визначається як різниця між продажною (роздрібною) вартістю реалізованих товарів і сумою націнки на ці товари

Облік вибуття запасів

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5
1	Списано виробничі запаси, що були використані на капітальне будівництво власними силами чи капітальний ремонт, на здійснення інших капітальних інвестицій	15	20, 20 _{ТЗВ}	14000
2	Списано виробничі запаси, відпущені на виробництво	23	20, 20 _{ТЗВ}	65000
3	Списано виробничі запаси, що відпущені для виправлення браку продукції	24	20, 20 _{ТЗВ}	200
4	Списано виробничі запаси на витрати,			
	- пов'язані з організацією виробництва й керування цехами;	91	20, 20 _{ТЗВ}	1000
	- пов'язані з управлінням та обслуговуванням підприємства;	92	20, 20 _{ТЗВ}	1400
	- пов'язані зі збутом продукції, товарів, послуг	93	20, 20 _{ТЗВ}	2000
5	Списано собівартість реалізованих виробничих запасів	943	20, 20 _{ТЗВ}	123500

Тема 13.

Облік процесу виробництва продукції, виконаних робіт, послуг

1. Сутність процесу виробництва. Класифікація витрат на виробництво.



Процес виробництва
– це сукупність операцій з виготовлення продукції, виконання робіт та надання послуг



Рис. 13.1 Етапи обліку витрат на виробництво



Витрати виробництва — це виражені в грошовій формі поточні витрати матеріальних, трудових, фінансових та інших ресурсів на виробництво продукції

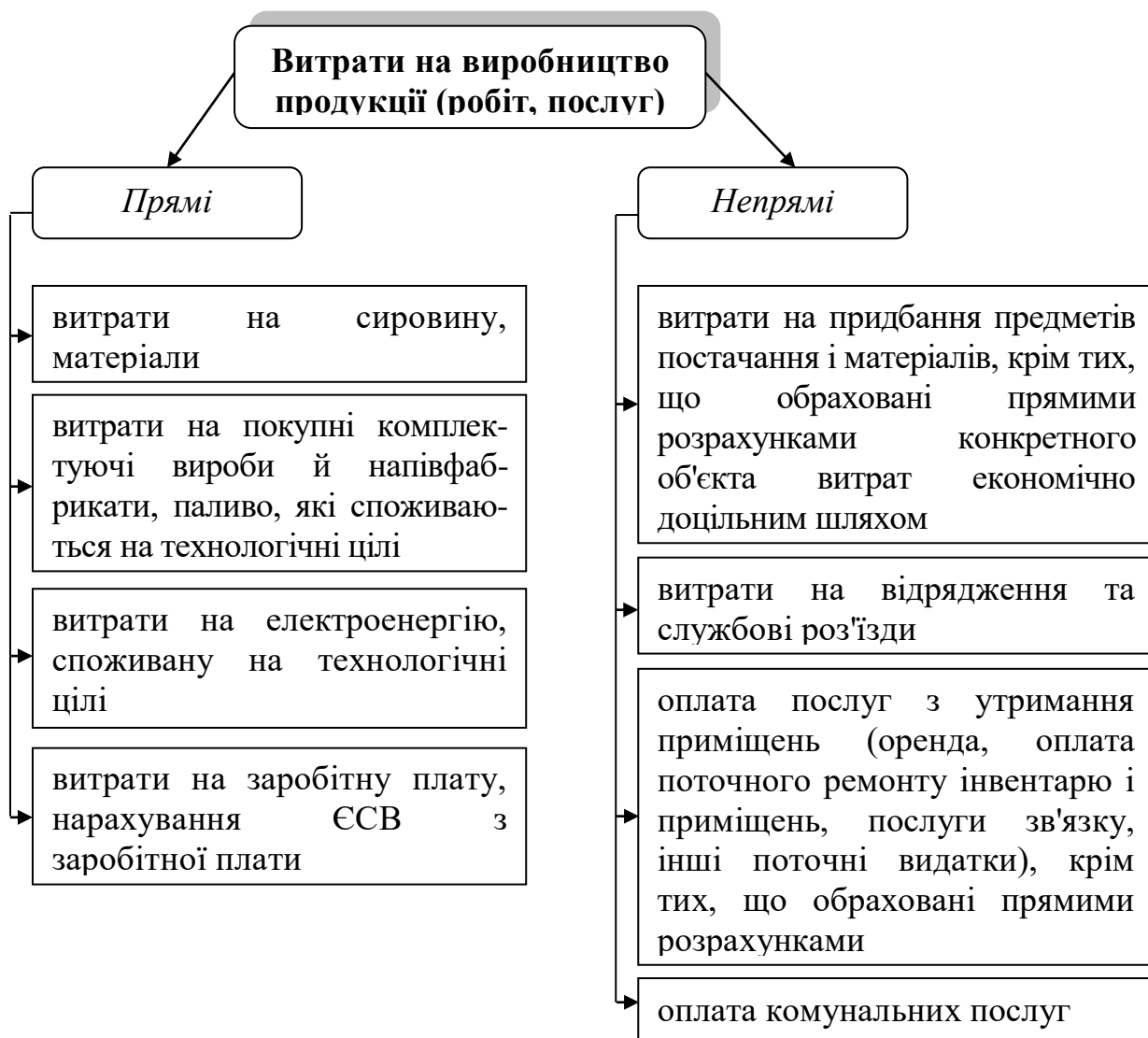


Рис. 13.2 – Витрати на виробництво продукції

2. Облік процесу виробництва

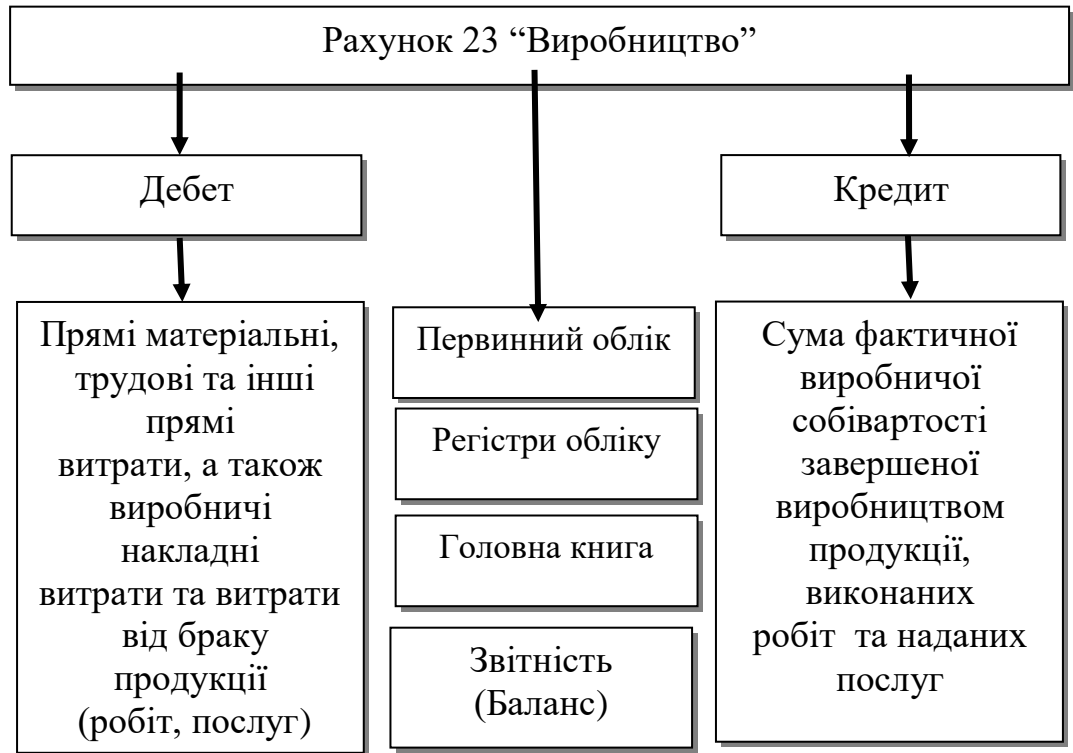


Рис. 13.3 Структура рахунку 23 «Виробництво»

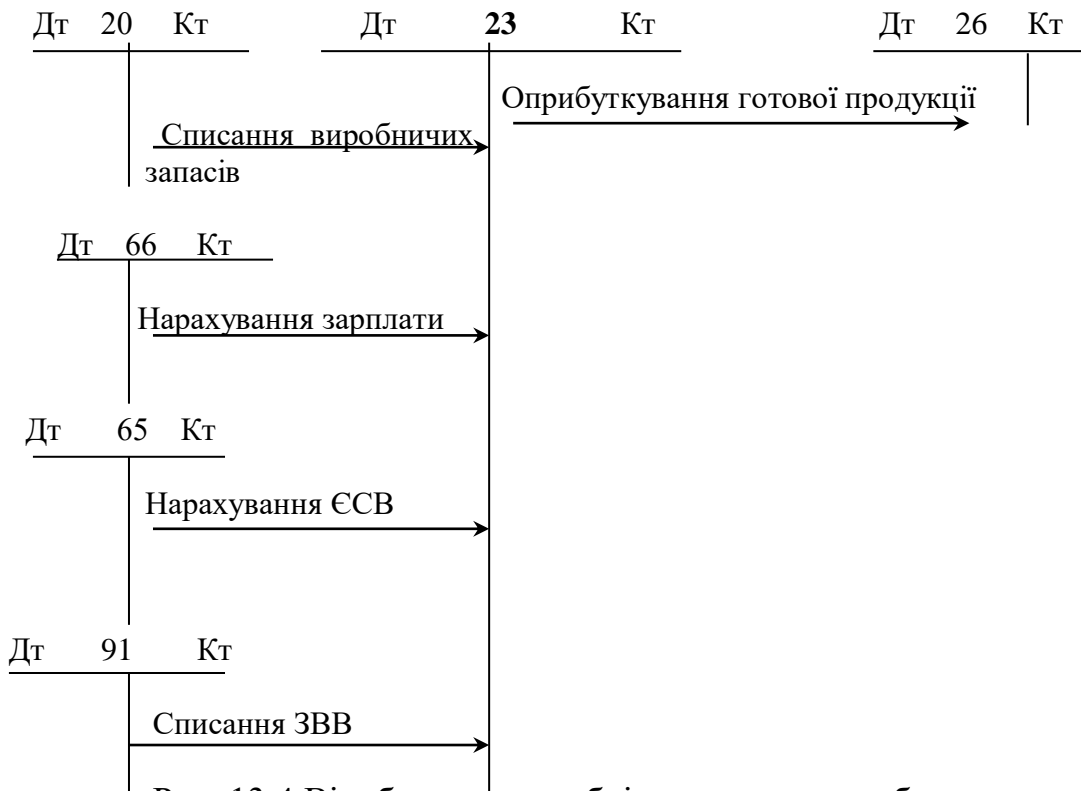


Рис. 13.4 Відображення в обліку процесу виробництва

Тема 14.

Облік процесу реалізації виробництва продукції, виконаних робіт, послуг

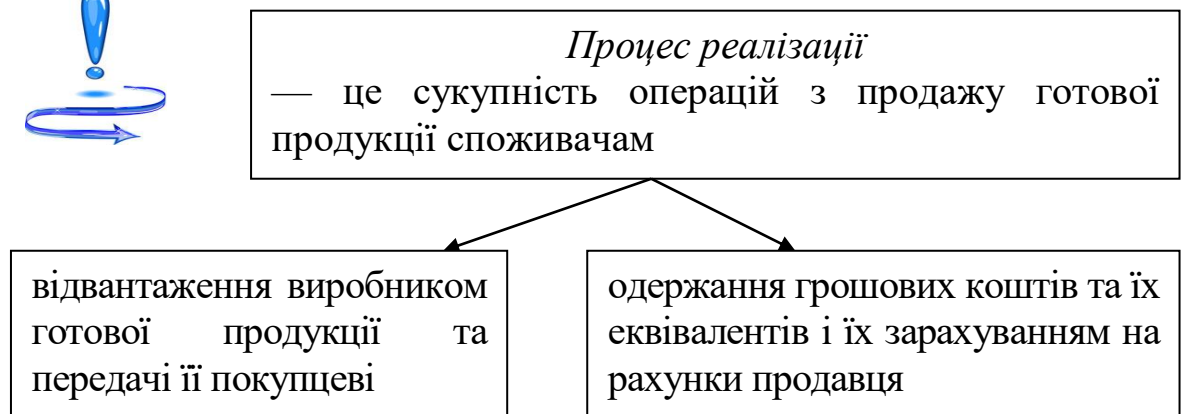
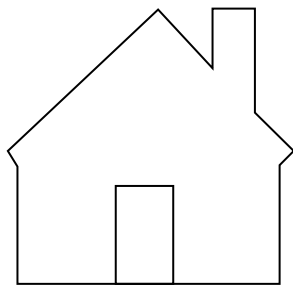


Рис. 14.1 Система рахунків бухгалтерського обліку процесу реалізації



Підприємством було реалізовано готову продукцію покупцям у розмірі 120000 грн., в т.ч. ПДВ.

1). Відображено реалізацію готової продукції:

Дт 361 «Розрахунки з покупцями та замовниками»

Кт 701 «Дохід від реалізації готової продукції» - 120000

ПДВ:

Дт 701 «Дохід від реалізації готової продукції»

Кт 641 «Розрахунки за податками» - 20000

2). Списано реалізовану готову продукцію:

Дт 901 «Собівартість реалізованої готової продукції»

Кт 26 «Готова продукція»

3). Списано на фінансовий результат собівартість реалізованої продукції:

Дт 79 «Фінансові результати»

Кт 901 «Собівартість реалізованої готової продукції»

1). Відпущено матеріали на пакування готової продукції:

Дт 93 «Витрати на збут»

Кт 204 «Тара й тарні матеріали»

2). Відображено витрати на рекламу продукції:

Дт 93 «Витрати на збут»

Кт 685 «Розрахунки з іншими кредиторами»

3). Відображено заробітну плату робітників складу:

Дт 93 «Витрати на збут»

Кт 661 «Розрахунки за оплатою праці»



ТЕМА 15. ВИЗНАЧЕННЯ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ОСНОВНИХ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ.

Фінансовий результат – це приріст (чи зменшення) вартості власного капіталу підприємства, що утворюється в процесі його підприємницької діяльності за звітний період.

Фінансовим результатом господарської діяльності підприємства є збиток або прибуток.

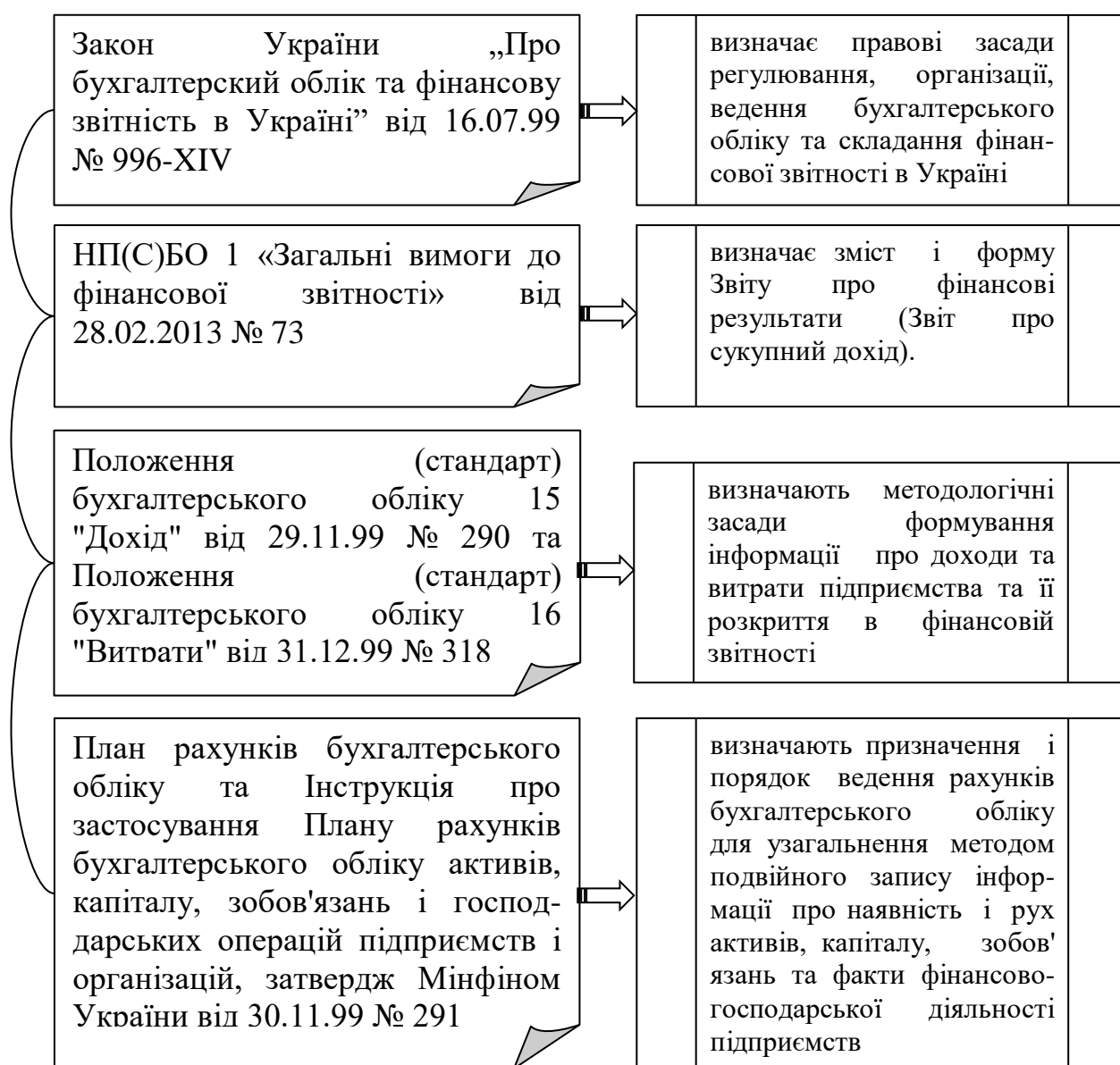


Рис. 15.1 - Основні нормативні документи, що регулюють порядок формування та відображення у звітності фінансових результатів діяльності підприємства

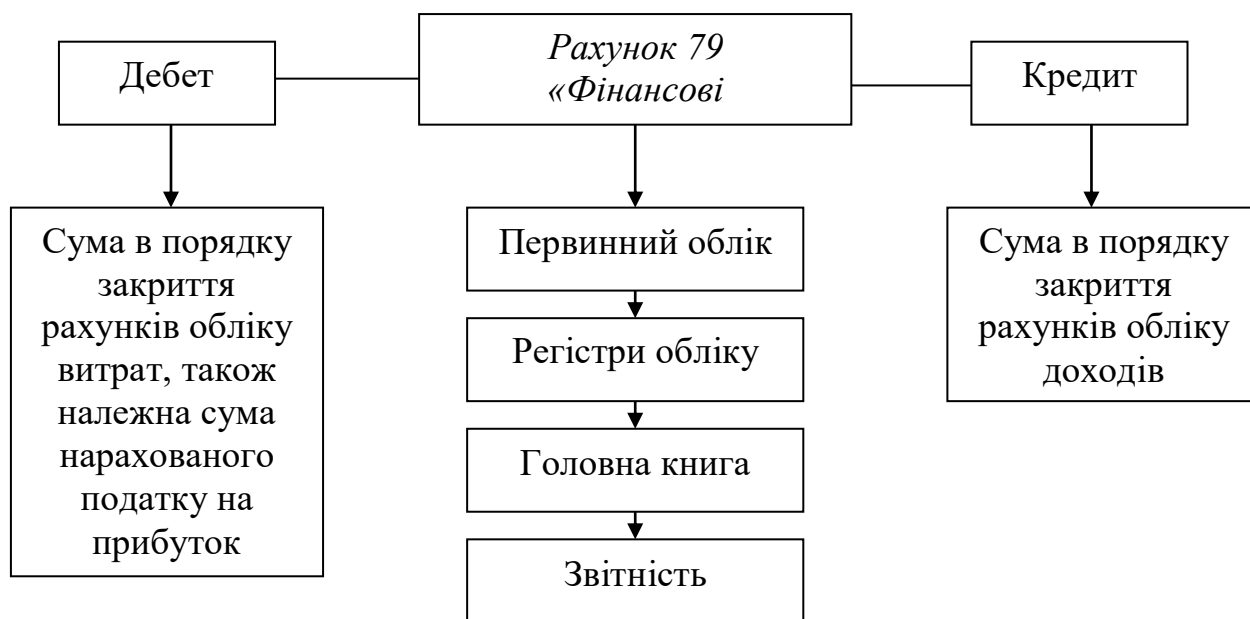


Рис. 15.2 – Структура рахунку 79 «Фінансові результати»

Характеристика рахунку 79 «Фінансові результати» за субрахунками

Код субрахунку	Назва	Характеристика
1	2	3
791	Результат операційної діяльності	Призначений для визначення фінансового результату підприємства від операційної діяльності. За кредитом субрахунку відображається в порядку закриття рахунків сума доходів від реалізації готової продукції, товарів, робіт, послуг та послуг від іншої операційної діяльності, за дебетом – сума в порядку закриття рахунків обліку собівартості реалізованої готової продукції, товарів, робіт, послуг; адміністративних витрат, витрат на збут; ін операційних витрат
792	Результат фінансових операцій	Призначений для визначення результатів від фінансових операцій, де за кредитом відображається списання суми в порядку закриття рахунків обліку доходів від участі в капіталі та ін фінансових доходів, за дебетом – списання фінансових витрат
793	Результат іншої діяльності	Використовують для узагальнення інформації про прибуток (збиток) від іншої діяльності

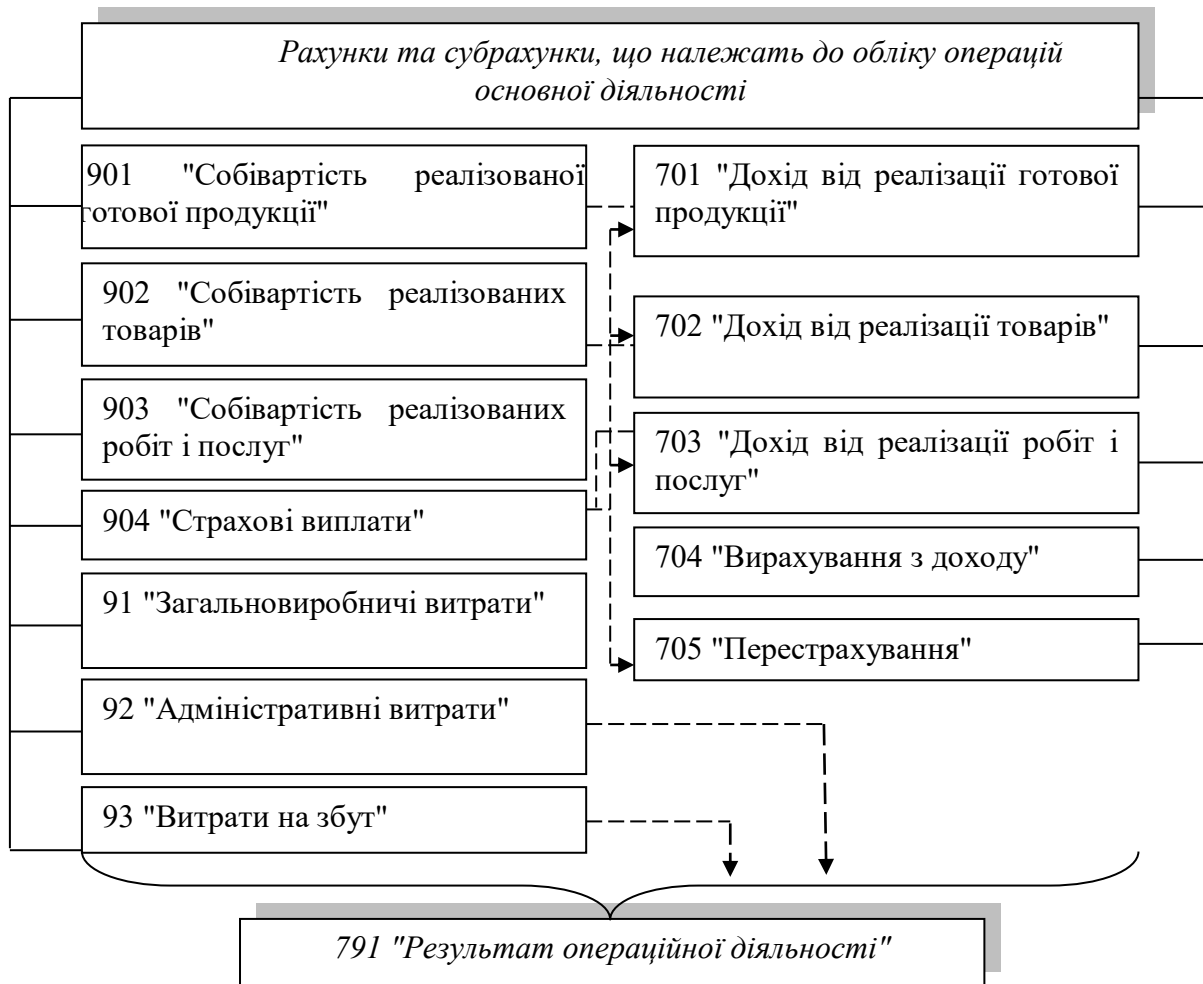


Рис. 15.3 – Рахунки обліку доходів і витрат основної діяльності

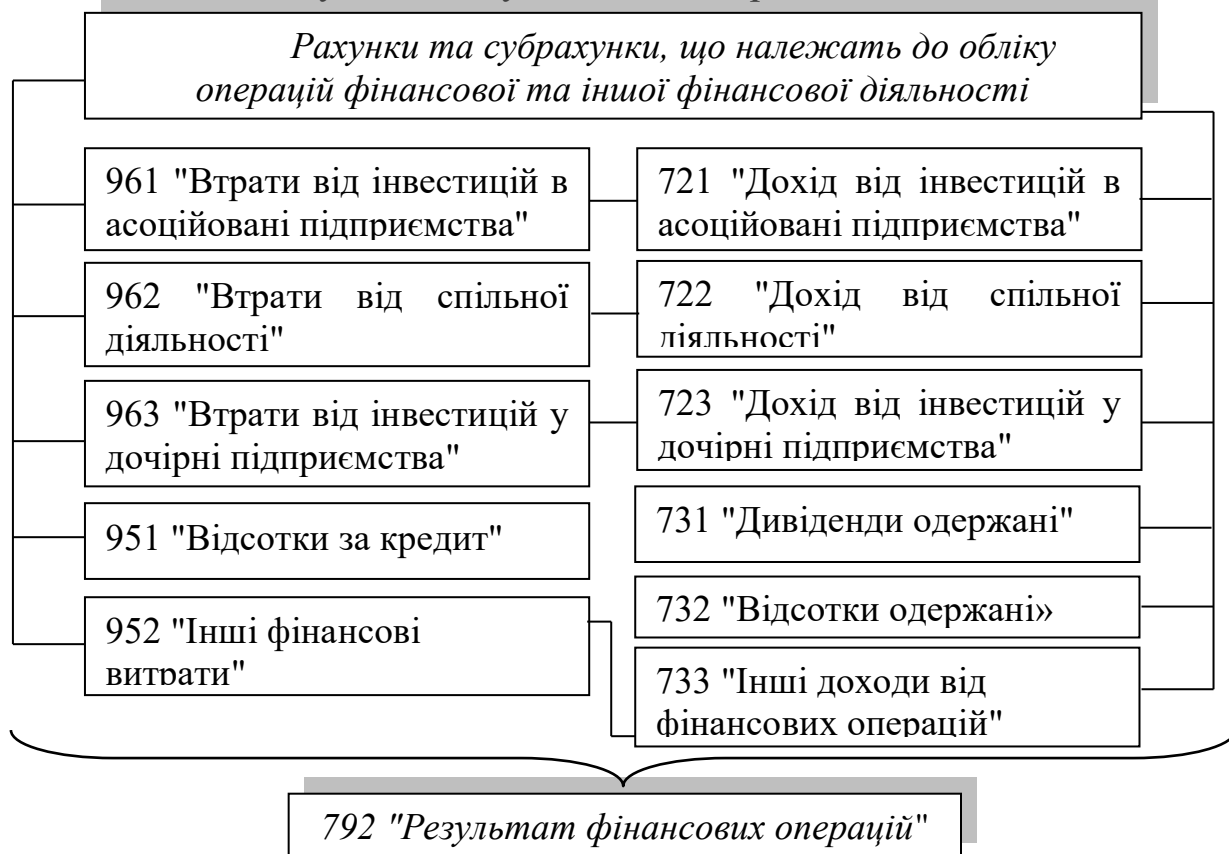


Рис. 15.4 Рахунки обліку доходів і витрат фінансової діяльності



Рис. 15.5 Рахунки обліку доходів і витрат іншої операційної діяльності

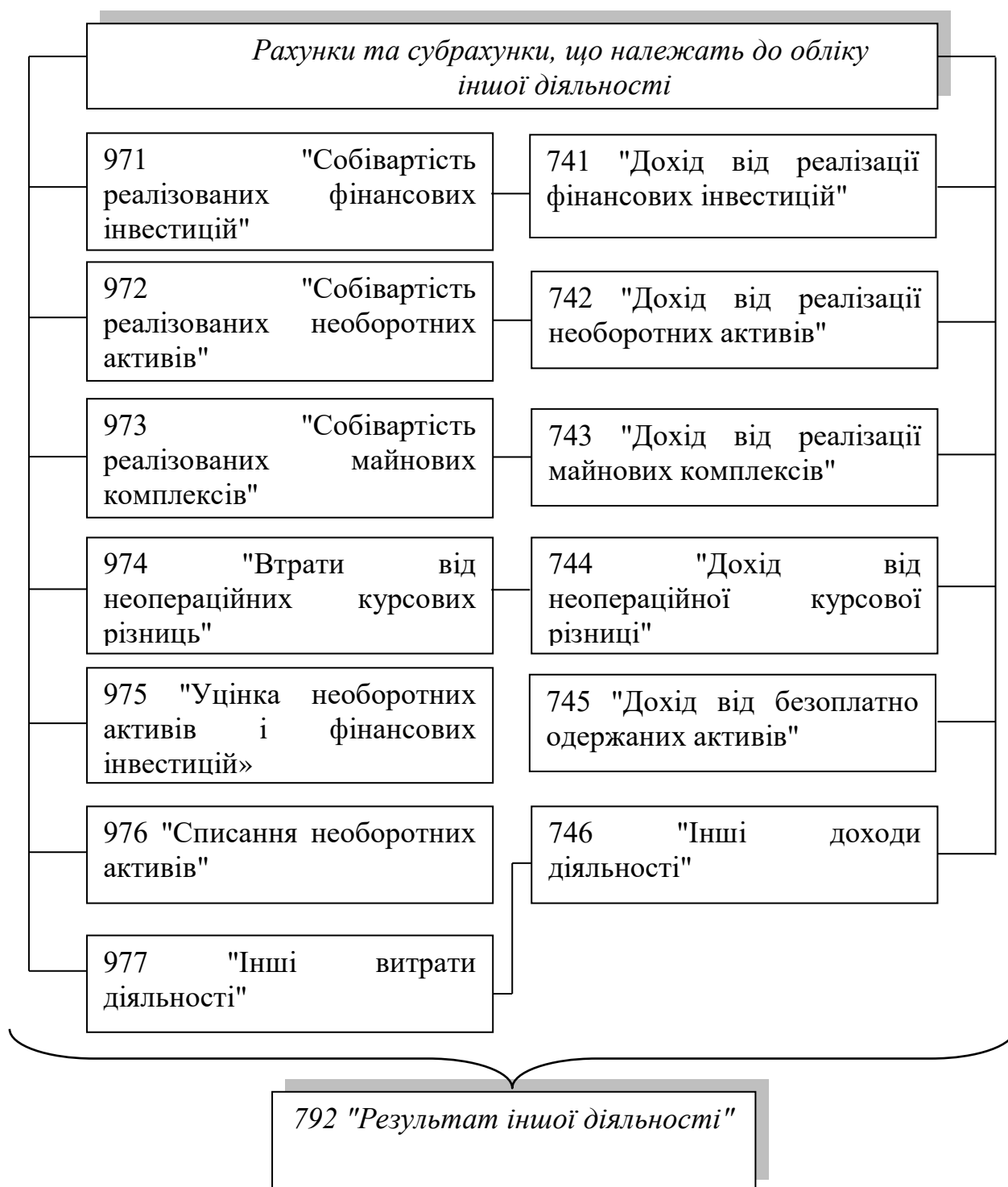


Рис. 15.6 Рахунки обліку доходів і витрат іншої діяльності

Сальдо рахунку 79 «Фінансові результати» при його закритті (у кінці звітного періоду) списується на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)». Це сальдо становить суму чистого прибутку (кредитове) або збитку (дебетове).

ТЕМА 16. ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

1. Значення фінансової звітності та її використання в діяльності підприємства.



Фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період

Метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства та зміни у власному капіталі, яка необхідна для прийняття рішень щодо:

- придбання, продажу та володіння цінними паперами;
- участі в капіталі підприємства;
- оцінки якості управління;
- оцінки здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання;
- забезпеченості зобов'язань підприємства;
- визначення суми дивідендів;
- регулювання діяльності підприємства ;
- інших рішень.

Тривалість звітного періоду підприємства

<i>Показники</i>	НП(С)БО 1
Звітний період: - діючого підприємства	Календарний рік (12 міс.)
- новоствореного підприємства	Не більше 15 міс. з дати створення
- підприємства, яке припиняє діяльність	З початку року до моменту ліквідації
Дата балансу	Кінець останнього дня звітного періоду

Користувачі фінансової звітності



Інвестори – стурбовані ризиком власних інвестицій та реальністю доходів від цих інвестицій. Їм потрібна інформація, яка допомагає визначити, що необхідно робити: купувати, утримувати або продавати. Акціонери також зацікавлені в інформації, що дає їм змогу оцінити спроможність підприємства сплачувати дивіденди

Працівники – зацікавлені в інформації щодо стабільності та прибутковості роботодавців. Вони також зацікавлені в інформації, яка дає їм змогу оцінити здатність підприємства забезпечувати оплату праці, зайнятість та виплату пенсій

Позикодавці – зацікавлені в інформації, яка дає їм змогу визначити, чи будуть їхні позики та відсотки із суми позик сплачені своєчасно

Постачальники та інші кредитори – зацікавлені в інформації, яка дає їм змогу визначити, чи будуть вчасно сплачені заборговані їм суми

Клієнти – виявляють інтерес до інформації щодо безперервності діяльності підприємства, особливо у випадках, коли вони мають довгострокові угоди з підприємством або залежать від нього

Уряд та урядові установи – зацікавлені у розміщенні ресурсів, а отже, і у діяльності підприємства. Інформація їм також потрібна для того, щоб регулювати діяльність підприємств, визначати податкову політику і як основа статистичних даних про валовий внутрішній продукт

Громадськість – зацікавлена у розвитку ринку праці та соціальної сфери як регіонів, так і держави загалом

Рис. 16.1 – Групи користувачів фінансової звітності

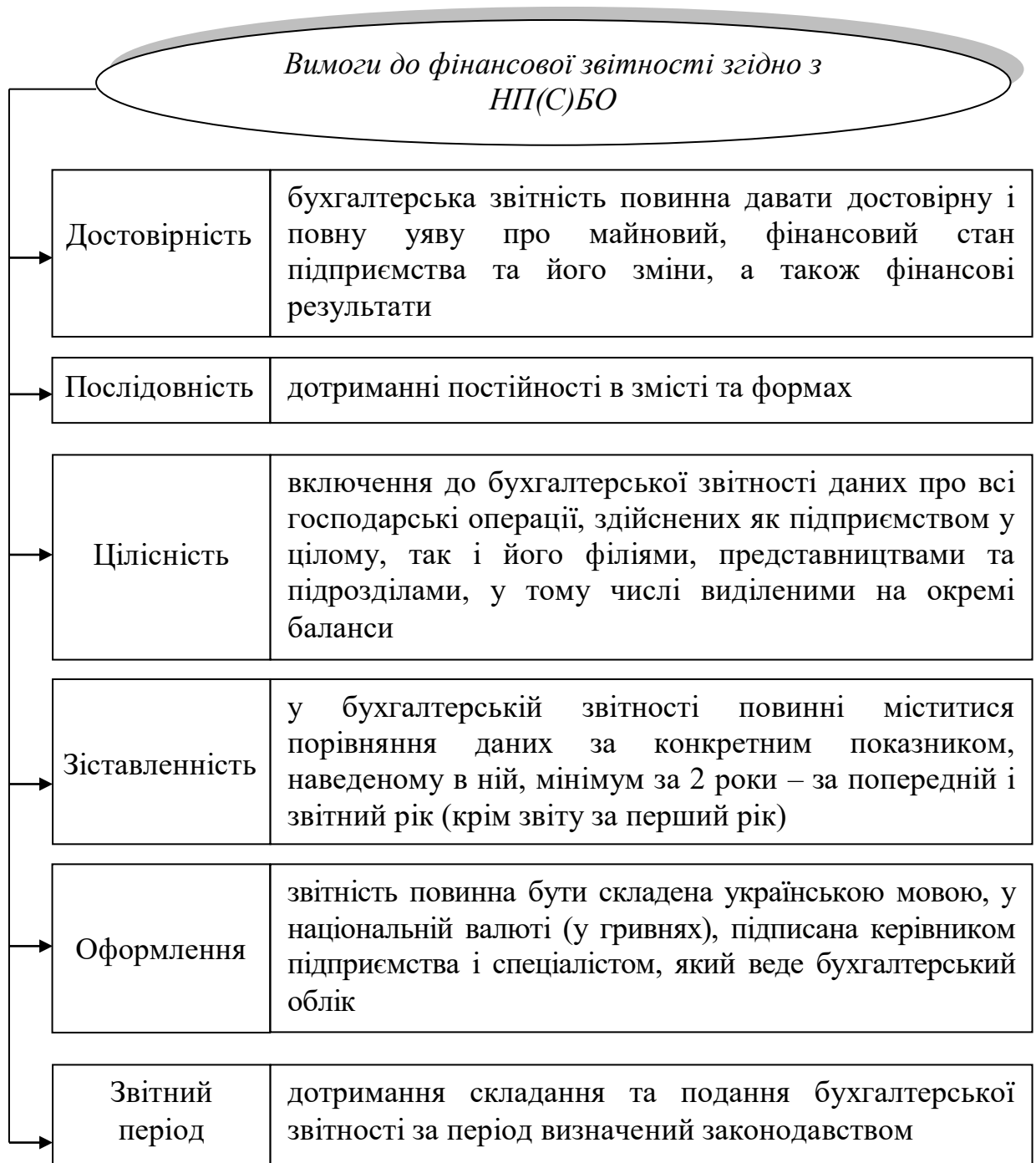


Рис. 16.2 – Вимоги до фінансової звітності

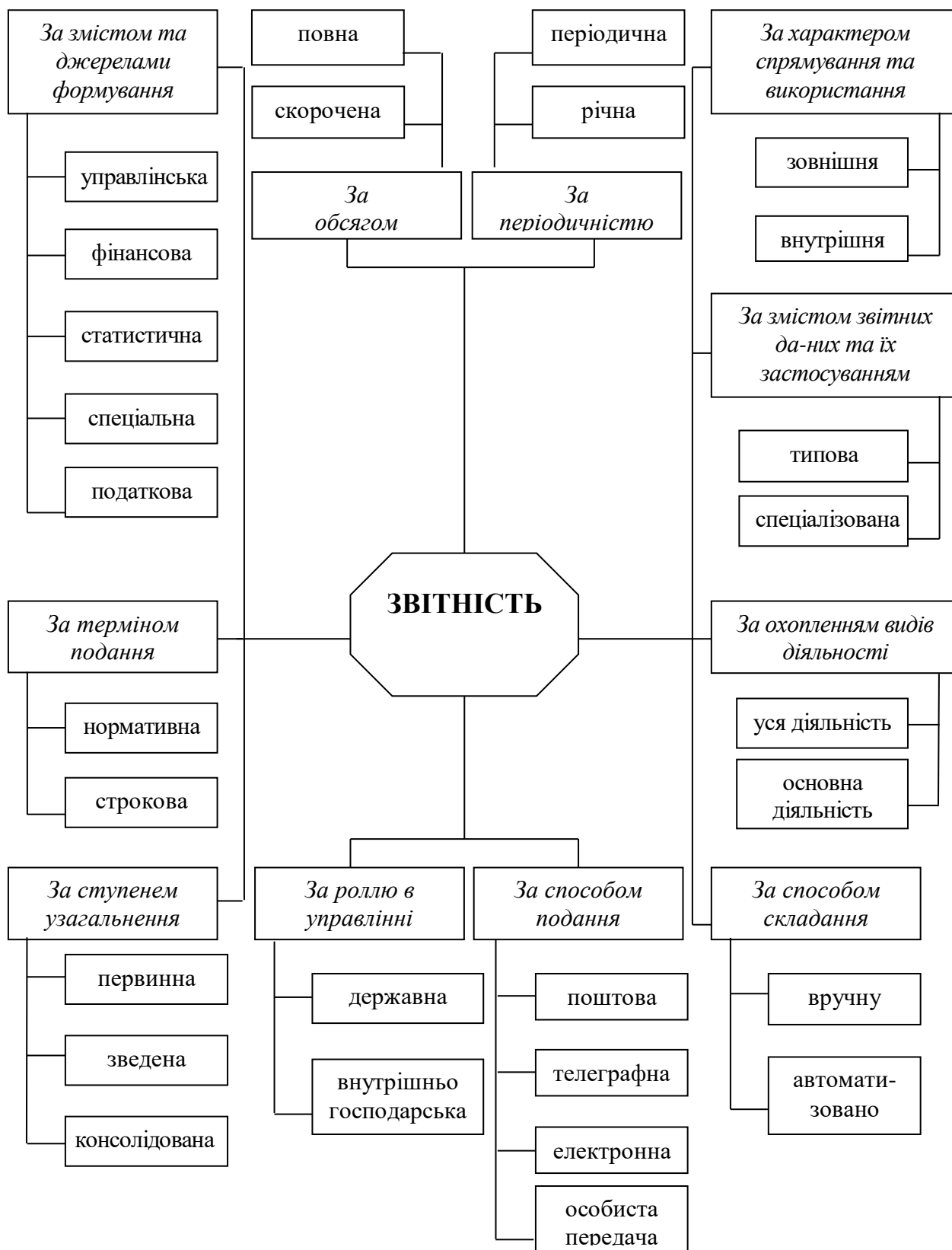


Рис. 16.4 - Класифікація звітності

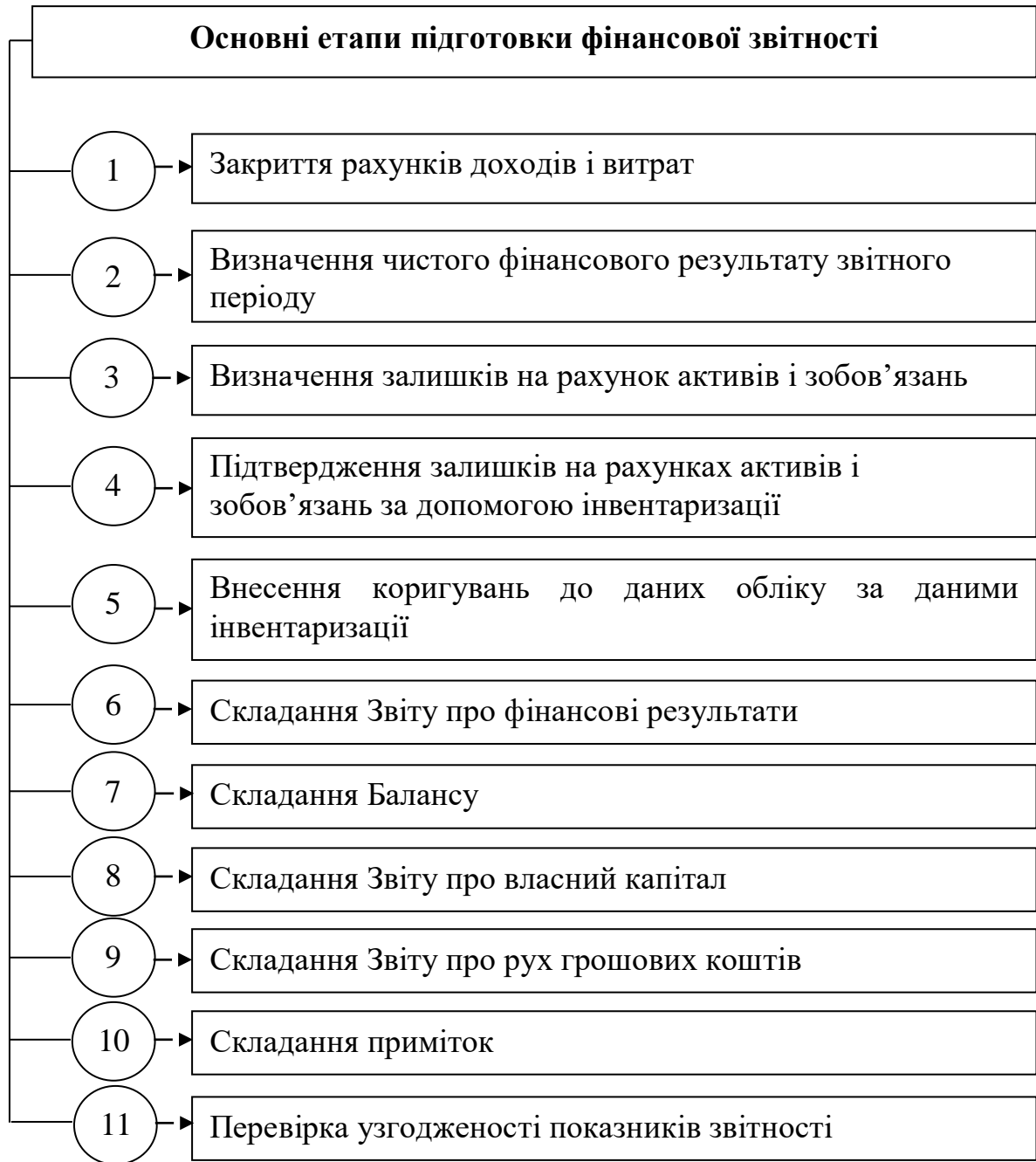


Рис. 16.5 - Основні етапи підготовки фінансової звітності

2. Форми фінансової звітності



Рис. 16.6 – Види фінансової звітності

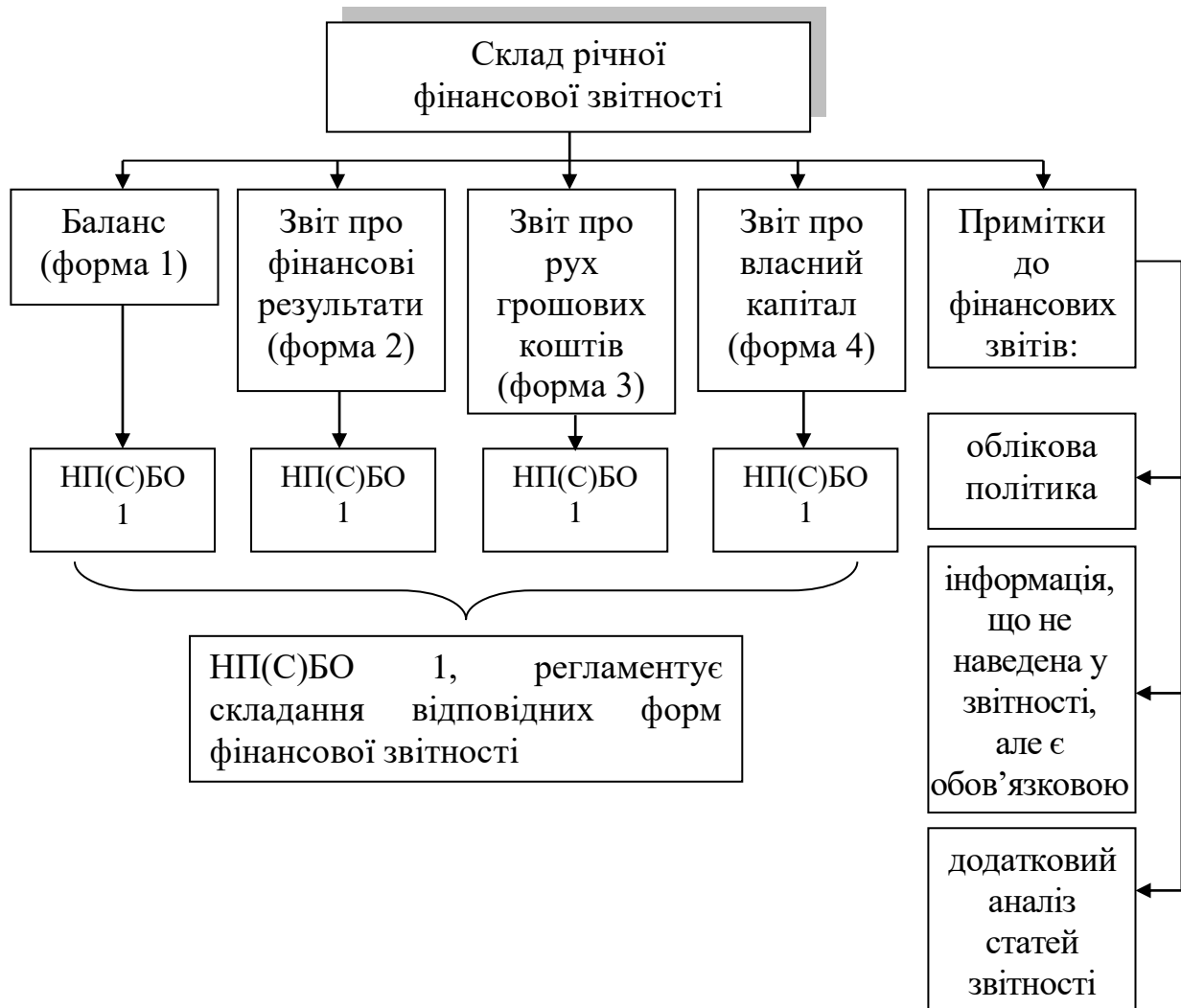


Рис. 20.6 – Склад фінансової звітності

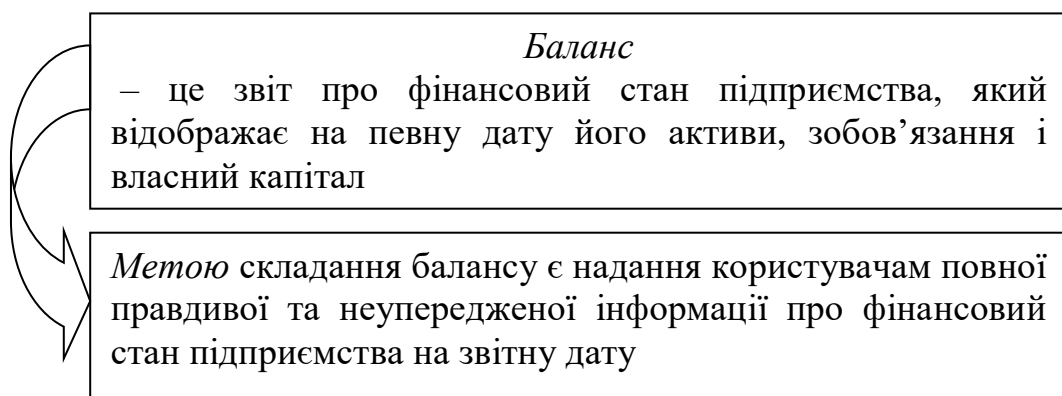


Рис. 16.7 – Мета складання балансу

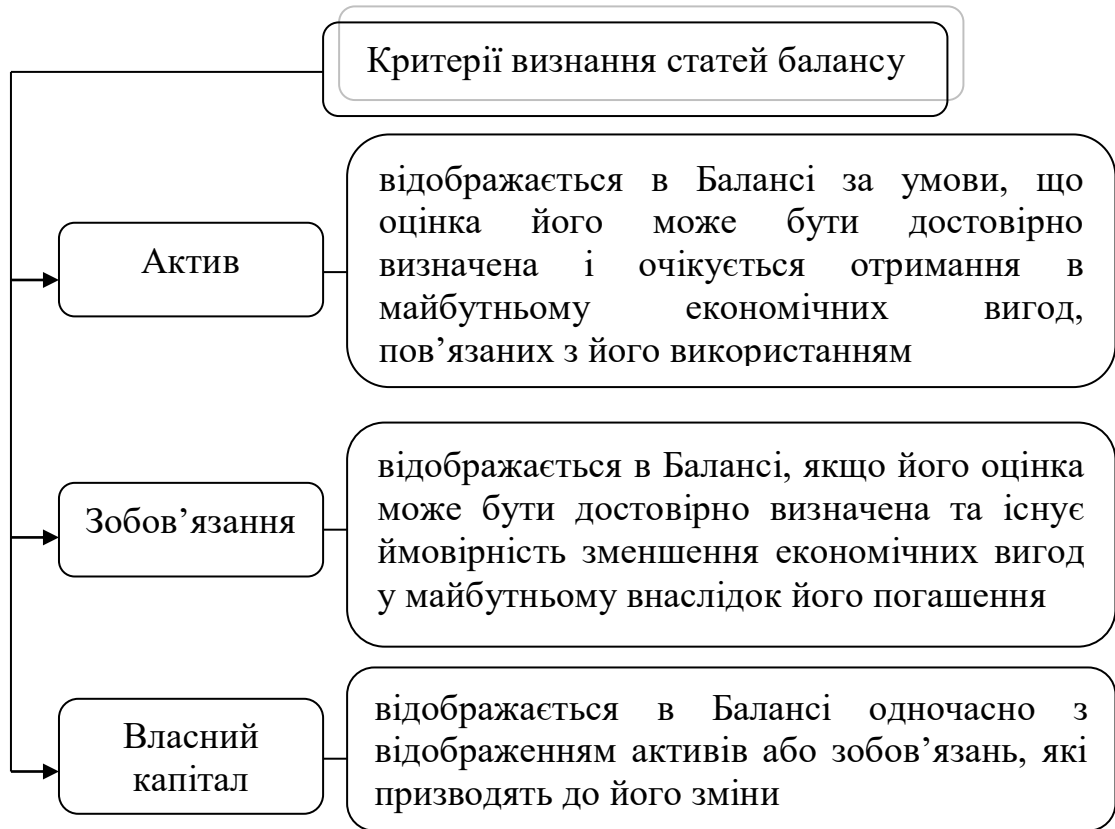


Рис. 16.8 – Критерії визнання статей балансу

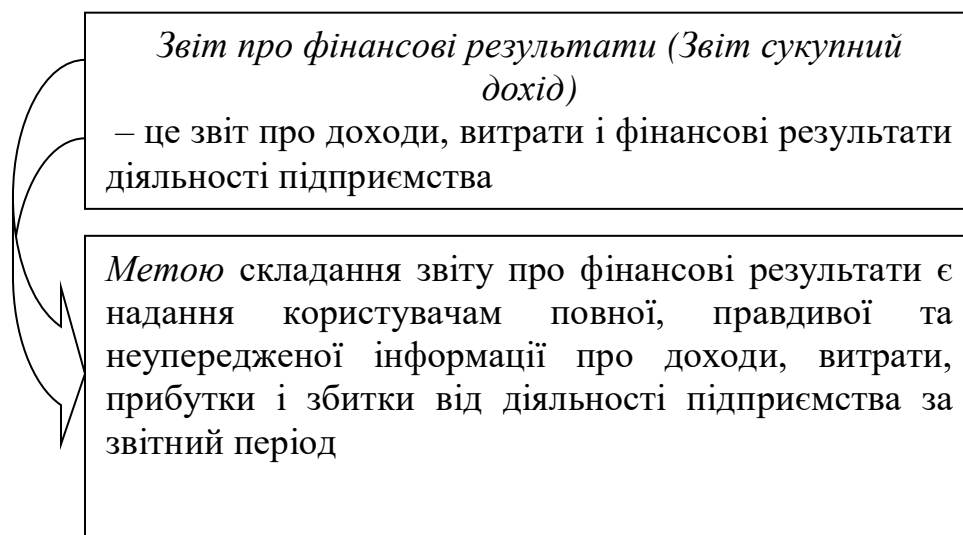


Рис. 16.9 – Мета складання Звіту про фінансові результати (Звіт сукупний дохід)

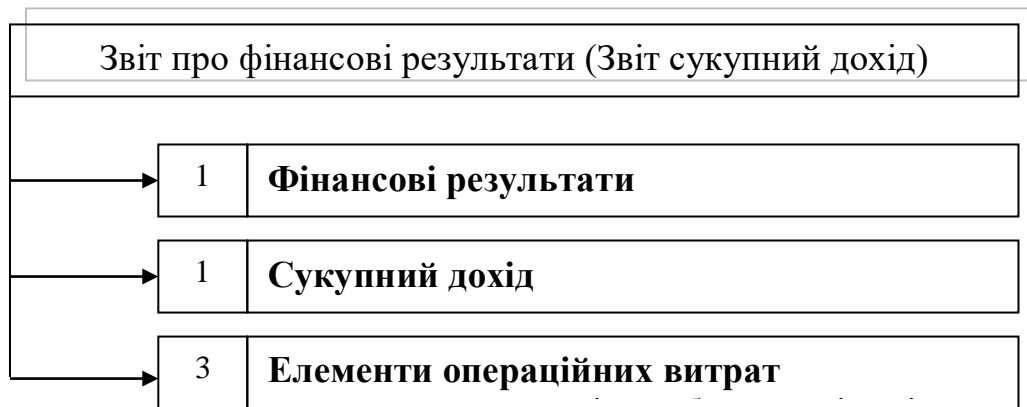


Рис. 20.10 – Структура Звіту про фінансові результати (Звіт сукупний дохід)

4. Розрахунок показників прибутковості акцій

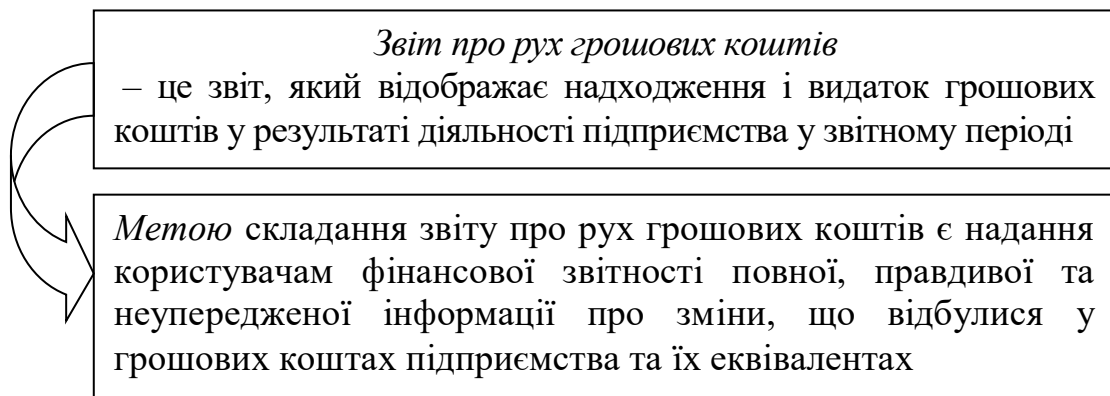


Рис. 16.11 – Мета складання Звіту про рух грошових коштів



Рис. 16.12 – Послідовність складання Звіту про рух грошових коштів

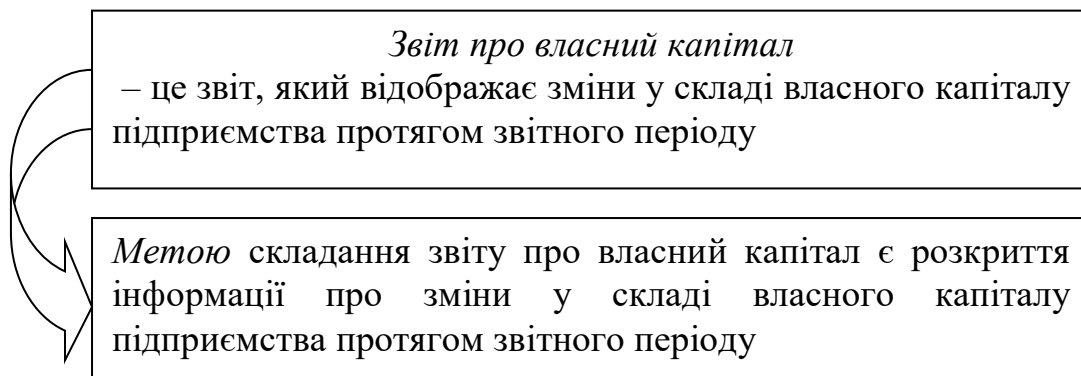


Рис. 16.13 Мета складання Звіту про власний капітал

Чинники змін за статтями власного капіталу

Зміни в статутному капіталі	
Збільшення (+)	Зменшення (-)
За рахунок перерозподілу прибутку в статутний капітал	За рахунок ліквідації активів які були внесені до статутного капіталу
Зміни іншого додаткового капіталу	
Збільшення (+)	Зменшення (-)
Дооцінка необоротних активів; Безкоштовне отримання активів. Інші	Уцінка необоротних активів (якщо вона не перевищує суми попередньої дооцінки цих же активів)
Нерозподілений прибуток корегування залишків на початок звітного періоду	
Збільшення (+)	Зменшення (-)
- зміни в обліковій політиці - виправлення помилок - інші зміни	- зміни в обліковій політиці - виправлення помилок - інші зміни
Зміни за звітний період	
Збільшення (+)	Зменшення (-)
Чистий прибуток звітного періоду	Чистий прибуток звітного періоду

Примітки до річної фінансової звітності.

<p align="center"><i>Примітки до річної фінансової звітності</i></p> <p>– це сукупність показників і пояснень, яка забезпечує деталізацію й обґрунтованість статей фінансових звітів, а також інша інформація, розкриття якої передбачено відповідними положеннями (стандартами)</p>	<p align="center">Типова форма №5, затвердж. Наказом №302</p>
<p>У примітках до фінансової звітності відображають:</p> <ul style="list-style-type: none"> - інформацію про облікову політику підприємства; - інформацію, яка не наведена безпосередньо у фінансових звітах, але є обов'язковою за відповідними положеннями (стандартами); - інформацію, що містить додатковий аналіз статей звітності, потрібний для забезпечення її зрозумілості та доречності 	

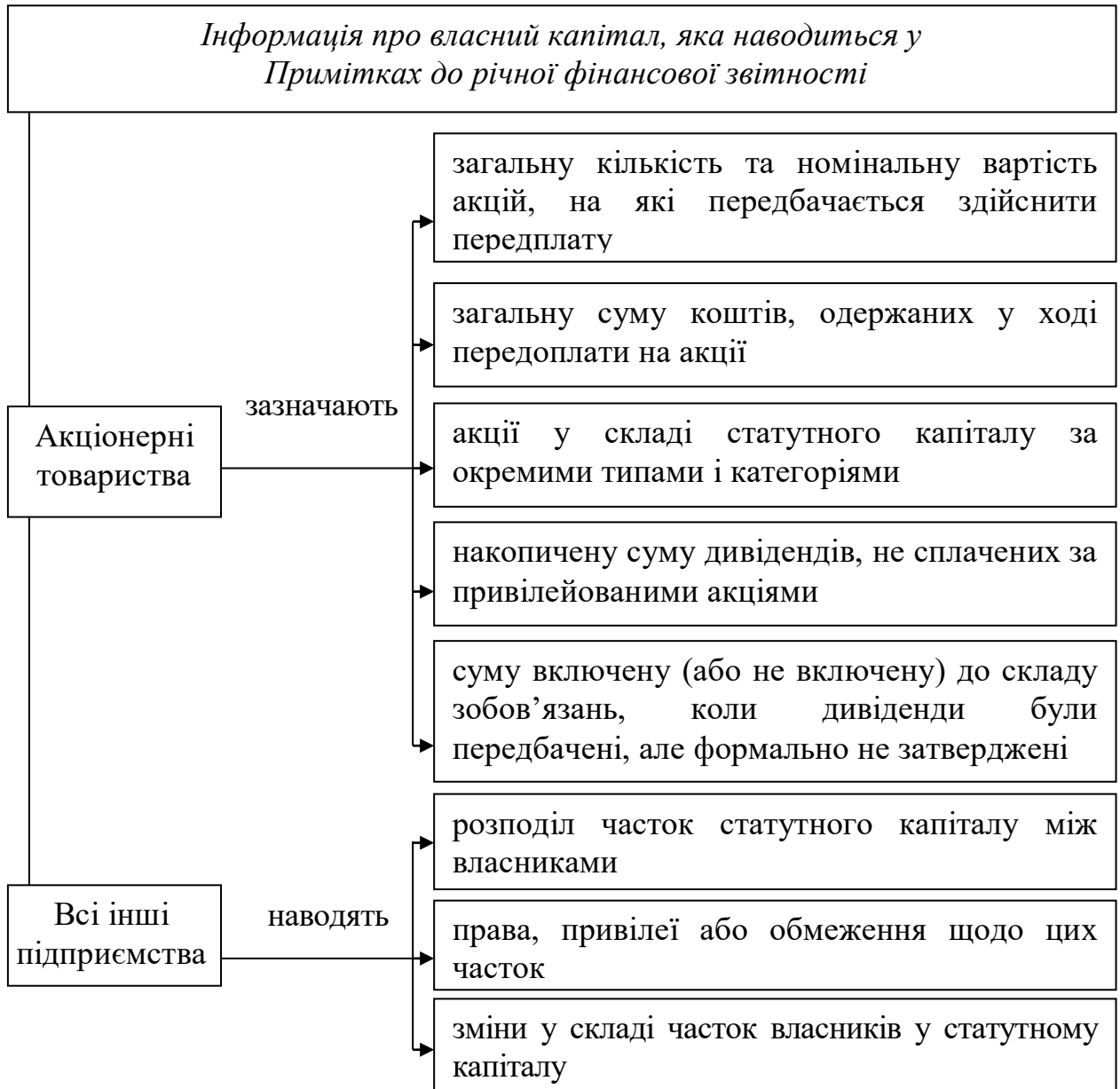


Рис. 16.14 - Розкриття інформації про власний капітал в Примітках до річної фінансової звітності

Інформація, яка обов'язково розкривається в примітках до фінансової звітності

№ п/п	Документ, який регламентує розкриття інформації	Норми документу	Що необхідно розкрити	В якій формі необхідно навести інформацію
1	2	3	4	5
Підприємства, для яких обов'язковість обнародування річної фінансової звітності не передбачена законодавством				
1	Наказ № 302 «Про Примітки до річної фінансової звітності»			Згідно форми №5
2	НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	абз. 6 п. 9	Облікова політика, її зміни	Інформація наводиться підприємствами у вигляді письмових пояснень, таблиць, графіків та ін. (обирається самостійно)
3	П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»	пп. 20, 21, 23	Виправлення помилок, зміна облікової політики, події після дати балансу	
4	П(С)БО 7 «Основні засоби»	пп. 36.1	Вартість основних засобів у Балансі	
5	П(С)БО 8 «Нематеріальні активи»	пп. 36.1	Вартість нематеріальних активів у Балансі	
6	П(С)БО 9 «Запаси»	абз. 7 п. 9	Різниця між відповідними вартостями	
7	П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»	пп. 13.1	Перелік дебіторів і суми довгострокової дебіторської заборгованості	
8	П(С)БО 16 «Витрати»	абз. 3 п. 2	Прибутки та збитки за кожною надзвичайною подією	
Підприємства, для яких обов'язковість обнародування річної фінансової звітності та консолідованої звітності встановлена законодавством				
9	Всі П(С)БО	Норми, що передбачають розкриття інформації в Примітках до фінансової звітності	Вся інформація, що розкривається в Примітках	Інформація наводиться підприємствами у вигляді письмових пояснень, таблиць, графіків та ін. (обирається самостійно)

ТЕМА 17. СУТНІСТЬ ТА ПРИНЦИПИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

1. Місце управлінського обліку в інформаційній системі підприємства



Рис. 17.1 – Структура системи управління



Рис. 17.2 – Процес прийняття управлінських рішень

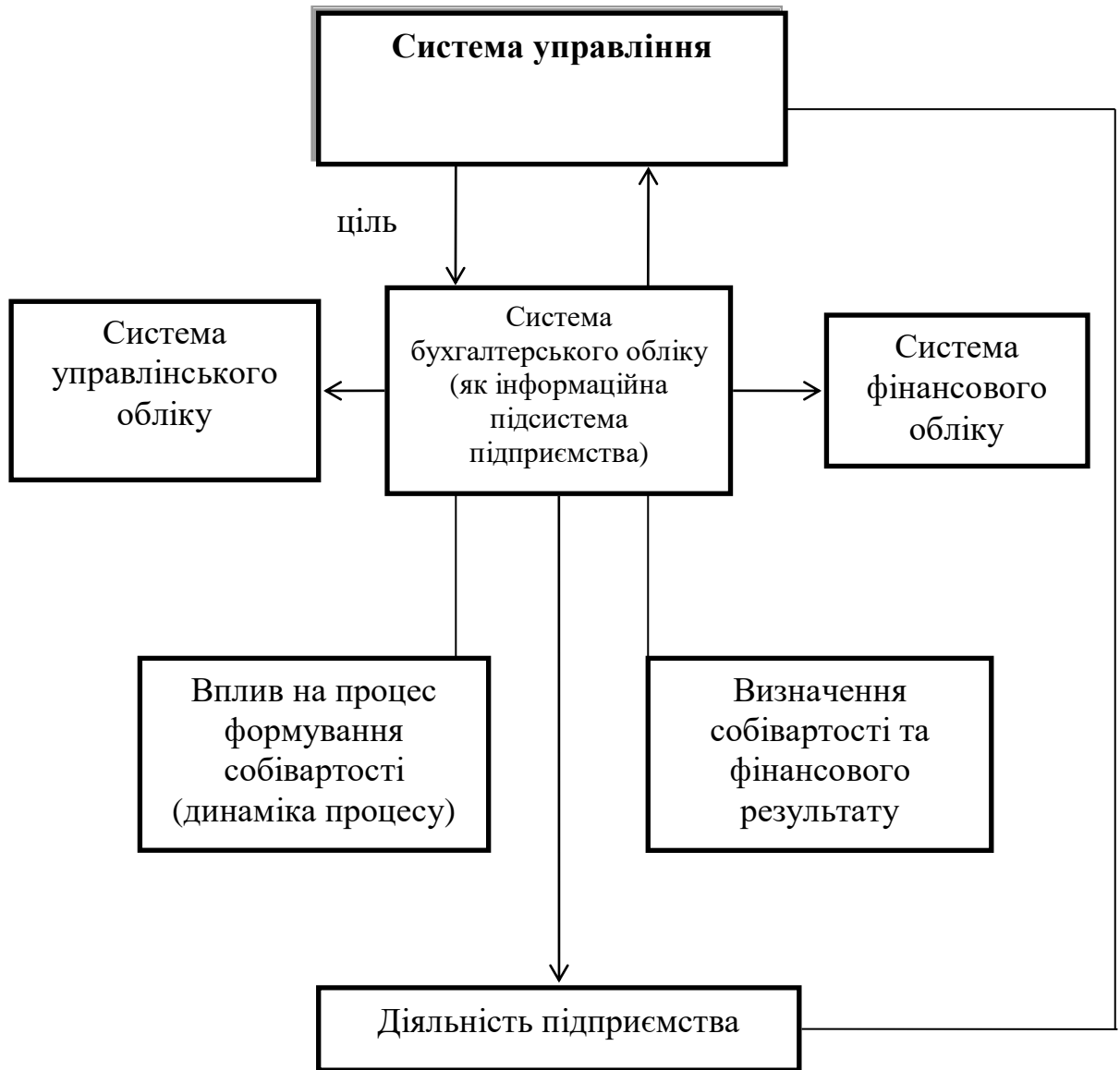


Рис. 17.3 - Місце бухгалтерського обліку як інформаційної системи в управлінні діяльністю підприємства



Рис.17.4 - Місце управлінського обліку в системі управління

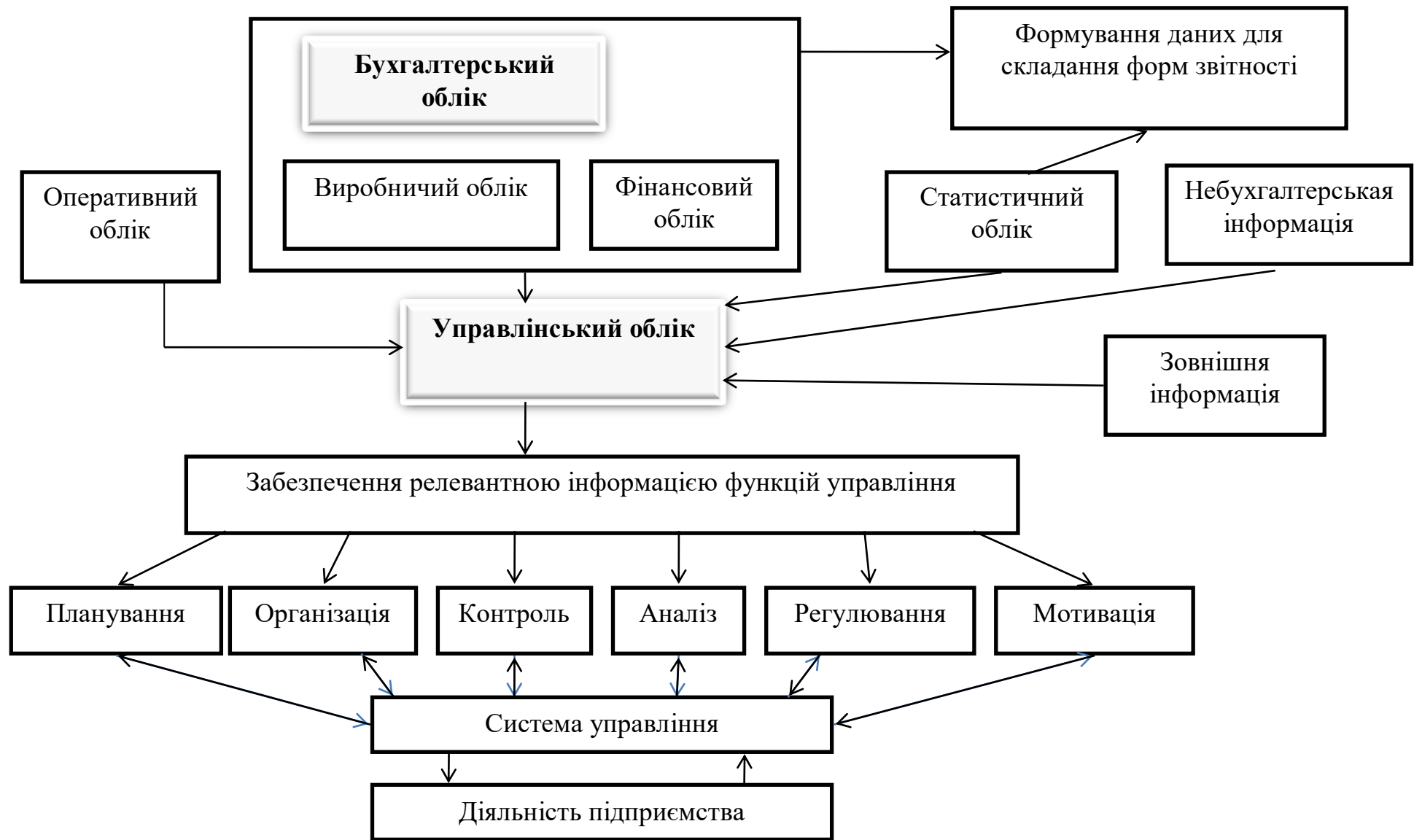


Рис. 17.5 - Управлінський облік в інформаційній системі підприємства

2. Функції управлінського обліку

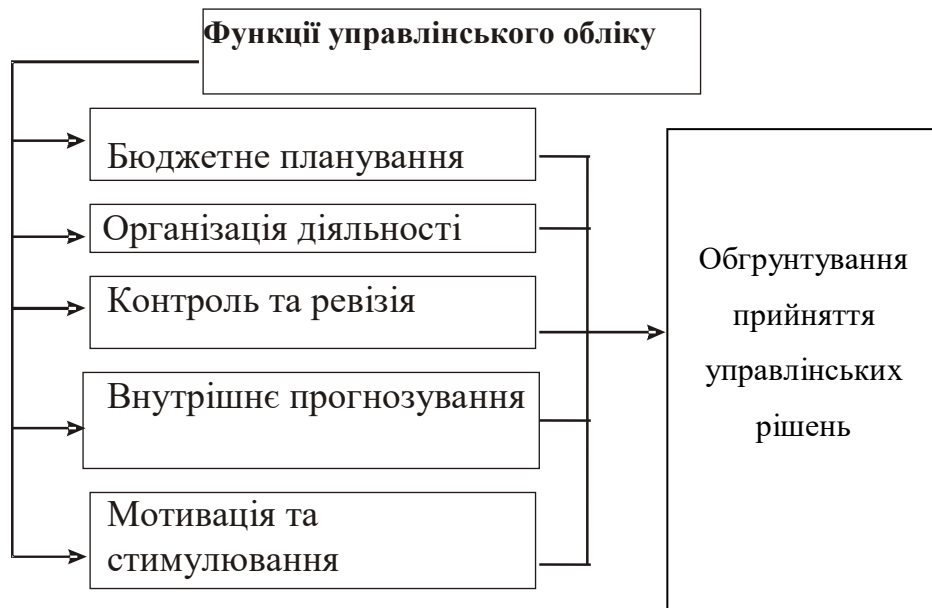


Рис. 17.6 - Функції управлінського обліку

ТЕМА 18. МІЖНАРОДНА СТАНДАРТИЗАЦІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ

1. НЕОБХІДНІСТЬ СТАНДАРТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ!

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) — система принципів, методів та процедур ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності. МСФЗ забезпечують взаєморозуміння в формах фінансової звітності, полегшують роботу при розробці національних стандартів бухгалтерського обліку, розширюють самостійність підприємств при обиранні методів обліку, збільшують достовірність інформації при використанні міжнародних стандартів.

Зверніть увагу!

Стандартизація в бухгалтерському обліку необхідна для забезпечення взаєморозуміння облікової інформації на міжнародному рівні.

Причини стандартизації:

1. Об'єктивні – забезпечення доступної та зрозумілої інформацією будь-якого користувача незалежно від того, в якій країні він мешкає.
2. Суб'єктивні:
 - 2.1. збільшення притоку інвестицій;
 - 2.2. розвиток спільних підприємств;
 - 2.3. розширення діяльності транснаціональних корпорацій.

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) складаються з:

1. МСФЗ:
 - Перше застосування МСФЗ;
 - Платіж на основі акцій;
 - Об'єднання бізнесу;
 - Страхові контракти;
 - Непоточні активи, які утримуються для продажу, та припинена діяльність;
 - Фінансові інструменти: розкриття інформації;
 - Операційні сегменти.
2. МСБО
3. Інтерпретація МСФЗ
4. Інтерпретація МСБО

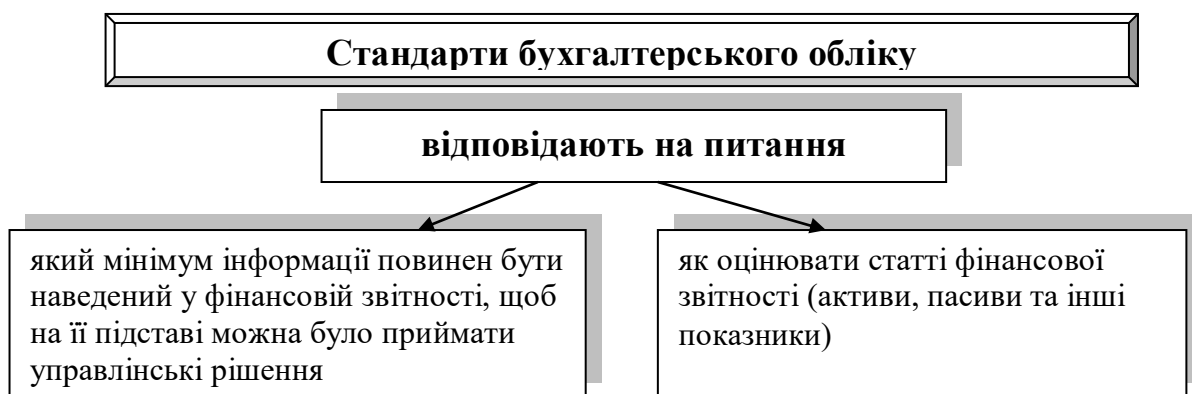


Рис.18.1 – Питання, які розглядаються стандартами бухгалтерського обліку

Необхідність та переваги переходу на МСФЗ для різних користувачів

Користувачі	Переваги в результаті переходу
Інвестори	<ul style="list-style-type: none"> – забезпечення об'єктивною та прозорою обліковою інформацією; – підвищення довіри і зрозумілості; зниження процентної ставки, так як інвестори можуть об'єктивно оцінити ризики
Адміністративно-управлінський персонал підприємства	<ul style="list-style-type: none"> – підвищення якості інформації для прийняття управлінських рішень; – розширення міжнародних господарських зв'язків; – залучення інвестицій та збільшення їх міжнародної частки; – підвищення ефективності аудиту через існуючий взаємозв'язок між МСФЗ і МСА
Національні регулятори обліку	<ul style="list-style-type: none"> – підвищення якості статистичної інформації і можливість її порівняння; – зміцнення нагляду й правозастосування органами регулювання; – посилення якості розкриття фінансової інформації; – розширення можливостей щодо залучення й моніторингу лістингу іноземних компаній.

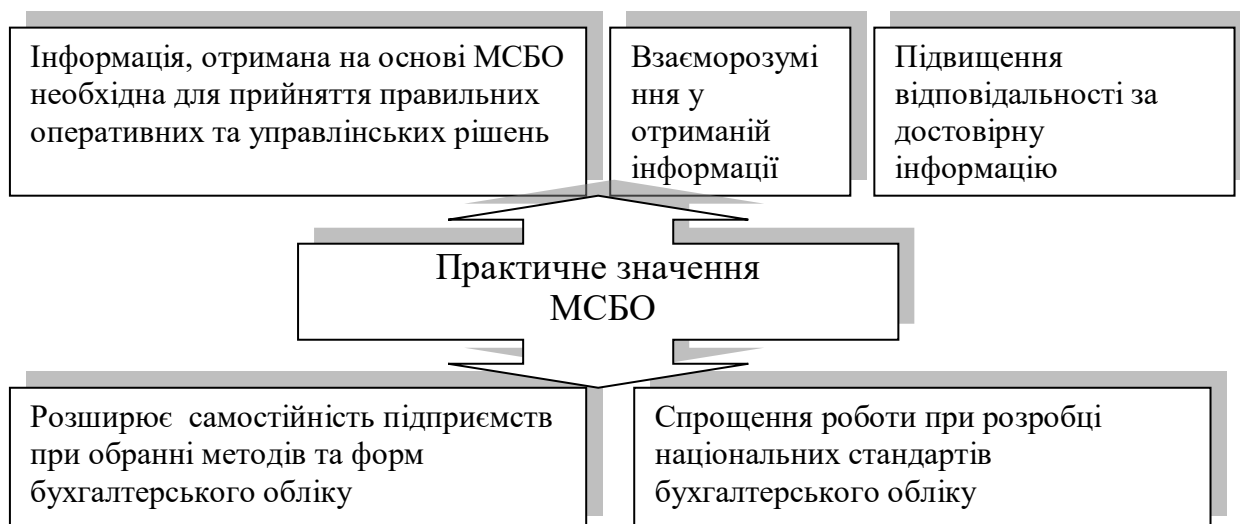


Рис.18.2 – Практичне значення МСБО

2. Міжнародні професійні організації з бухгалтерського обліку

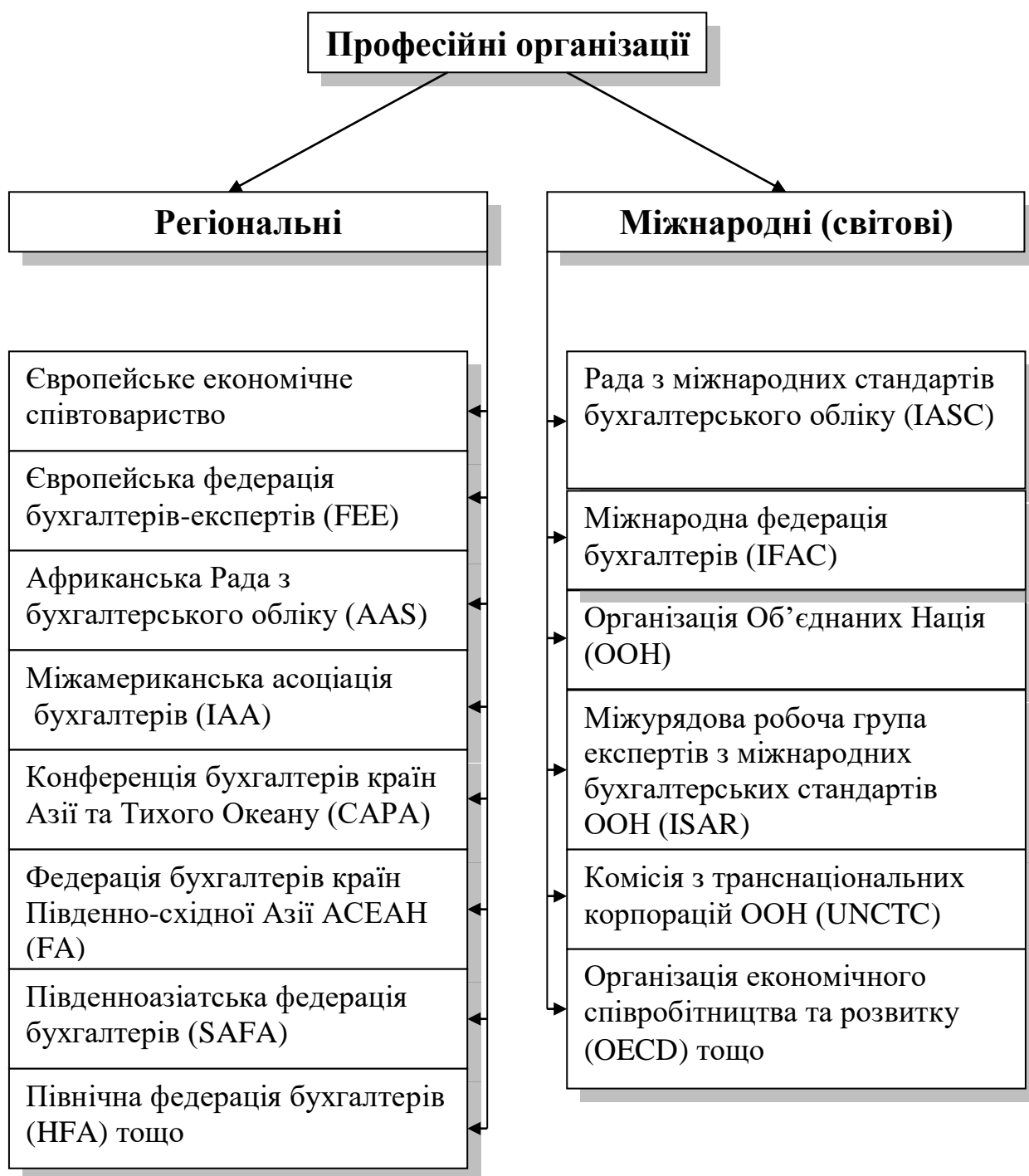


Рис. 18.3 Професійні організації з бухгалтерського обліку

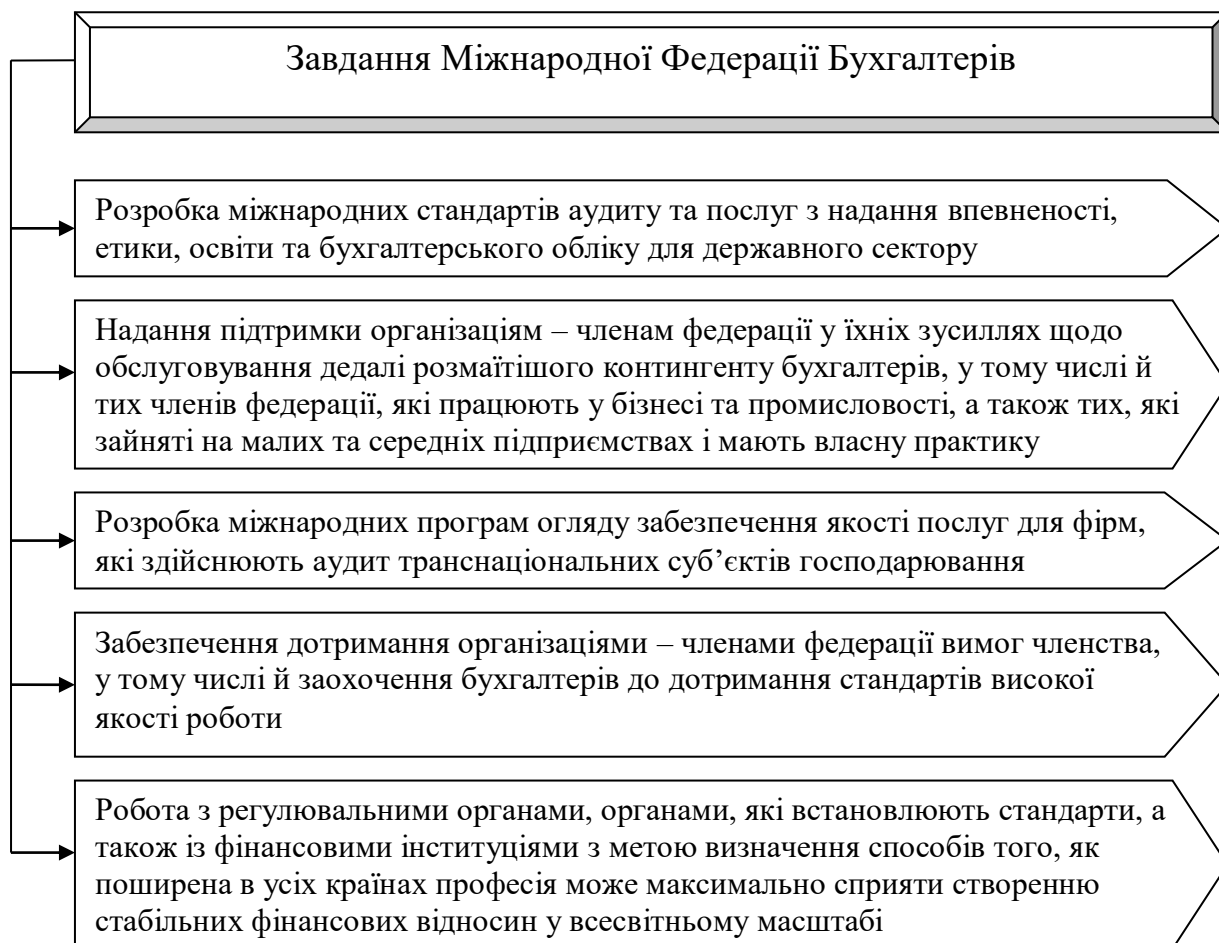
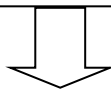


Рис. 18.4 Завдання Міжнародної Федерації Бухгалтерів

ТЕМА 19. ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

1. Мета та завдання організації бухгалтерського обліку суб'єктів господарювання

Організація бухгалтерського обліку - це цілеспрямована діяльність щодо створення системи обліково-економічної інформації і безперервного її упорядкування для забезпечення управління необхідними даними



Мета організації бухгалтерського обліку – забезпечення оптимального функціонування підприємства, що досягається за допомогою грамотного, ефективного управління. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві регулюється законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність підприємства» функціонування підприємства.

Організаційні регламенти бухгалтерського обліку:

- положення;
- закони;
- накази;
- графіки;
- інструкції та інші документи.

Форми організації обліку на підприємстві.

1	Ведення до штату підприємства посади бухгалтера або створення бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером
2	Користування послугами спеціаліста з бухгалтерського обліку, зареєстрованого як підприємець, який здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи
3	Ведення на договірних засадах бухгалтерського обліку централізованою бухгалтерією або аудиторською фірмою
4	Ведення на договірних засадах бухгалтерського обліку централізованою бухгалтерією або аудиторською фірмою

2. Облікова політика підприємства: сутність та фактори впливу на її розробку



Облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для складання і подання фінансової звітності

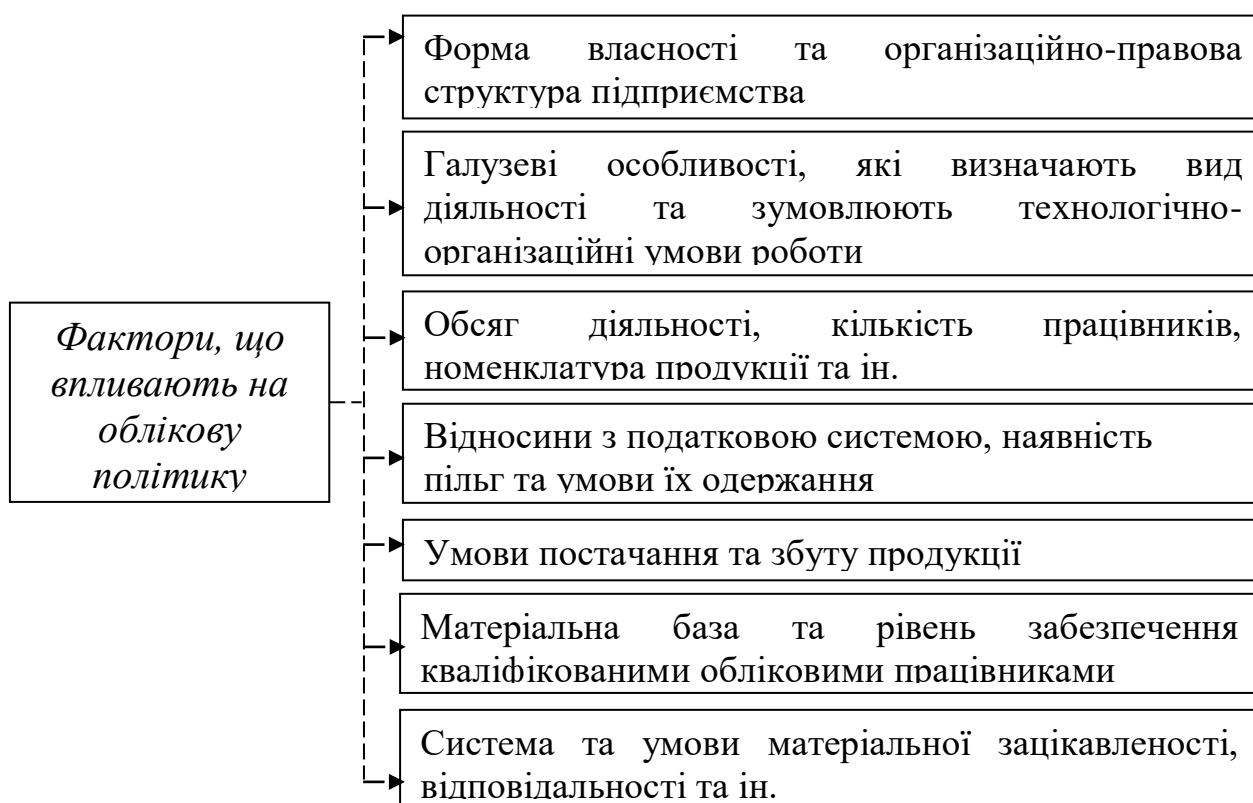


Рис. 19.1 – Фактори впливу на облікову політику підприємства

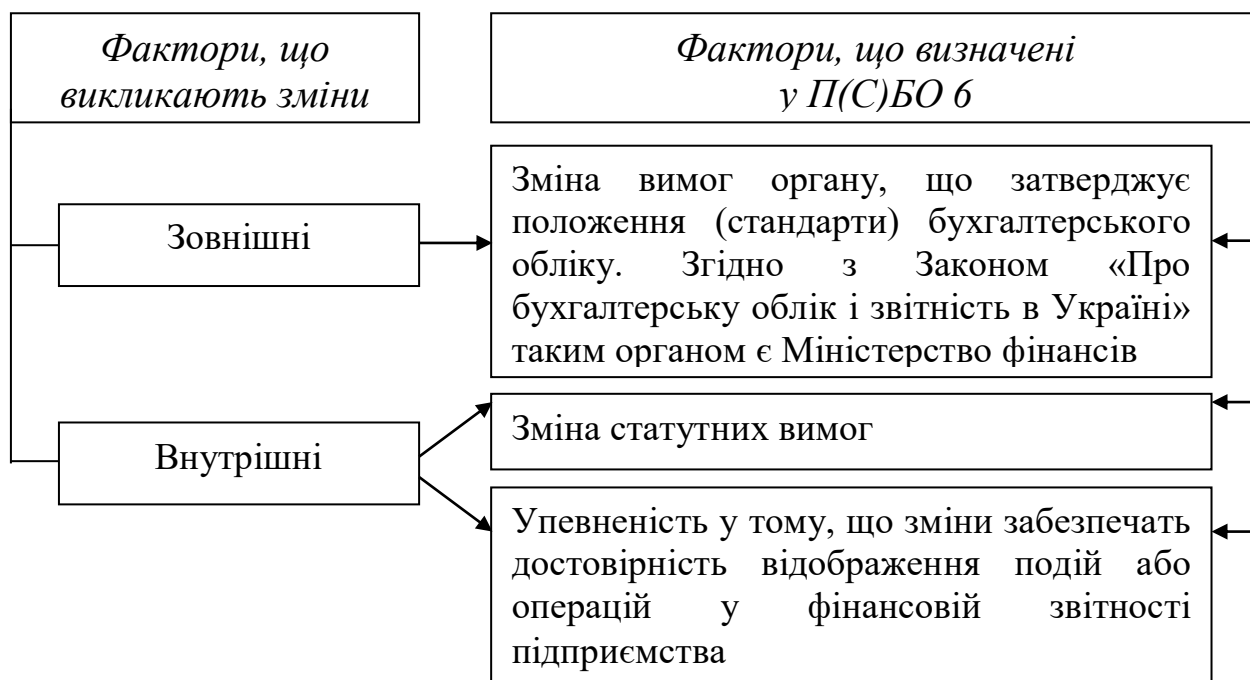


Рис. 19.2 – Фактори, що впливають на зміну облікової політики

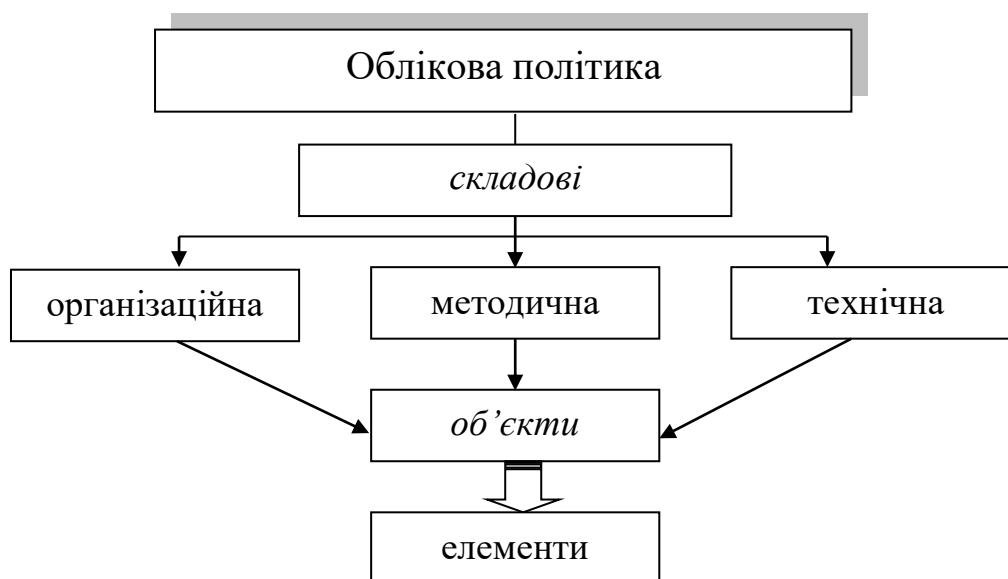


Рис. 19.3 – Складові облікової політики

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Гудзь Н. В. Бухгалтерський облік : навч. посібник для внз / Н. В. Гудзь, П. Н. Денчук, Р. В. Романів ; М-во освіти і науки України. – 2-ге вид., перероб. і допов. - К. : Центр учб. літ., 2016. - 424 с.
2. Лишиленко А. В. Бухгалтерський учет : учебник / А. В. Лишиленко. – К. : ЦУЛ, 2011. – 736 с.
3. Облікова політика підприємства : навч. посібник для внз / Ю. А. Верига [та ін.] ; М-во освіти і науки України, Полтав. ун-т економіки і торгівлі. - К. : Центр учб. літ., 2015. - 312 с.
4. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік [текст] : навч. посіб. / І. Б. Садовська, Т. В. Божидарнік, К.Є. Нагірська. – К. : Центр учб. літ., 2013. – 688 с.
5. Янчева Л.М. Бухгалтерський облік [Текст] : навчальний посібник за змістовними модулями навчальної програми / Л. М. Янчева, Н.С. Акімова, Л.О. Кирильєва, О. О. Говоруха, О.В. Топоркова, Д.Д. Кирильєва– Х.: ХДУХТ, 2014. – 390 с.

Допоміжна

1. Білоусько В. С. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. / М. І. Беленкова. – К. : Ліра-К, 2014. – 402 с.
2. Бондар М. І. Звітність підприємства : навч. посіб. / М. І. Бондар. – К. : ЦУЛ, 2015. – 570 с.
3. Бухгалтерський облік : навч. посібник / Т.В. Давидюк, О.В. Манойленко, Т.І. Ломаченко, А.В. Резніченко. – Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 392 с
4. Бухгалтерський облік : підруч. / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль : ТНЕУ, 2016. – 480 с.
5. Бухгалтерський фінансовий облік [текст]: підручник для студентів спеціальності “Облік і аудит” вищих навчальних закладів [Ф.Ф. Бутинець та ін.]; під заг. ред. [і з передм.] Ф.Ф. Бутинця. – 8-ме вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП “Рута”, 2009. – 912 с.
6. Верига Ю. А. Бухгалтерський облік і аудит : Термінологічний українсько-російсько-англійський словник / Ю. А. Верига. – К. : ЦУЛ, 2012. – 292 с.
7. Верига Ю. А. Облік і звітність суб’єктів малого підприємництва : навч. посіб. / Ю. А. Верига. – К. : ЦУЛ, 2014. – 264 с.
8. Войнаренко М. П. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту : навч. посіб. / М. П. Войнаренко. – К. : ЦУЛ, 2010. – 484 с.
10. Грабова Н.Н., Добровский В.Н. Бухгалтерський учет в производственных и торговых предприятиях, 2000.: Учеб. Пособие для студентов вузов / Под ред. Н.В.Кужельного. - К.: А.С.К., 2000. - 624 с.

11. Гринько А.П. Теоретико-методологічні засади бухгалтерського обліку відтворення основного капіталу в умовах нової управлінської парадигми : монографія / А. П. Гринько ; Харк. держ. ун-т харч. та торг. – Харків : ХДУХТ, 2015. – 328 с.
12. Давидов Г. М. Звітність підприємств : навч. посіб. / Г. М. Давидов, Н.С. Шалімова. – 2-ге вид., стер. – К. : Знання, 2011. – 623 с.
13. Засадна Х. О. Бухгалтерський облік основних господарських операцій у програмі 1 С: Бухгалтерія 7.7. / Х. О. Засадна. – К. : ЦУЛ, 2010. – 238 с.
14. Карпова В. Інвентаризація: актуальні питання // Бухгалтерський тиждень. - №47. – 2017. – с. 28-37.
16. Кругляк Б.С., Янчева Л.М. та ін.. Бухгалтерський облік на підприємствах: Навч. посіб.– Хмельницький: ПП "Едельвейс", 2006.– 632 с.
17. Кужельний М. В. Організація обліку : підручник / М. В. Кужельний. – К. : ЦУЛ, 2010. – 350 с.
18. Кундря-Висоцька О. П. Організація бухгалтерського обліку : навч. посібник / О. П. Кундря-Висоцька, О. В. Москаленко, М. О. Сулима. – К. : УБС НБУ, 2015. – 298 с.
19. Документування в бухгалтерському обліку: процесний підхід: монографія / С.Ф. Легенчук, К.О. Вольська, О.В. Вақун. – ІваноФранківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2016. – 228с.
20. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку: щодо заповнення форм фінансової звітності, перевірки порівнянності показників фінансової звітності, облікової політики підприємства : практич. посібник / [упоряд. Безверхий К. В.]. - К. : Центр учб. літ., 2015. - 76 с.
21. Мякота В. Собівартість продукції: від випуску до реалізації. - 2-ге вид., перероб. і доп.. - Х.: Фактор, 2003. - 268 с.
22. Організація первинного обліку та економічного аналізу на прикладі підприємств торгівлі / [Рудницький В.С., Лазаришина І.Д., Бачинський В.І., Поліщук В.Л.] – К.: ВД «Професіонал», 2009. – 480 с.
23. Розвиток бухгалтерського обліку в умовах глобалізації та інформатизації суспільства : монографія / О.В. Пальчук, В.М. Савченко, І.В. Рузмайкіна та ін; за ред. Г.М. Давидова. – Кропивницький : ПП «Ексклюзив-Систем», 2017. -248 с
24. Серпенінова Ю. С. Бухгалтерський облік: загальна теорія : навч. посіб. / Ю. С. Серпенінова, С. М. Гольцова, І. О. Макаренко; за заг. ред. Ю. С. Серпенінової. – Суми : Університетська книга, 2015. – 336 с.
25. Стрельников О. І. Звітність підприємств : навч. посіб. / О. І. Стрельников, Ю. Л. Петрушевський. - Львів : Магнолія 2006, 2015. – 305 с.
26. Ткаченко, Н. М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність : підручник / Н. М. Ткаченко ; МОН України, Нац. ун-т харч. технол. – 7-ме вид., допов. і перероб. – Київ : Алерта, 2016. – 928 с.
27. Удосконалення системи бухгалтерського обліку, аналізу і контролю як інформаційного забезпечення управління суб'єктами господарювання:

монографія / авт. кол. ; за ред. д-ра екон. наук, проф. В. С. Рудницького - Київ.: ДВНЗ УБС, 2018. - 275с.

28. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / В. Г. Швець. – 4-те вид., переробл. і доповн. – К. : Знання, 2015. – 572 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <https://buhgalter911.com> – журнал «Бухгалтер 911»
 2. www.hnibu.factor.ua/ukr/elhibu/ - журнал «Податки та бухгалтерський облік»
 3. www.vobu.com.ua/- журнал «Все про бухгалтерський облік»
 4. www.dtki.com.ua/ - журнал «Дебет-кредит»
 5. www.balance.ua/ - газета «Баланс»
- Положення (стандарти) бухгалтерського обліку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу www.rada.kiev.ua Навчальне видання

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

опорний конспект лекцій

**ДЛЯ СТУДЕНТІВ
НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ 071 "ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ"**

Укладачі:

КИРИЛЬЄВА Людмила Олексіївна
ЧЕРНІКОВА Ірина Борисівна
ШЕХОВЦОВА Дарія Дмитрівна

В авторській редакції